

Füst Antal

PÉCSKŐ

♣

RABLÓLOVÁGOK FÉSZKE

Ajánlom ezt a könyvet
szülővárosom, Salgótarján
polgárainak, kiknek fontos
a múlt ismerete, és akik
küldetésüknek érzik,
megőrizni mindannak emlékét,
amit elődeik tettek,
tanulságul, az utánuk jövőknek.

MOTTÓ

*„6. Mindenhol küzdelem van,
el, az egek és földek
messzi határáig.
Jaj nektek, ha e küzdelemben
ingatagok vagytok!
A gonoszság az nagy-nagy hatalom,
s ha magához ragad,
rontó viharában elvész számotokra
minden tanítás
és a szenvedés terhe nehezül reátok.”*

*Zarathustra: Zendaveszta (Jasna 30.) részlet
(Zajti Ferenc fordítása)*

BEKÖSZÖNTŐ

A Hatvan felől érkező országút, Salgótarján dereka tájékán, annál a dombnál, ahonnan az Evangélikus templom tekint le a városra, kettéágazik. A nyugati ág elmegy Fülek és Losonc felé, a keleti meg, Vízválasztó irányába. Ezen az ágon az Acélgvár végében, jobb kézre magasodik egy hegy, melyet időtlen idők óta Pécskőnek nevez a nép. Ez a könyv erről a hegyről, ennek képzelt történetéről szól.

Volt Magyarhonnak egy emlékezetesen zavaros korszaka, amikor soha nem lehetett tudni, aznap éppen ki a király. Csak az volt biztos, hogy nem ugyanaz, aki tegnap. Salamon király idejében, aki hivatalosan 1063 és 1074 között ült a magyar trónon, de már 1057-ben négy éves korában megkoronáztak, és vélhetően 1087-ben hagyta el azt az árnyékvilágot, az Árpád utódok a trónért folyó harcokkal voltak elfoglalva. A történésekbe beleszólt IV. Henrik német római császár, VII. Dukász Mihály bizánci császár, de közrejátszottak benne a besenyők, a kunok, meg a horvátországi események, és II. Boleszláv lengyel fejedelem is.

Amíg a nagyok torzsalkodta, az ország állapota egyre romlott, a nép egyre szegényebb lett. Rablóbandák garázdálkodtak mindenfelé. Kiskirályok születtek, ezek egész országrészeket tartottak magukénak, a nép pedig csak azzal volt elfoglalva, hogy életben maradjon, és éhen ne haljon.

Ebben a tragikus időszakban Pécskőn is feltűnt két ember, egy magát Sándornak nevező magyar, és egy Rudolf nevű német, akik Pécskő hegyén felépítették saját rablófészüküket. Követték az „Add meg a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené” elvet, de közben saját pecsenyájüket is, gondosan sütögették. Tették ezt mindaddig, amíg László királlyal össze nem akasztották a bajszukat. A király eltörölte a törvénytelen kiskirályságot. Ezzel a pécskői rablóvárnak is megpecsételődött a sorsa, és a késői utódok már csak annyit tudtak a dolgról, hogy a Pécskő csúcsán egykor rablóvár volt, de már Pécskői Sándor és Pécskői Rudolf neve is a feledés homályába veszett.

A következőkben újra élet költözik a Pécskő hegyére, életre kelnek az elfeledett szereplők, mert egy rövid időre visszamegyünk Salamon király kaotikus korszakába.

GYERMEK SZÜLETIK

Az Úr 1040. esztendejében, egy, áprilisi hajnalon, gyermeksírás töltötte meg az apró vertfalu ház nagyszobáját. A bába a lemosdatott csecsemőt durva lenvászonba csavarva, és az anyja mellére fektette.

- Jó torka van – mondta – erős fiúnak látszik.

Az asszony magához fogta a csecsemőt, aki az anyai érintéstől, abbahagyta a sírást.

- Mi lesz a neve? – kérdezte a bába.
- Azt szeretném, ha Tarhos lenne.
- Abba az atya biztosan nem fog belemenni.
- Miért?
- Mert az pogány név.
- Pogány név, pogány név. Miért lenne pogány? Magyar név.

Kopogtak az ajtón. Egy magas, vékony ember érkezett. Köszönt. Az asszony és a bába tisztelettel nézték. A gyermek, megérezve az idegen ember szagát, megint sírni kezdett. Egedü a kezébe vette. A gyermek, az érintéstől ismét elhallgatott.

- Szép, erős fiúgyermek – mondta a táltos – van már neve?
- Azt szeretném, ha Tarhosnak hívnák.
- Nem jó! – mondta elgondolkozva a táltos – ebben a gyermekben több van.

Elhallgatott egy pillanatra, aztán folytatta:

- Nevezzék inkább Sándornak, a világhódító Alexandrosz után.
- Mit látsz benne Egedü? – kérdezte a bába.
- Mit? Gyors emelkedést az életben, hirtelen gazdagságot és hatalmat.
- Tán király lesz belőle? – kérdezte az anya.
- Az nem. Látok viszont töménytelen csalárdságot, elkövetett nagy bűnöket, és a végén egy tragikus halált.
- Meg fog halni?
- Meg. De mindenkinek ez a sorsa. Ebben nincs semmi különleges.
- Akkor?
- A király lesz a gyilkosa.
- Istenem! – sóhajtott fel az anya – még csak éppen, megszületett, és máris a haláláról beszélünk.
- Van még valami – szólalt meg újra a táltos.
- Még szörnyűbb, mint a halál?
- Mondhatjuk úgy is. Hosszú évszázadok alatt mindenki elfelejti, hogy ki volt és élt-e egyáltalán.
- Ez szörnyű!
- Azért nem annyira tragikus a dolog. Eljön majd valaki, csaknem egy ezredév múltán, és életre kelti. Kiássa az emlékezet mély bugyraiból, és a késői utódok meg fogják tudni, ki volt. Mert meg esett már olyan csoda is, hogy még az is feltámad, aki semmilyen nyomot nem hagyott maga után, az életében.

Az asszony boldogan szorította magához a gyermeket.

- Akkor legyen Sándor, ha te is úgy gondolod Egedü.

A táltos bólintott és elment.

Így esett, hogy az újszülöttet az atya szó nélkül megkeresztelte, és a neve bekerült a parókia nagykönyvébe.

KIRÁLYOK JÖNNEK? KIRÁLYOK MENNEK

Az Úr 1053. esztendejében András királynak, aki az első volt az Andrások között, fia született. Ekkorra a király már lemondott arról, hogy egyszer fiúgyermekkel is megáldja az Isten, így a trónt, korábban, eléggé meggondolatlanul, testvérének Bélának ígérte oda. András király, akit többen Fehér vagy Katolikus Andrásként emlegettek, 1046 decembere óta ült a királyi trónon. Felesége, Jaroszláv Anasztázia kijeji hercegnő volt, akivel Andás király, a kijeji Szófija-székesegyházban, pravoszláv liturgia szerint kötött házasságot. Boldog házasságban éltek, és Anasztázia három gyermekkel ajándékozta meg a királyt. Még mielőtt királlyá koronázták volna, az 1042. esztendőben született meg leányuk, Adelheid, aki később a cseh fejedelem asszonya lett. Adelheid után hosszú aggódó várákozás következett, míg végre tizenegy év elteltével, mikor már végképp nem számítottak rá, megszületett a második gyermek, egy fiú. Máig is tisztázatlan, hogy milyen meggondolásból, de a gyermeket Salamonnak keresztelték. András király, aki a keresztény hit elkötelezett védelmezője volt, vélhetően a bibliai Salamon király iránti tiszteletből adta fiának a Salamon nevet. Nyilván bízott abban, hogy a fia emlékét is dicső tettei miatt őrzi majd meg az utókor.

Egy évre rá András királynak még egy fia született, akit szintén bibliai névre kereszteltek. A Dávid nevet kapta. Bár András nagyon örült a második fiának, baljós jelek mutatkoztak a gyermek körül. A titokban odahívott sámán ugyan hosszú életet jósolt neki, de azt mondta, hogy soha sem lesz a fején korona, és a kezében kard. De ez még nem volt elég figyelmeztetés. Dávid herceg születése után nem sokkal, a királyt szélütés érte, és hordszékbe kényszerült. Ennek ellenére biztosítani akarta, hogy Salamon herceg legyen az utóda.

Ezért aztán, alig töltötte be Salamon, a negyedik esztendejét, András Székesfehérvárott, ünnepélyes keretek között megkoronáztatta. A koronázáson Béla herceg is jelen volt, de az arcán nem látszott semmi olyan, amiből arra lehetett volna következtetni, hogy nem helyesli a dolgot. Pedig ezzel az aktussal András király egyértelművé tette, hogy korábbi ígérete semmis.

A király azonban teljesen biztos akart lenni a dolgában, ezért elhatározta, hogy próbára teszi a testvérét. Nyájasan a Tisza melletti Várkony várába hívta. Mielőtt Béla oda érkezett volna, a király orgyilkosokat bújtatott el a trónszék mögé, a függöny takarásába. Szigorúan meghagyta, hogy ha Béla herceg a korona felé nyúl, azonnal öljék meg. Bélának azonban az egyik orgyilkos, bizonyos Sándor nevezetű, titokban megsúgta, hogy ha élni akar, csak a kardot választhatja. Állítólag a királyi testőrség parancsnoka is figyelmeztette a herceget, de ez lehet, hogy csak szóbeszéd.

Amikor Béla herceg belépett a terembe, András király a trónon ült. Előtte egy bársony szőnyegre kitéve egymás mellett volt a királyi Korona és a királyi kard.

- Válassz! – mondta a király – ha az országot akarod, akkor vidd a koronát, ha megalégszel a király utáni második hellyel, a hercegi ranggal, akkor válaszd a kardot!

Béla, látszólag gondolkodás nélkül a kardot választotta. A király megnyugodott, vagy legalább is nyugalmat erőltetett magára.

Béla viszont ezt a próbát, bár nem mutatta, megaláztatásnak vette. Családjával együtt azonnal Lengyelországba ment és hadat gyűjtött. A haddal és a lengyel fejedelem segélycsapataival Béla visszatért Magyarországra. A királyi sereg, amelyben ott voltak a német-római császár csapatai is, először a Tiszántúlon ütközött meg Béla herceg hadával, de a csatából a herceg került ki győztesen. A következő összecsapásra Moson közelében került sor. Béla, mintha csak érezte volna, hogy András, ha megszorítják, akkor nyugat felé fog menekülni, ezért egy ügyes manőverrel elébe került és lezárta a menekülés útját, a mosoni kaput. A csatában ismét Béla győzedelmeskedett. A szekér, amin a király a csata után menekülni próbált egy kátyúban felborult. A magatehetetlen király a szekér alá szorult és súlyosan megsérült. Béla katonái elfogták és Zircre vitték, ahol néhány nap múlva

belehalt sérüléseibe. Az Úr 1060. esztendejében december harmadik napján, Béla herceg, királynak kijáró tisztelettel, a Tihanyi apátság altemplomában helyeztette örök nyugalomra. Persze szárnyra kelt olyan pletyka is, hogy Béla megkínóztatta Andrást és valójában ebbe a tortúrába halt bele. De biztos, hogy ilyen nem volt, mert testvér testvérral nem tesz ilyesmit.

A mosoni csatának, a király vesztén túl, volt még egy érdekes színfoltja. A Duna partján, a csata hevében összetalálkozott egymással két ember, és közöttük, életre, halálra, párviadal indult. Az egyik, az a Sándor nevezetű orgyilkos volt, aki Bélának megsúgta, hogy csak a kardot választhatja, a másik meg egy német, aki András király oldalán harcolt, és mint utólag kiderült, Rudolfnak hívatta magát. Mikor Béla és András katonái észrevették, hogy a csatatéren egy komoly párviadal van kialakulóban, teret engedtek a két vitéznek, és mintha csak békeidőben lennének, függetlenül attól, hogy a király katonái voltak, vagy Béláé, nekiálltak biztatni a két vitézt. A küzdelem kiegyenlítettnek látszott, de Rudolf balszerencséjére, a lova megbotlott és ő a földre esett. Sándor, az akkor már hadnagyi rangban küzdő ellenfele, ahelyett, hogy levágta volna a védtelen embert, leugrott a lováról, a kardját beszúrta a földbe, és felsegítette a németet. Rudolf látva ellenfele bélés szándékát, nem nyúlt a kardja után, ami az eséstől, mellette hevert. A két ember, ott állt egymással szemben. Arcukon még bizalmatlanság látszott. Rádásul Rudolf az eséstől még szédült is egy kicsit. A hadnagy a kezét nyújtotta Rudolf felé. Kezet fogtak. Ekkor Rudolf mondott valamit Sándornak, de olyan halkán mondta, hogy még a legközelebb állók sem értették. Valami jó dolog lehetett, mert a párbajozók megölelték egymást, és így szent lett a béke.

Erre a németek kiáltozni kezdtek, hogy:

- Béla király a mi urunk.

Akkor még nem lehetett tudni, de valójában megjósolták a jövőt.

Béla herceg a győztes csata után, amelynek a végén még a király német segélyhadai is mellé álltak, egyenesen Székesfehérvárra ment, és ott ünnepélyes körülmények között, az Úr 1060. esztendejének december 6. napján királlyá koronázták. Tették ezt annak ellenére, hogy az országnak András király jóvoltából volt már koronás királya, mégpedig Salamon, aki Béla elől Henrik császár udvarába futott. Persze nem ok nélkül fordította Salamon a lova fejét a németek felé. Rokonhoz ment segítséget kérni. Történt ugyanis, hogy Salamon a megkoronázását követően, apja unszolására eljegyezte Henrik császár leánytestvérét, Juditot. Ez volt a béke ára a német császár és a magyar király között. Salamon nem igen fogta fel az eljegyzés jelentőségét, mert hiszen akkor még csak négy éves volt, és akkor is csak a hetediket töltötte be, amikor apja Mosonnál csatát veszített Béla ellen.

Röviddel a székesfehérvári koronázást követően Béla király országgyűlést hívott össze Székesfehérvárra. A király azért, hogy a hatalmát megszilárdítsa, szokatlan dolgot tett. Parancsba adta, hogy az országgyűlésen minden faluból a két legöregebb embernek kell részt vennie. Ezek lettek az országgyűlés küldöttei. Meg is érkeztek a vének és a parancs szerint letáboroztak a város falain kívül. De arra, ami itt történt Béla király végképp nem számított. Mindenki azt hitte, hogy Magyarhonban a szent életű István király óta, minden ember az egy igaz Istent, a keresztények Istenét tiszteli. Mégpedig a római liturgia szerint. De ez csak a felszínen volt igaz. A hamu alatt ott izzott a parázs. Keresztény volt a magyarság már évszázadok óta, keresztény hittel tért vissza a hazába Árpád vezér is, de a kereszténység valami ősi fajtáját vették fel hajdanán, amiről a pápa őszentsége már hallani sem akart. Mindenki azt hitte, hogy a magyarság már elfeledte a régi hitet, és nem következhet be újbóli pogánylázadás, olyan, amit hajdanán Vata vezér robbantott ki. Igazság szerint a régi keresztények nem voltak pogányok. Ezt csak a pápa őszentsége terjesztette el róluk, pedig lehet, hogy ők voltak Krisztus urunk igazi követői. Vata vezér lázadása nem múlt el nyomtalanul. A falvakban az emberek azt látták, hogy az ő végtelen szegénységükhöz képest a római szentatya követői, a papok, akiket atyáknak illett hívni, gazdagságban éltek. Így aztán nem csoda, hogy a Székesfehérvár falai alá összehívott vének a régi hit visszaállítását követelték a frissen megkoronázott királytól. Ezt a követelést a legékesebben egy János nevű öreg képviselte, akiről azt pusmogták, hogy a hajdani Vata vezérnek a fia. Ez persze nem volt biztos, de, hogy ugyanazt akarta, mint az állítólagos őse, az bizonyos.

A király úgy tett, mintha erősen gondolkodna a dolgon. Ehhez három napot kért. A vének reménykedtek. Lelki szemeikkel már látták a természet lágy ölén megtartott szertartásokat, látták a hegyek tetején az oltárköveket, és őszintén hittek Krisztus irgalmasságában. De nem ismerték a nagypolitika ármánykodásait, mit sem hallottak az országos érdekekről, még arról, hogy a római pápának mi lenne a legjobb, és főként arról, hogy mit vár el Béla királytól.

Az alatt, amíg a vének táborában egyre nagyobb és nagyobb lett a lelkesedés, egyre többen bíztak a királyban, Béla, az ország érdekében másként döntött. Odarendelte a közeli várak katonáit Székesfehérvár alá, és a hirtelen összeállt sereg nekiesett a követeknek. Nem volt irgalom senki számára sem. Vata fia János a halálát lelte és a fej nélkül maradt tömeg, már aki tehetett, szertefutott. Aki még eljutott hazáig, az hírül vitte a király döntését. Ezzel a király által összehívott országgyűlés véget is ért.

Sándor és Rudolf, a felséges úr hívására belépett a királyi testőrségbe. Mindketten testőr hadnagyi rangot kaptak. Híven szolgálták a királyt három esztendőn át, mígnem bekövetkezett az a hírhedt dömösi eset, ami számukra is intő jelül szolgált.

Az Úr 1063. esztendejében Henrik császár, a negyedik, elérkezettnek látta az időt arra, hogy Salamont trónra segítse, ha már egyszer koronát tett a fejére az apja, és ha már az időközben elvett Judit testvére révén sógorságba kerültek.

Béla király hallván Henrik támadási szándékáról, csapatait Ausztriába küldte, majd országgyűlést hívott össze Dömösre. Itt azonban egy máig megmagyarázhatatlan skandalum történt. Abban a pillanatban, hogy a király felült a trónra, az összeomlott alatta. A király a trón roncsai alá került és súlyosan megsérült. Az országgyűlésnek, amely ilyen baljóslatúan kezdődött, azonnal vége lett. Próbáltak ugyan felelősöket keresni, de a király a nyugatra küldött csapataihoz akart menni, így a nyomozás abbamaradt. A király állapota egyre rosszabb lett, sebei folyamatosan véreztek, állandóan szédült és olyan sápadt volt, mint a meszelt fal. Mire elérték a dévényi kaput, még magyar területén, a király kilehelte a lelkét.

A szekszárdi apátságban Sándor és Rudolf álltak díszőrséget a koporsója fölött. Mikor aztán a márványlap rákerült a király sírjára, Sándor odafordult Rudolffhoz, és csak annyit mondott, hogy:

- Akkor komám a mi szolgálatunk ezzel véget ért, keressünk magunknak valami új foglalatosságot.

Azzal kísérták az apátságból és a Felföld felé vették az irányt.

A PÉCSKŐ ÉS A LIMES

Két lovas baktatott felfelé a Zagyva völgyében. Mindketten úgy a húszas éveiket taposhatták. Az egyik hegyes kecskeszakállat viselt. Ez is vörös volt, mint a haja, ami a süvege alól kilógott. A másiknak gondozott körszakáll kerítette az arcát, meg hozzá, az álla alá lelógó harcsabajusz. Ami igaz, az igaz, meglehetősen félelmetesen néztek ki, még jóindulattal sem lehetett őket bizalomgerjesztőnek nevezni.

- Te tudod, hol vagyunk? – kérdezte a rőtszakállú.
- Tudja a rosseb, addig még sejtettem, amíg csak a Mátra látszott, még Verebély környékén is tudni véltem. Az a hatalmas egyház ugyanis jó tájékozódást nyújtott, de amikor a völgy már elkezdett szűkülni, kezdtem elveszettnek érezni magamat.
- Te, az ottan balra nem a Karancs lenne?
- Meglehet! Igaz, van neki három kúpja, ettől még akár a Karancsnak is beillik.
- És az ott jobbra micsoda?
- Az, ami úgy fölénk magasodik? És van is a tetején valami?
- A tetején?
- Mintha falak lennének.
- Tényleg.
- Meg kellene nézni!
- Előbb együnk. A hegy megvár, nem szalad el.
- Jól mondod komám. Aztán meg még szundíthatnánk is egyet.

A szundikálás be is következett. Attól a pár falattól, amit megettek, meg attól a kortynyi patakvíztől, amit utána eresztettek olyan álmoság szállta meg a két utazót, hogy pillanatok alatt leragadt a szemük. Ez nagy merészség volt, mert akár egy rosszindulatú ember is megláthatta volna őket és akkor a hirtelen ébredés kellemetlen meglepetésekkel is járhatott volna. Igaz, egy vándor tarisznyájában nem sok minden elvihető van, de a fegyvereket sem adták ingyen. Fegyverük meg volt bőven. Már ami egy ilyen lovas embernek dukál, kard, íj, meg lándzsa. A rőtszakállú, akit csak Sándornak hívott a másik, valamilyen motoszkálás zajára ébred. Egy paraszt formájú ember közeledett a patak felől. Úgy nézett ki, mintha ő is vándor lenne, de a szegényebb fajtából. Tarisznyája ugyan volt, de saruja nem, így az út porától már egészen fekete volt a lába.

- Hová mész, fiam? – szólította le Sándor. Bár a jövevény, szemre is öregebb volt nála, látszott rajta, hogy nem úrféle, így hát kijárt neki a tegezés.
- Nagyságos uram ... – kezdte a jövevény.

Sándornak egészen kisimult az arca. Jó szeme van neki – gondolta – mert, hogy meglátta rajtam, egy úrral van dolga.

- Na, mi van? – szólt oda neki, amúgy foghegyről.
- Adjon az Isten, nagyságos uram! Gondoltam felkeltem kelmeteket, mert bizony itt a patak mellett, nem biztonságos a szunyókálás.
- Aztán lopni is akartál tőlünk? – kérdezte a másik, aki még az álmot törülgette a szeméből.
- Én nagyságos uram, ilyet soha nem tennék.
- Na azért ... Valahol itt laksz?
- Igen, kérem tisztelettel, itt lakok a Pécskő tanyán.
- Hát, az meg hol van?
- Itt van, ennek a hegynek a derekában, ami fölénk magasodik.
- Hallod Sándor – bökte oldalba a társát az időközben már teljesen felébredt vándor – Hallod? Ez lenne a Pécskő.
- Hallom, hallom. De mitől Pécskő?
- Hagyd má', honnan tudná ez a paraszt? Azt hiszed mindenkinek akkora az esze, mint neked, Rudolf.

A paraszt elcsodálkozott. Mert ha ezt az embert Rudolfnak hívják, akkor biztosan külhoni. De ekkora bajusszal? Meg akkor honnan tud ilyen jól magyarul. Megkérdezni persze nem merte,

így csak a feltett kérdésre válaszolt, mert kicsit bántotta az önérzetét, hogy feltételezik róla, nem tudja, miért Pécskő a neve ennek a hegynek.

- Nagyságos uram – kezdte komótosan ...
- Eddig jó ... - jegyezte meg Sándor.
- Az úgy volt, hogy a régi időkben, amikor még emberek is alig éltek errefelé ...
- Szóval, Ádám meg Éva idejében – szólt közbe Rudolf.
- Én, kérem, nem tudom, hogy hívták őket – bizonytalanodott el a paraszt – mert nagyon régen volt, és akkor én még nem éltem.
- Jó, jó, de mi volt akkor régen – próbálta sürgetni Sándor.
- Akkor, nagyságos uram, még meleg volt a hegy.
- Meleg volt?
- Igen! Így mesélte az öregapám.
- Mitől volt meleg?
- Ez, kérem attól, hogy a Pécskő eredetileg tűzhányó volt.
- Ez egy vulkán lett volna?
- Hogy vulkán volt-e, azt én nem tudom, de, hogy tűzhányó volt, az biztos.
- Szóval hányta a tüzet? - kajánkodott Rudolf, miközben tudós pofát vágva elmélyülten pödörgette lelógó bajszát.

- No, nem mindig, csak ha rossz kedve volt. De az öregapám szerint, ez a kór, sűrűn elhatalmasodott rajta.
- Jól van – szólt közbe Sándor – de ettől még hogyan lett a neve Pécskő. Mert azt, hogy kő, azt látni, de mi az a „pécs”?
- Az úgy volt, hogy Árpád atyánknak volt egy tolmácsa. Még Kijev alatt szedte fel, mert úgy gondolta, hogy az itt-ott előforduló szlávokkal így egyszerűbb lesz szót érteni. Ahogy errefelé jöttek, itt a hegy lábánál megpihentek. Mikor Árpád vezér leült, azt mondta, hogy meleg a kő. Erre a tolmács helyeselt, hogy ez bizony olyan meleg, mint egy pecska. Mi az a pecska – kérdezte a fejedelem. Az olyan kályha, vagy kemence, amiben tüzet raknak – válaszolta a perevodcsik, mert, hogy a tolmácsot így mondták a kijeviek. Erre Árpád atyánk azt találta mondani, hogy akkor legyen ez a hegy is pecska.
- De ez Pécskő!
- Így van nagyuram. A magyar ember számára a pecska nem jelentett semmit, ezért aztán, csavarintott rajta egy kicsit. Így lett a pecskából Pécskő, mert, hogy így már van valami jelentése is.
- Aztán mondd csak földi, ha már ilyen okos vagy, neked is van neved?
- Igen, nagyuram. Engem Józsefnek keresztelt a pap.
- Szóval úgy, mint Krisztus urunk apját.
- Igen.
- És asszonyod van?
- Van ám!
- Akkor őt meg Máriának hívják, mi?
- Eltalálta nagyuram. Mária van bejegyezve a plébánián, a nagy könyvben, de én csak Marcsának hívom.
- No, ide figyelj József! Ha még azt is mondd, hogy ácsmester vagy, akkor, bizisten, felfogadlak.

Ezt a megjegyzést Rudolf úr viccnek szánta, de amikor kiderült, hogy József bizony ács, már nem lehetett visszaszívni az ajánlatot. József nem szabadkozott. Ehelyett inkább köszönte szépen.

- Érdemes felmenni a hegyre? – kérdezte Sándor úr.
- Érdemes bizony. Onnan aztán mindent látni. Tiszta időben még a Tátrát is.
- Mi az a Tátra? Hegy?
- Nem hegy, hanem hegyek. De még mekkorák.
- És miért hívják azokat Tátrának.

József elmosolyodott.

- Ki fognak nevetni az urak.
- Miért? Olyan vicces? Mondd csak!
- Állítólag, még a réges-régi időkben, amikor még a Pécskő hegye olyan forró volt, hogy szinte süttött, egy apa a fiával valamiért elindult, hogy átmenjen azokon a hegyeken. Amikor a fia meglátta a hatalmas csúcsokat, bizony tátva maradt a szája. Ezt aztán az apja úgy mesélte el, hogy átmentek azokon a hegyeken ahol a gyerekek tátva maradt a szája. Idővel már csak úgy hívták a hegyeket, hogy: tátva, később meg a tátvából Tátra lett.
- Már akkor is magyarul beszéltek erre felé? – kérdezte Rudolf.
- Úgy bizony. Mi magyarok itt születünk a hegyek karéjában. Ez olyan régen történt, amikor még a Pécskő tüzet okádott.
- Hallod Rudolf – bújt bele a kisördög Sándorba - mi már akkor voltunk, amikor titeket ott az Alpok, jobban mondva az „alapok”, tövében még ki sem gondolt az Isten.

Rudolfnak ettől a megjegyzéstől kissé szikrázott a szeme. Fogta is erősen a kardja markolatát, de Sándor átölelte, és ettől elszállt a mérge.

- Gyere fel velünk a hegyre! – adta ki a parancsot Sándor, Józsefnek.
- Akkor fölfogad, nagyuram?
- Megmondtam, nem?

József mutatta az utat és az urak felkapaszkodtak a hegyoldalon. Helyenként emberi kéz okozta formákat lehetett látni, olyan sánccszerű valamiket, amelyek láthatóan egykor körülvezték a hegyet. Főnt már a csupasz szikla fogadta őket, de néhol falmaradványok is látszottak. Odafönt olyan gyönyörű látványban volt részük, hogy még a falmaradványokról is elfelejtettek kérdezősködni. A Nap hétágra süttött, a levegő pedig olyan tiszta volt, hogy valóban látni lehetett a Tátra csúcsait.

- Az ott a Karancs, a három kúpjával – magyarázott József – az meg ott a Nagy Salgó, meg a Kis Salgó, nem messze tőlük, Somoskő. Mögötte kicsit balra, az a sátor formájú hegy a Sátoros. És ott, a Kis Salgótól kicsit jobbra, hozzánk viszonylag közel, ott van a Zagyva folyó forrása.

Az urakat lenyűgözte a látvány. Pécskő hegyét olyan helyre teremtette az Isten, hogy a csúcsáról belátható volt a Tarján patak völgyének felső része, körülbelül odáig, ahol összefolyik a Salgó patakkal, meg egy kicsi lefelé, arra, ahol Pásztó városa van.

- Ez a hely igen alkalmasnak látszik arra, hogy várat emeljen rá valaki – jegyezte meg Sándor úr.

- Volt már itt vár – válaszolt az ácsmester – és az pontosan ezért volt.
- Kik építették?

- Azt mesélte a nagyapám, hogy a rómaiak raktak ide egy őrtornyot, meg földsáncokat a hegyen, a szarmaták betörései ellen.

- De hát ez már túl van a limesen, hiszen az a Duna vonalán futott – szólt közbe Rudolf úr.

- Azt én nem tudom, hogy mi az a limes, de hogy itt vár volt, az bizonyos. Még mindég látni a torony alapját. Négyszögletes volt, széle hossza egy. De volt ilyen torony a Zagyva forrásánál is.

- Igen? Mit mondott a toronyról az öregapád? – kérdezte Sándor úr.

- Ha jól emlékszem valami olyasmit, hogy háromemeletes volt. A második meg a harmadik emeleten voltak rajta lőrések az íjászoknak. Bemenni csak az első emeleten lehetett. Ide létrán kellett felmászni. A harmadik emeleten volt egy körbefutó erkély is, ahonnan az őr jól láthatta a környéket.

- És a sáncokra, tudod, amelyek lejjebb vannak, azokra mi szükség volt?

- A sáncok úgy a hegy derekán épültek, de lejjebb, a hegy térde magasságában volt még egy husángokból készült kerítés is. Ha aztán jött az a vad népség, a szarmaták, akkor mind a három vonalat védeni lehetett.

- A szarmatákról is mesélt az öregapád? Annyit én is tudok, hogy pusztai nép volt.

- Sokkal többet én sem hallottam róluk, de az öreg azt regélte, hogy az egy lovas nép volt, íjakkal felfegyverkezve. Síkvidéken legyőzhetetlenek voltak, de a hegyeket nem kedvelték.
- Ez igaz lehet – helyeselt Rudolf úr – olyanok lehettek, mint ti, amikor bejöttetek Árpád fejedelemmel – mondta Sándor úr felé fordulva.

Ezt a rosszmájú megjegyzést József is zokon vette, és nem állta meg szó nélkül.

- Az nem lehet, nagyságos uram. A magyarok mindég itt éltek, itt ringatta a bölcsőjüket az Isten.
- Ezt te honnan tudod? Ezt is az öregapád mesélte?

Ezt már Sándor úr sem tűrhette. Meg is szólalt.

- Mikor tanuld már meg, hogy a magyarok nem Árpáddal jöttek be ebbe a hazába. Mi itt élünk a világ kezdete óta. Igaz, a nép egy része időnként elment keletre. Ilyenkor ott is alapítottak egy másik Magyarországot. Ilyen volt Magna Hungaria. De volt még egy Magyarország, a Kaukázus északi lábánál is. Aztán az elmentek utódai visszajöttek, mások meg újra vándorútra indultak napkelet felé. És ez így ment évszázadokon, vagy talán évezredekken át. Árpád fejedelem csak egy volt a hazatérők közül.
- És amikor jöttek a szkíták, meg a hunok Attila királlyal, akkor ti hol voltatok?
- Itt voltunk Rudolf.
- Itt?
- Itt bizony. Mert mi voltunk a szkíták is, meg Attila király hunjai is.
- Így van, nagyuram – helyeselt József.
- De jó nektek, hogy ezt a mesét el tudjátok hinni – mondta Rudolf és legyintett.
- Vedd már észre Rudolf, hogy mi nem olyanok vagyunk, mint ti, akiket az Isten rosszkedvében odapottyantott a nagy hegyek lábához. Úgy elvontatok ott, mint a befőtt, és csak mostanában kezdtek kelet felé kacsintgatni. Ráadásul akkora mellényetek van, mintha Attila király futott volna előletek és nem fordítva.

Rudolf csúnyán nézett Sándorra, de ebből még nem lett harag, pedig az ácsmester tartott tőle.

- Tudsz-e nekünk szállást adni? – kérdezte Sándor az ácsból, mert, hogy jobb lenne, ha itt maradnánk.
- Nekem is tetszik ez a hely – helyeselt Rudolf - ha a rómaiaknak jó volt, nekünk is az lesz.
- Legyen ez a mi limesünk – toldotta meg Sándor úr.
- Azért azt nem – mosolygott Rudolf – legyen ez az országunk közepe, ahonnan a limest tologatjuk majd egyre kijjebb.

Ezt a dolgot József már nem értette, de jobb is, hogy nem, mert ki tudja, talán akkor másként alakult volna a jövő.

KI TUDJA, MI LESZ?

Azzal, hogy Béla király örök nyugalomra szenderült, látszólag megnyílt az út Salamon előtt. Az elhunyt király serege szétszéledt, mert nem lehetett tudni mi következik. Csak egyetlen dolog volt biztos, hogy Salamon megpróbál ráülni a királyi trónra. No, nem arra, amelyik összetört Béla alatt, hanem egy olyanra, amelyik szilárdabbnak bizonyul. Azt is ki lehetett következtetni, hogy az ifjú Salamon a császár fegyvereinek árnyékában jön, ha jön, így külön magyar seregre nincs szüksége. Ezért aztán a szétszúllott királyi hadból rablóbandák álltak össze és amerre jártak az országban, kirabolt és felégetett falvak, meggyalázott lányok és asszonyok, no meg akasztott emberek sora jelezte az útjukat.

Sándor úr meg Rudolf úr is összedugta a fejét, és azt sütötték ki nagy igyekezetükben, hogy nekik is bandát kell szervezni, mégpedig ütőképes bandát. Ami pedig a Pécskö hegyét illeti, megszületett bennük a döntés, hogy azt az őrtornyot bizony újra fel kell építeni. Mert ha lesz banda, annak kell legyen, egy központja is, egy biztos hely, ahová meg lehet térni a zsákmánnyal. Maguk elé állították tehát az ács mestert, Józsefet, és meghagyták neki, hogy építsen várat, de tüstént. József, akiről időközben kiderült, hogy vezetékeve is van, nevezetesen Tarjáninak hívták, mert, hogy korábban lent laktak az asszonnyal Tarjánban, elképedt az ötletre, és csak annyit tudott kinyögni, hogy:

- Én egymagam?

Rudolf úr csak mosolygott a kétségbeesésén, aztán megszánta:

- Ne félj József, lesz itt munkáskéz, majd mi hozunk.

Nem telt bele egy hét, már több mint tíz ember szorgoskodott a Pécskö tetején. Azt azért nem lehet mondani, hogy önszántukból jöttek. Volt abban néhány pofon is meg sok-sok fenyegetés. No meg példa arra, hogy mi jut annak, aki ellenszegül. Tarján faluban egy atyafi azt találta mondani a nem éppen szívélyes invitálásra, hogy ő csak akkor megy, majd ha fagy. Erre Sándor úr kötelet hurkolt a kezére és utána kötötte a lovának. Egy darabig bírta az atyafi a futást, aztán már úgy vonszolták tovább hason az út porában. Néha ugyan megpördült, és háton csúszott egy darabig, de amikor a sziklákon húzták fel a Pécskö tetejére, már erősen vérezett. Sándor úr a kezénél fogva felkötötte egy fa ágára. Ott himbálózott a szerencsétlen az időközben feltámadt erős szélben. Másnap reggel Rudolf úr megkönyörült rajta. Levágatta a kötélről, de már nem volt benne élet. Ez a többiek számára intő példa volt. Így vagy úgy, a lényeg az, hogy volt már munkáskéz.

A banda is szerveződött Komoly hadviselt férfiakat sikerült megnyerni az ügynek. Jöttek is már az első szóra, mert, hogy a zsákmányból való biztos részesedésnek erős vonzereje volt.

Tény az, hogy várat ilyen gyorsan még nem épített senki. Ha József panaszkodott, hogy kevés az ember, holnap már volt kétszerannyi. Néhány hét múlva, már a patak partjáról is látni lehetett, hogy valami toronyféle formálódik a hegyen.

Közben a jóslat bevált. Salamon király, a felséges sógora, Henrik császár segedelmével, megérkezett Székesfehérvárra. Mi mást tehettek, az ide összegyűlt urak, mint azt, hogy másodszor is megkoronázták Salamont, aki ekkor még csak 10 éves volt. Azt, hogy ez a 10 éves gyermek még sokáig nem fog kormányozni, abból is látszott, hogy édesanyja, az előzvegült Anasztázia királyné, saját elhatározásából, bőkezűen megajándékozta a német lovagokat, akik Salamont Magyarországra kísérték. Még kimondani is szörnyű, de nagy bőkezűségében egy olyan becses ereklyét ajándékozott Ottó hercegnek, mint Attila király szentként tisztelt kardja. Látszott tehát, hogy az országot nem Salamon fogja kormányozni, hanem az anyakirályné, Anasztázia.

Ezek a hírek néhány nappal a koronázás után Sándor úr, meg Rudolf úr fülébe is eljutottak. A két mindenre elszánt és mindenre képes ember, látva az országban eluralkodó bizonytalanságot, jónak látta, hogy a Pécskö hegyére jogot szerezzen. Ezért Sándor úr javaslatára úgy döntöttek, hogy felveszik a Pécsköi nevet. De, hogy ennek hivatalosan is nyoma maradjon, barátságosnak éppen nem nevezhető módon, rávették az inászóit

plébánost, hogy jegyezze ezt be a parókia nagy könyvébe. Így esett aztán, hogy Pécskői Sándor úr és Pécskői Rudolf úr papíron testvérek lettek, bár a vak is látta, hogy nem ugyanaz az anya szülte őket. A hírt úgy közölték Tarjáni Józseffel a várépítés mindenesével, hogy ezen túl majd nekik kell adózzon, mert, hogy a portája az ő területükön van. József ezen meg sem rökönödött, megszokta már, hogy sűrűn változnak az urak, sőt néha kettő is van belőlük. Az egyik még el sem ment, de máris ott volt a következő.

A nagypolitika eseményei azonban gyorsan követték egymást. Henrik császár ugyan elindult haza Németföldre, de még el sem érte Regensburgot, Lengyelhonból Boleszláv fejedelem indult el, hogy Géza herceg invitálására látogatást tegyen Magyarországon. Géza herceg, aki Béla király fia volt, és mint ilyen közel kétszer annyi idős, mint Salamon, az erre vonatkozó meghívást, Krakkóban, a Vável tróntermében személyesen adta át a fejedelemnek. Persze úgy is mondhatnánk, hogy Géza herceg Boleszláv fejedelem katonai segítségét kérte a magyar trón megszerzéséhez, de egy ilyen kijelentés nem éppen diplomatára vallana.

A lényeg az, hogy Sándor és Rudolf úr éppen a Szepességben portyáztak, amikor meghallották, hogy a lengyelek az Árva folyó mellett már elérték Alsó-Kubint. Pécskői Sándor, aki az eddigi – ők úgy mondták, hogy értékgyűjtő kirándulások során - hallgatólagosan a csapat vezetője lett, gyorsan döntött. Mégpedig úgy, hogy a tizennégy főt számláló csapat egyik felével Pécskői Rudolf úr visszamegy Nógrádba, mondjuk úgy, hogy segíteni a várépítést. A másik felével pedig Sándor úr megkeresi Géza herceget és felajánlja neki a kardját. Ez olyannyira sikerült, hogy Rózsahegyre ő érkezett előbb és az eltervezett találkozásra sor került. Mégpedig biztató eredménnyel. Amikor Géza herceg meglátta Sándor urat, mindjárt tudta, hogy ezt az embert már látta valahol. Aztán a hercegi testőrségből valaki megsúgta neki, hogy az apja, Béla király testőrségének hadnagya áll előtte, sőt mi több, ő volt az, aki díszőrséget állt Szekszárdon, a király sírja mellett. Így aztán meg sem várta, hogy Sándor úr elmondja miért jött, azonnal meghívta őt és embereit a hercegi testőrségbe. Pécskői Sándor ilyen kedvező fogadtatásra nem számított, de ha már így sikerült, természetesen igent mondott a hívó szóra.

Amikor Salamon király hírül vette, hogy Géza herceg Boleszláv fejedelem kíséretével, lengyel segélycsapatokkal jön befelé az országba, nagyon megijedt. A németek, akik a császárral Székesfehérvárra hozták, már elmentek. Ő meg ott állt, néhány szál katonájával a város falai mögött és szó szerint remegett. A helyzetet Anasztázia anyakirályné mentette meg. A királyi udvar, pánikszerűen menekült nyugat felé, és meg sem állt Moson váráig. A kíséretében volt a pécsi Bonipert püspök is, aki megpróbált lelki vigaszt nyújtani a királynak. Salamon bezárkózott Moson falai mögé, és sírt. Géza pedig háborítatlanul ment utána. Ha akart volna akár a sarkára is léphetett volna. Egyetlen dolog akadályozta csak, a komisz hideg, meg az utakat belepő hó.

Győrben már várták. A város kitérte előtte lapuit. Maga Desiderius püspök fogadta Géza herceget és a lengyel fejedelmet a városkapuban. A magas rangú vendégeket, a püspök, az apátságba invitálta. Boleszláv előbb a hadról rendelkezett. Meghagyta, hogy a városkapun kívül táborozzanak le, a városba bejönniük tilos.

Tél ide, tél oda, mégis történnek csodák. Azt, hogy honnan tudta meg Bonipert püspök, hogy a had már Győr alatt van, és a herceg meg a lengyel fejedelem a püspökség kandallói mellett melengeti átfagyott végtagjait, azt nem lehet tudni. Tény az, hogy másnap Bonipert püspök is megérkezett Győrbe. Az volt a szándéka, hogy lebeszéli Gézát a nyílt összecsapásról. Boleszláv fejedelem valamit értett magyarul, de leginkább azokat a latin szavakat ismerte fel, amelyeket a püspök meg a herceg keverték bele a beszédjükbe. A fejedelem mosolygott, mert úgy látta, hogy Géza hajlandó lenne a békére, csak éppen, mint a széplány, kéreti még magát. Desiderius püspök is beszállt a győzködésbe, és harmadnapra kiderült, nem hiába.

Mintha a tél is megneszelte volna, hogy nagy dolgok vannak készülöben, január közepe táján megenyhült az idő, kisütött a nap és már tavaszias szelek próbálták lefújni az útszéli

fenyőfák ágairól a havat. Géza herceg levelet írt. No, nem saját kezűleg. Arra volt neki külön íródeákja. Szóval csak diktált, a deák meg leírta, amit mondott. Végül egy nagyon szép levél kerekedett. Mikor Bonipert püspök a kezébe vette, fátyolos lett tőle a szeme.

Fenséges Királyom, aki Magyarhon uralkodója vagy és én magam is önszántamból királyomnak tekintelek, fogadd ezt a levelet, mint egy rokon hívó szavát, aki békejobbot nyújt neked. Ugyanaz a vér csörgedez az ereinkben, miért ne tudnánk megérteni egymást, hiszen unokatestvérek vagyunk. Alázattal kérlek, jöjj Győr városába, hogy átölthessük egymást, miként az fivérekhez illik. Biztonságodat én magam szavatolom. Ezt a levelet Krisztus urunk dicső szolgájának, Bonipert püspöknek a kezébe adom, azzal a kéréssel, hogy járjon el nálad sikerrel. Türelmetlenül várom válaszodat, és akkor lennék a legboldogabb, ha a választ magad hoznád el nekem.

Kelt Győr városában az apátsági kancellárián, az Úr 1064. esztendejében, január havának 17. napján, nagytiszteletű Bonipert és Dersiderius püspök urak jelenlétében.

Salamon királynak őszinte híve, megboldogult Béla király fia, Géza herceg.

Pécskői Sándor úr, hercegi testőr is elkísérte a püspök urat Moson várába. Amikor Bonipert püspök megérkezett a levéllel, Salamon király azonnal fogadta. Személyes tanácsadója Vid úr, ismét hivatkozott arra, amit már korábban is mondott:

- Mi jót várhatsz, azoktól, kiknek atyja trónusodtól megfosztott? Azt hiszed, hogy Géza hűséges lesz hozzád, ha a Dukátust, Magyarország harmad részét neki engeded át? Hiszen apjukat, Bélát is ez tette hatalmassá ellened.

A fenséges urat, a levél elolvasása után, anyja, Anasztázia királyné szintén óvatosságra intette. Késő éjszakába nyúlt a beszélgetés, mire a püspöknek végre sikerült megnyugtatnia a királyt. Másnap, futár érkezett a győri Püspökségre, azzal az üzenettel, hogy holnap jön öfelsége Salamon király. Géza herceget valami kimondhatatlanul boldog nyugalom szállta meg. Kisvártatva újabb futár érkezett, és hírül hozta, hogy László és Lampert hercegek is útban vannak a Győri Apátság felé. Még aznap este meg is érkeztek.

- Lam herceg nem jött? – kérdezte a püspök, aki csak udvariasságból hiányolta a legifjabb herceget, valójában nem kedvelte.

Nem csoda. Lam herceg fekete bárány volt Béla király családjában, annak ellenére, hogy a király komoly szerepet szánt neki, arra az időre, amikor őt már elszólítja az Isten. Úgy gondolta, hogy az ország érdekében megbékélésre van szükség, a keleti és a nyugati egyház, meg a magyarok ősi hite, az ókeresztény-vallás között. Egy hármass királyságot képzelt el, amelyben András képviselte volna a nyugati hitet, László feladata, a Bizáccal való megbékélés lett volna, Lam pedig összekötő kapocs lett volna az ókeresztény hit révén a nyugati és a keleti irányzat között. Ez az elképzelés azonban nem tudott teret nyerni. Lam herceg, aki Lampert után a király harmadik fiúgyermekéként született, valami furcsa természetet örökölt. Megzabolázhatatlan volt. Viselkedése sokszor botrányos helyzeteket teremtett, így inkább nem is vitték sehová. Idővel aztán már el is titkolták, hogy egyáltalán megszületett. Pedig nagy tudású ember lett belőle. A régi magyar vallás híveként, részt vett a sámánképzésen, sőt ezt követően még a tárkányképzőt is elvégezte. Már akkor, amikor a tárkányképzőbe járt, az ország külügyi dolgait is intézte. Persze csak a háttérből, névtelenül. Tagadhatatlan hogy voltak, a papság szerint kifejezetten veszélyes elképzelései is. Például, meg volt győződve róla, hogy a föld gömbölyű, nem pedig lapos, miként azt a Szentatya gondolta. Ezek után nem csoda, hogy keveset emlegették a nevét, különösen a papok.

1064. január 20-án nagy nap köszöntött Győr városára. Úgy 10 óra tájban Bonipert pécsi püspök atya kíséretében megérkezett őfelsége Salamon király, meg még számos uraság, köztük Vid úr a király ravasz, és mondjuk ki nyugodtan, rosszindulatú tanácsadója. A király szánján utazott édesanyja Anasztázia anyakirályné, aki nem akart lemaradni a győri tanácskozásról. Az elővédelmet a királyi testőrség élén Pécskői Sándor hadnagy gardírozta. Útközben a királyné magához rendelte Sándort, és arról faggatta, volna-e kedve belépni a királyi testőrségbe. A beszélgetésbe őfelsége, Salamon király is bekapcsolódott. A tizenegyedik esztendejében lévő Salamon azt találta mondani Sándornak, hogy :

- Ne nagyon gondolkozz fiam. Vedd tudomásul, megparancsolom neked, legyél az én személyi testőröm.

Ez kétségtelenül nagy megtiszteltetés lett volna Pécskői Sándor számára. Már majdnem igent is mondott, amikor hirtelen Anasztázia királyné nézett. Valami leírhatatlan düh sugárzott a felséges asszony arcáról. Mintha azt akarta volna mondani, hogy ez a taknyos kölyök képes mindent elrontani. Helyette csak annyit mondott, mosolyt erőltetve az arcára, hogy:

- Őfelsége tréfás kedvében van. Ezt nem gondolta komolyan. De mondhatjuk úgy is, hogy próbára akart tenni.

Salamon ismét meg akart szólalni, de az anyja még időben leintette. Sándor udvariasan meghajolt, már amennyire a nyeregben ülő embernek hajlongani lehet.

- Engedelmeivel felség utána kell néznem, minden rendben van-e a menet elején. Mintha elakadt volna az egyik szán.
- Persze menj csak fiam – mondta mosolyogva Anasztázia.

Sándor úr meg örült, hogy kiszabadult a kelepceből. Nem éppen jó dolog két felség közé szorulni. Ilyenkor csak a szegény ember húzhatja a rövidebbet.

Desiderius püspök anya főhajtással köszöntötte a felségeket. Salamon megcsókolta a püspök úr hatalmas rubinnal ékes gyűrűjét. A házigazda a refektóriumba vezette a felségeket. Ott várt az érkezőkre a három herceg, Géza, László és Lambert. Egyedül Lam herceg hiányzott, aki amúgy is minden ilyen ceremóniális dolgot ellenezett, de különösen a püspöki gyűrű csókolgatását.

Amikor a király belépett a terembe, a hercegek főhajtással és enyhe meghajlással köszöntötték. A tanácskozással a közvetlenül érintettek mellett természetesen hivatalos volt az anyakirályné, no meg, a családon kívül Bonipert és Desiderius püspök urak, továbbá a király tanácsadója Vid úr. Az érkezőknek a fráterek forró teát szolgáltak fel. A megbeszélést a házigazda Desiderius püspök atya vezette. A hosszú asztal mellé invitálta a felségeket és helyet kínált nekik, majd rövid, de annál inkább szívhez szóló beszédben arra kérte az urakat, hogy nyújtsanak egymásnak békejobbot. A béke nem csak az ő érdekük, hanem az országé is. Nem kellett hozzá két óra, mind a két fél belátta, hogy a megegyezésre bizony szükség van. A hercegek, Géza, László és Lambert feltételül szabták, hogy a király adja nekik a Dukátust, teljes kormányzási, adószedési és pénzverési joggal. Ez azt jelentette, hogy Salamon lemond az ország egyharmad részéről. Vid úr ezt ellenezte, és arról próbálta meggyőzni a királyt, hogy ez még csak a kezdet, Béla fiai a teljes hatalomból ki akarják szorítani. Csak Desiderius püspök józanságán és rábeszélő képességén múlt, hogy az egyesség Vid úr ármánykodása ellenére létrejött. A megállapodást azonnal írásba foglalták, majd amikor az oklevél készen lett, Salamon király és a hercegek sorban aláírták. Mikor ennek is a végére jártak, Géza herceg odalépett a király elé, és térdet hajtott előtte. Ugyanezt tette László, meg harmadikként Lambert herceg is. Salamon erre a gesztusra azzal válaszolt, hogy egyenként megölelte őket. Nagy boldogság lett úrrá mindenkin és jókedvűen fogyasztották el a szintén a refektóriumban felszolgált ebédet. Az étvágyat a püspökség saját készítésű szilvóriumja biztosította. Amikor a hangulat a tetőfokára hágott, Bonipert atya, pécsi püspök, Húsvét ünnepére Pécs városába invitálta a felségeket. A királynak tetszett az ötlet, és rábólintott.

- Ott leszünk, püspök uram – lelkesedett Salamon, akinek egy kicsit a fejébe szállt a szilvórium. Nem csoda, gyermek volt még.

A hercegek is köszönték szépen a meghívást, és ígérték, ők is ott lesznek.

Húsvét szent ünnepére valóban Pécs városa köszönthette a felségeket. Salamon és Géza kart karba öltve sétált az apátság kertjében. Gyönyörködtek a tavasz virágaiban. A nagymisén aztán egy olyan ceremóniára került sor, amelyet, azóta is mesélnek a Pécsiek. A szent áldozás után, amelyen a felségek is részt vettek, az orgona hangjai mellett, Géza herceg maga tette az előtte térdelő Salamon fejére a királyi koronát. A hívők könnyes szemmel nézték, és mindenkit elöntött a boldogság. Magyarhonban végre nem torzsalkodnak egymással az Árpádok. Pécskői Sándor úrnak azonban rossz előérzete volt. Maga sem tudta megmondani, hogy mitől, de kicsit színjátéknak érezte Salamon királynak ezt a harmadik koronázását. Aztán amikor éjszaka arra ébredt, hogy félreverik a harangot, ez a rossz előérzet csak fokozódott. A templom, ahol ez a harmadik koronázás történt, lángokban állt.

Másnap reggel Sándor úr magához rendelte az embereit, és csak annyit mondott, hogy:

- Indulunk haza legények!

Csodálkozva néztek rá, ő pedig folytatta:

- A béke nem lesz hosszú életű. Salamon fogja megszegni, meglássátok. Mi meg két felség közé kerülhetünk.
- És Géza herceg? – mondta egy bizonytalan hang.
- Van neki testőre elég, meg lesz nélkülünk is.
- Akkor ...?
- Akkor induljunk Pécsköre. Úgyis régen jártunk már arra.

Így esett aztán, hogy Pécskői Sándor úr és az egykori rablókából álló csapata a lovaik fejét északra fordították és elindultak Nógrádba.

RUDOLF ÚR SZERVEZ

Mióta Sándor úr Géza herceg szolgálatába lépett, Pécskőn Rudolf úr lett mindennek az ura. Ebben nagy segítőtje akadt. Még akkor, amikor a Felföldről jövet Pécskő felé vették az irányt, Zólyom előtt találkoztak egy furcsa szerzettel. Alacsony ember volt, jelentős pocakkal, és akkora fenékkal, amekkorát addig Rudolf csak asszonyoknál látott. Olyan egész estét betöltővel. Persze ilyen csak asszonyoknál szokás mondani. Amolyan széle hossza egy ember volt. Az ilyenre mondják Nógrádban, hogy seggbevállas. Lábai befelé görbültek. Kész csoda, hogy elbírták azt a nagy pocakos testet. Nagykarimájú kalap volt a fején, amit, amikor köszönésnél megemelt látszott, hogy a feje teljesen kopasz. Erre meg azt mondják Nógrádban, hogy seggig érő homloka van. Amikor Rudolf úr megkérdezte tőle, jó irányban haladnak-e Nógrád felé, a furcsa kis ember hosszú magyarázatba kezdett, aminek a lényege az volt, hogy az irány, az jó.

- Nincs kedved velünk jönni? – kérdezte Rudolf úr. Ez az invitálás olyan hirtelen jött elő Rudolfban, hogy maga is elcsodálkozott rajta. Az idegen bólintott, de ezzel nem volt elintézve a dolog, mert azonnal elkezdte hosszasan magyarázni, hogy miért mond igent. Rudolf úr meg rádöbbsent arra, miért is kell neki ez az ember. Szó szerint, zseniális gondolata támadt. Ez az ember úgy meg van áldva beszélőkével, hogy még a gyereket is könnyedén bele tudja szugerálni az asszonyok hasába. Jó lenne talán arra is, hogy munkásokat toborozzon. Mert, hogy annyira tudja mondani a semmit, hogy az már művészet. Így inkább jön a paraszt, csak hagyja már abba.

- Mi a neved? – kérdezte tőle.

- A nevem? Az Mátyás. Szóval Matyi. Mert tetszik tudni az úgy volt ... - és ismét elindult a szófolyam. Rudolf úr próbálta leinteni, de csak elmondta az élettörténetét.

Kutya hideg volt, meg hozzá jeges szél, olyan, amelyik gyorsan tudja növelni a zúzmarát az ember szakállán. Kezdett sötétedni is, így Rudolf úr gyorsan bekvártélyozta magát és embereit a következő faluba. Elrendelte, hogy a katonák kettesével keressenek szállást, egymaga senki sem próbálkozzon. Rekviráljanak vacsorát, meg másnapra reggelit és hozzá elemőzsiás csomagot, de természetesen ne fizessenek érte egy fityinget sem. Indulás az első kakasszónál. Rudolf a parókiát nézte ki magának. Az atya nem tudta kit tisztelhet benne, és szívélyesen fogadta. Mátyásnak a csűrben lett szállása. Bekapott néhány falatot az eklézsia jóvoltából, aztán befúrta magát az illatos szénába és azonnal elaludt.

- Legalább reggelig nem beszél – jegyezte meg Rudolf. Az atya nem értette.

Amikor néhány nap múlva megérkeztek Pécskőre, Rudolf úr nem találta a helyét a nagy csodálkozástól. Éppen a tetőt rakták fel a toronyra.

- Látom, fiam – szólt oda Józsefnek -, keményen dolgoztatok.

- Megtettük, amit lehetett, nagyuram.

- Akkor a tető után jön a harmadik emeleti körbefutó erkély.

- Úgy van, de ezzel egy időben folyhatnak a belső munkálatok.

- Miért? Mit kell csinálni belül?

- Be kell vakolni az egészet, meg lépcsőt kell építeni.

- Mikorra lesz meg?

- Úgy számolom, március végére.

- És az emberek? Sok baj volt velük?

- Először igen. Többen megszöktek.

- És?

- Ugye szerencsére maradt itt két katona, azok rendet tettek. Visszahozták az embereket, a ló után futtatva őket. Aztán amikor ideértek, mindegyik kapott harminc botütést. A többieknek ezt végig kellett nézni.

- De, túléltek, nem?

- Egyikük nem.

- És azóta?

- Azóta ilyen nem fordult elő.

Rudolf úr feltekintett a torony tetejére. Kellene a csúcsára egy szélkakas – gondolta – arra meg egy címer. Elvégre a Pécskőieknek, ha már bejegyezték őket az inászói plébánián, címer is dukál. Este aztán hosszasan gondolkodott rajta, milyen is legyen az a címer. Mert olyat kellene kitalálni, ami egyszerre magyar is, meg német is. Aztán amikor már semmi újabb nem jutott az eszébe hirtelen összeállt a kép. Egy vízszintesen kettéosztott címerpajzsot látott maga előtt. A felső mezőben olyan piros, és ezüst csíkok lennének, mint a királyi zászlón. Felülről pirossal kezdve, négy darab piros és négy darab ezüst csík jelképezné a Pécskőiek magyar ágát. Az alsó mezőben pedig arany háttér előtt egy zöld színű csúcsos hegy látszana, ez jelképezné az Alpokat. A tetején egy kiterjesztett szárnyú madár ülne. A pajzsra egy egyszerű koronát képzelt el, remélve, hogy idővel ez akár hercegi korona is lehet. Már csak egy dolog hiányzott, a nemesi kutyabőr, hiszen ez lenne az egyetlen bizonyítéka annak, hogy a király nemességet adományozott nekik. De ilyen zavaros időkben, kinek jutna eszébe kutyabőrt kérni. Meg hát ilyenkor, sok mindenre lehet hivatkozni, még arra is, hogy a hadak járása közben a kutyabőrnek nyoma veszett.

Másnap reggel Rudolf úr hívatta Józsefet.

- Szerezz egy kovácsot! – rendelkezett.
- Nem kell szerezni, van nekünk. Csináltunk kovácsműhelyt is.

Amikor előállt a kovács, elmagyarázta neki, milyen is legyen az a szélkakas.

- Zászló formája legyen, de olyan zászló, amely felül egy szalagban folytatódik. A zászló egyik oldalán legyen a Pécskőiek címere, a másikon meg két keresztbe rakott kard! A címet le is rajzoltam.

Azzal Rudolf belenyúlt a zsebébe és egy darab pergament húzott elő.

- Látod, ilyen.
- Meg lesz nagyuram. És a kardok?
- A kardok? A kardok arra emlékeztetnek, hogy Sándor úr és az én testvérségem abból a bizonyos párviadalból eredt, amely a Duna partján zajlott Moson alatt.

A kovács úgy tett, mintha tudná, miről van szó, csak bólintott, és ment a dolgára. Alig, hogy távozott, Rudolf úr hangos beszédre lett figyelmes. Valaki olyan folyamatosan és olyan kegyelet teljesen szónokolt a közelben, mint a papok szoktak a nagymisén, amikor a jóra akarják inteni a híveket. A hang a torony mögül jött. Ismerősnek tűnt. Csendben odasétált. Legnagyobb meglepetésére Mátyást látta az emberek gyűrűjében, amint éppen oktatta őket. Olyanokat mondott, hogy: legyenek hálásak az úrnak, hogy itt lehetnek, meg, hogy munka nélkül nincs kenyér, de legjobban az tetszett neki, amikor azt mondta, hogy: aki nem dolgozik, az ne is egyék.

- Elég a propagandából! – kiáltott rá a potrohosra – azonnal menedd kell embereket verbuválni.
- Igen is nagyságos uram – csapta össze a bokáját Mátyás – mihez kell, értsenek?
- Sáncmunkához! Adok melléd két fegyverest. Tíz embert hozzatok.
- És ha nem akar jönni valaki?
- Az már a te dolgod. Beszéld rá, vagy így, vagy úgy.
- Értettem! – csapta össze megint a bokáját Mátyás, és már indultak is.

Másnap elkezdődött a sánc rendbetétele a Pécskő derekában. Hogy Mátyás mivel etette meg az embereket, azt nem árulta el, de a lényeg, hogy az új munkások született kubikusnak bizonyultak.

PÉCSKŐI SÁNDOR MEG A SZERELEMFERTŐZÉS

Május közepe volt, amikor Sándor úr visszatért az embereivel Pécskőre. Örömmel látta, hogy a torony már teljesen kész, a sánc is körbe vette már a hegyet. Az emberek meg már a kerítést készítették a hegy lábánál.

A két Pécskői megölelte egymást. Rudolf töviről hegyire végigmutogatott mindent. Bizony a toronyban már lakni is lehetett. Sándor elcsodálkozott, amikor a földszinti helységben egy fiatal lányt talált az ágyhoz kötözve.

- Ez meg ki? – nézett Rudolfra.
- Mátyás találta.
- Ki az a Mátyás?
- A Mátyás? Az, ott, az a potrohos, a sánc mellett.
- És ez a lány?
- Mondom, hogy Mátyás szerezte. Kedveskedni akart nekem.
- De, miért van lekötözve?
- Miért? Miért? Mert folyton haza akar menni.
- Szóval akkor nappalra lekötözöd?
- Igen, mert éjszaka én vizsgálom rá, személyesen.
- És milyen?
- Megteszi. Nagyon tanulékony.
- Te – nézett Sándor Rudolf szeme közé – nincs neki egy húga?

Az urak elnevezték magukat.

- Majd megkérdem. – ígérte Rudolf úr.

A szemle pedig folytatódott tovább.

Másnap Sándor úr, néhány emberével, felderítő útra indult. A Pécskő tetejéről Dél-felé haladva, először a Pécskő laposa nevű területet járták körül. Ezt az elnevezést Tarjáni József, az ács említette, aki csak így hívta azt a helyet, ahol a háza volt. Az első napon, amikor estére József adott nekik szállást, körül sem néztek. Amint letették a fejüket, a fáradtságtól azonnal elnyomta őket az álom. Maga a Pécskő laposa, úgy fele részben tisztás volt, felerészben meg erdő. József háza a tisztás Keleti szélén állt. Tarjáni József siheder fia hozzájuk csatlakozott. Jó lesz vezetőnek – gondolta Sándor úr. A gyermek, aki a szent kereszttségben szintén a József nevet kapta, felpattant a magukkal hozott vezeték-lóra, és már mehettek is.

- Merre akar menni, nagyuram? – kérdezte az ifjú József.
- Amerre te karod. Különbösebb úti-célom nincs, csak ismerkedni akarok a környékkel.
- Akkor forduljunk itt balra és menjünk el a nagyvölgyig, ahol a Zagyva halad Dél felé.

Így is lett. A gyerek elkezdett magyarázni. Egyáltalán nem zavarta, hogy egy úrral áll szemben.

- Akkor itt, tőlünk jobbra, ez a nagy hegy a Bagolyvár.
- Mitől Bagolyvár? A baglyok építették? – próbálta viccre fogni a mesét Sándor úr.
- Á, dehogy. Földvár volt itt kérem szépen. Úgy mondják, hogy még Baján kagán rakatta. Csak egy fabódé volt a hegy tetején. Amikor aztán már nem volt őrsége a földvárnak, a bódéba beköltöztek a baglyok. Innen ered a hegy neve.
- De azt mondtad, van itt másik vár is.
- Igen. Mielőtt elérnénk a Zagyva völgyét, balra van három hegy, a Zagyva mentén fölfelé. Az első az Akácos, és a második az, amelyen szintén volt földvár. Ezt ma Kakasvárnak mondják. A harmadiknak a neve most nem jut eszembe. de nem is fontos.
- Aztán ide meg a kakasok költöztek be. Mi?
- Nem. A vár alatt, a Zagyvával párhuzamosan folyik a Kakas patak, amely aztán szintén a Zagyvában köt ki.
- És az mitől Kakas patak?

A gyerek elbizonytalanodott, azért kivágta magát.

- Azt én nem tudom, kérem, hogy mitől. Mióta az eszemet tudom, csak így hallottam hívni.

A lovasok elérték a Zagyvát. Nem volt éppen folyó kinézete. Csendesen folydogált, mint az egy kis patakhhoz illik. Sándor úr már éppen indulni akart visszafelé, amikor megpillantotta a végzetét. Egy gyereklány egy tehenet hajtott ki az erdőből. A folyóhoz mentek, hogy szomját oltsa a szegény pára. Messziről is látszott, hogy a lánynak sudár termete van, és úgy lépdél a magas fűben, hogy szinte lebben, mint a tündérek. Sándor úr megbabonázva nézte. A lány is meglátta a katonákat, de nem zavartatta magát. Nem volt sikoltozás, nem volt erdőbe rohanás. Egyszerűen csak rájuk nézett, aztán, mintha a katonák látványa teljesen természetes lenne, ment tovább, a víz felé.

- Ismered? – kérdezte a legénykét.
- Persze. Filkor lány ez. Ő a Filkor Mari. Itt laknak Inászón.

Sándor úrat annyira megbabonázta a lány, hogy csak állt, mintha sóbálvánnyá vált volna. Pedig Inászó nem volt se Szodoma, se Gomora, ő meg nem volt Lót felesége, csak éppen megszólalni nem tudott.

- Szóljak neki? – kérdezte az ifjú József.

Sándor úrnak csak arra volt ereje, hogy bölintson, megszólalni még nem tudott. De akkorra már a leány eltűnt a tehénnel az erdőben.

Sándor úr az óta nem tud nyugodtan aludni. Minden éjjel arra gondol folytonosan, hogy milyen jó lenne, ha a lány kedves lenne hozzá. Csak reggel felé szokott aludni egy kicsit, mert akkorra már elnyomja a fáradtság. Ettől kezdve naponta elmegy a Zagyvához, és úgy reménykedik az újabb találkozásba, mint a kamaszok szoktak az első szerelem idején. Sándor urat azonban sok mindennek lehetne nevezni, csak éppen kamasznak nem. Már a halántékán is megjelentek az első ősz hajszálak. Viszont a szerelem betegsége addig még nem érte el. Voltak ugyan asszonyok az életében, de azokkal olyasmit soha sem érzett, mint azon a bizonyos napon, a Zagyva partján, amikor meglátta a lányt. Addig büszkén fogadkozott, hogy addig ő nem fog megházasodni, míg másnak felesége van. Így aztán arról sem volt tudomása, hogy kihajtott-e valamelyik mag, amelyet csak úgy elszórt, amikor lehetősége volt rá. Mert amúgy a szerelem gyakorlatát kedvelte, csak a következményeit, nem lett volna kedve vállalni. Az ilyenre szokták finoman mondani, hogy még nem érett meg az apaságra. Gondolt arra is, hogy elrabolja a lányt. De megválaszolatlan maradt a kérdés, vajon a lánynak-ez tetszene-e vagy sem.

Rudolf úr két nap alatt ráismert a kórra és jót nevetett magában.

- Látod testvér, nekem ilyen gondjaim nincsenek.

Sándor megpróbált tiltakozni, de a próbálkozás nagyon erőtlenné bizonyult.

- Képzeld, van neki nővére. Húga az nincsen – folytatta Rudolf úr.
- Kinek?
- Kinek? Kinek? Annak a lánynak, akit Mátyás szerzett nekem. És már szóltam is neki, hogy hozza el a másikat is.
- Azonnal mondd vissza. Engem csak az inászói lány érdekel. A Filkor Mari.
- Bolond vagy te testvér. Képes lennél még oltár elé is vinni.
- Képes.
- Ez már baj. Nagy baj. Teljesen megfertőzött a kór. De azért irigyellek is.
- Te? Engem? Miért?
- Csak azért mert nekem még nem adta meg az Isten azt az érzést, ami most téged gyötör. Lehet, hogy neked van igazad.
- Biztosan. Nekem a Mátyás ne hozzon senkit. Még ha önszántából jön, akkor sem.
- Jól van, jól! Ne dohogj! Szólok neki.

MINDENKI AZT CSINÁL, AMIT AKAR

Ami a királyt illeti, beváltak a jóslatok. Volt ugyan királya az országnak, de Salamon csak névleg volt uralkodó. Magyarhon dolgaiban Anasztázia királyné döntött. Az urak tudták, hogy nála kell tisztelgő látogatást tenni, ha valamit el akartak intézni. Kezdetben Salamon nem bánta, de amikor elkezdett kamaszodni, meg az önérzete is utat tört magának, egyre többet ellenkezett az anyjával. Szerencsére csak az ország nyugati felével voltak elfoglalva, azzal, ahol a német befolyás erősen érvényesült. A Dukátus határait, ahol a megegyezés révén Géza herceg és testvérei, László meg Lampert voltak az urak, pontosan nem határozta meg senki. Elvileg három részből állt. A legnagyobb terület, a Felföldön helyezkedett el. Hozzá tartozott Biharország, melyet eredetileg a kabarok laktak, a Vág, a Nyitra és a Garam folyók völgye. A második tömb, a szent életű István király által rendelt Bihar vármegye, valamint a Nyírség, meg a Fehér Kőrös és a Tisza közötti földek. A harmadik rész pedig az Al-Duna mellett, a Tisza és a Karas folyók között helyezkedett el. De hallgatólagosan, néha hozzá számították még Somogyországot is, amely alatt akkoriban a Dráva és a Száva folyók közötti területet értették. Ebből a szempontból Pécskő kedvező helyen volt. Egyrészt azért, mert a hercegek nem szólhattak bele, mit művel Sándor úr meg Rudolf úr, másrészt azért, mert a királynak kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy odafigyeljen arra, mi a helyzet a nógrádi végeken.

Ott pedig egyre sűrűbben történtek események. A Pécskői „testvérek” elkezdtek kifelé tologatni országuk határait, ahogyan Sándor úr mondta, a pécskői limest. Ennek az lett a következménye, hogy egyre többször ütköztek bele olyan rablóbandákba, amilyenek ők is voltak. Ezeket a találkozásokat nem lehetett békésnek nevezni. Szabályos helyi háborúkat vívtak. A tét nem volt kicsi. Azt kellett eldönteni, hogy ki szedi az adót a vitás faluból. Csak egyetlen dologban értettek egyet: az adószedő nem lehet a király, de még a hercegek sem. A két Pécskői addig ügyeskedett, amíg a kiskirályság határát kitolták egészen az Ipolyig, a Zagyva völgyében lefelé már Vereb fölött volt a határ, fölfelé meg Fülek alatt. Az övék volt már Inászó, Cered, Zabar, meg Bárna is. Pár év alatt igazán szép eredmény.

Meg kell hagyni, Pécskői Sándor úr politikusnak sem volt az utolsó. Azt tette, amit a Bibliából tanult. Ott pedig Máténál az van írva, hogy: *„Adjátok meg azért, ami a császáré a császárnak; és ami Istené, az Istennek.”* Ezért aztán időnként tisztelgő látogatásra küldte Rudolf urat a királyhoz, illetőleg az özvegy királynéhoz, Anasztáziához. Ő maga inkább a hercegeket látogatta. De ugyanilyen sűrűséggel, ajándékokkal megrakott küldöttség ment Vácra is a püspök úrhoz. Így aztán a Biblia parancsának eleget tettek a Pécskőiek. Meg kell mondani, hogy ők maguk is csodálkoztak azon, hogy senki sem kérdőjelezte meg a jogukat a hódoltatott területekre. Persze, még belegondolni is rossz, mi lett volna, ha mondjuk a király, vizsgálatot rendel el és elkezdene tüzetesebben kutatgatni a kancellárián. De szerencsére ez nem történt meg.

Sándor és Rudolf odáig mentek állítólagos hűségük kimutatásában, hogy amikor az Úr 1071. esztendejében Salamon király és Géza herceg Horvátországba mentek, hogy megsegéljék Géza sógorát Zvonimir horvát királyt, a hadjáratban Sándor úr is részt vett, hűsz emberével. Kellett is mert ugyancsak szorongatták Zvonimirt a karantánok. Ez az elhatározás akkor született, amikor eljutott Pécskőre is a besenyők fölött aratott cserhalmi győzelem híre. Az urak úgy gondolták, hogy nem árt, ha a Pécskőiek is megmutatják magukat a királyi hadban. Arról persze sok mindent nem tudtak, hogy miért is megy a király Horvátország megsegítésére.

A dolog úgy esett, hogy a mindég lázadó karantán törzsek semmiképpen nem akartak letenni arról, hogy egyszer saját királyuk legyen, és önálló országuk, amit majd Karantániának hívnak. Valójában Zvonimir korábban a magyar király fennhatósága alatt álló Szlavónia bánja volt, akit IV. Kresimir Péter horvát király kért fel, társuralkodónak. Ez volt az a pillanat, amikor a karantánok lázadni kezdtek, mert azt hitték, hogy a horvát király be akarja kebelezni és Horvátország részévé akarja tenni a karantánok földjét. Zvonimir úr

szoros kapcsolatban volt az Árpádokkal, hiszen neje, Ilona Béla király lánya volt, és így Géza, László és Lampert hercegek húga. Ez a bizonyos egyesítés egy félreértésből fakadt. Ez pedig az volt, hogy Szlavónia állítólag egyesült Horvátországgal. Legalább is a horvátok ezt állították. Persze a magyar királynak egészen más volt a véleménye. A karantánok földjét meg hívták Szlovéniának is. A két név, Szlavónia és Szlovénia, annyira hasonlít egymásra, mint két tojás. Ebből lett a félreértés. A hadjárat sikerrel zárult és a magyar segélycsapatok a király és a hercegek vezetésével győztesen térhettek vissza Magyarországra.

Sándor úr alig várta, hogy visszajusson Pécsköre. Másan sem járt az esze, mint azon, hogy meg van-e még az a sudár leány ott Inászáon. Abban már nem mert reménykedni, hogy netán vár rá, hiszen amilyen balga volt, még megszólítani sem merte. Ezért aztán úgy döntött, hogy Vereb után csinál egy kis kitérőt Kelet felé, és útba ejti Inászáot. Ez nagyon jó elhatározás volt, mert Inászáon aznap katonák jelentek meg, és úgy tűnt, gyásznappal lesz ez a falu számára.

Amikor Sándor úr a falu szélére ért, egy katonát, a Pécsköiek katonáját találta ott őrésben. A faluból kiáltás, sikoltozás hallatszott, az egyik helyen már füst is szállt az ég felé, mintha meggyújtottak volna egy házat.

- Mi folyik itt? – támadt rá Sándor úr a katonára.
- Jelentem, nagyuram, Mátyás úr adót szed! – kapta össze magát a katona.
- Mátyás úr? Ki az a Mátyás úr?
- Tetszik tudni, az a Goldberger Mátyás, az, akit Rudolf úr csak potrohosnak nevez.
- Azt mondtad, hogy Goldberger?
- Igen!
- Atya Isten. Akkor ez rosszabb fajta, mint egy böszörmény. Az ilyenek mindég csak a pénzen jár az esze.

Sándor úr belevágta a sarkantyút a lóva oldalába és szinte száguldott a gomolygó füstoszlop felé. Az egyik portán égett a ház zsuppfedele. Egy embert pofoztak éppen, aki a kút kávájához volt kikötve. A seggbevállas Mátyás üvöltött.

- Hová dugtad a gabonát?

Az ember nem válaszolt. Újabb pofon csattant.

- Nézzétek meg a padláson! – rendelkezett.
- De uram! Ég a tető!
- Nem érdekel! Ha kell, söpörjétek le a padlást!

Sándor úr tekintete a pajta felé fordult, amikor onnan egy leány sikoltását hallott. Egy katona éppen egy fehérchselédet próbált leteperni. Vadul tépte róla a ruhát.

Sándor egy pillanatra megdermedt. Ez ő! A következő pillanatban már a katona előtt állt és egy akkora pofont kevert le neki, hogy a legény átszakította a pajta oldalát. Közben Mátyás üvöltött:

- Seperjétek le a padlást! Egy szem se maradjon nekik! Dögöljenek meg!

Sándor úr felsegítette a lányt és az egyik katonájára bízta. Odaugrott a kúthoz. A következő pofont a potrohos kapta.

- Te Isten marhája! Ha éhen döglik a paraszt, nekünk ki fog, adót fizetni? Te uzsorás disznó, folyton csak a pénz jár az eszedben? Takarodj a szemem elő!

A kút kávájához kötözött gazda hálásan nézett az úrra. Folyt az orrából a vér. Sándor elvágta a kötelékeit.

- Édesapám! Édesapám! – rohant a lány a földre roskadó gazdához.
- A te apád?
- Igen az.
- Ezt még megkeserüli ez az állat.

Közben Sándor úr katonái eloltották az égő tetőt. Sándor karjába vette az öreget, bevitte a házba és az ágyra fektette. A feleség ott jajveszékelt mellette.

- Két ember itt marad – rendelkezett – én meg ezt a potrohos disznót a fülénél fogva viszem Pécsköre.

Így esett aztán, hogy Mátyás, nem éppen urakhoz méltó módon, egy lóhoz kötve futott Pécskőig. Persze nem sokáig bírta. Később már húzni kellett a földön.

Mikor Rudolf úr meglátta, milyen furcsán érkezik meg a sokbeszédű Pécskőre, szabályosan röhögő görcsöt kapott. Mátyás tetette magát, hogy már alig van benne élet, de azért rosszul esett neki, hogy kineveti az úr.

- Isten hozott testvér – mosolygott rá Sándorra Rudolf, aztán olyan erősen megölelték egymást, hogy szinte hallani lehetett a csontjaik ropogását.

CSAK NEM AKAR BÉKE LENNI

Bár a Pécskői „testvérek” úgy gondolták, hogy a horvátországi hadjárattal eléggé kimutatták királyhűségüket, és most már saját kis helyi érdekeik érvényesítésével kellene foglalkozniuk, a nagypolitika ármánykodásának és a háborúskodásnak csak nem akart vége lenni. Salamonnak a bolgárokkal is sikerült összerúgni a port, Géza herceg meg ment vele. Nándorfehérvár is gazdát cserélt, többször is, és a király seregei egészen Nis városáig előrenyomultak. De Salamon, meg Géza között egyre jobban mélyült a szakadék, amely valljuk be a hiúságuk miatt keletkezett. Hiába hódolt meg az ellenség, nem volt mindegy hogy ki előtt. Ha Géza hercegnek hódoltak, akkor Salamon húzta fel az orrát, ha meg Salamon előtt, akkor ez Géza hiúságát borzolta. Közben Horvátországból megint segélykérő üzenet érkezett. Normann hadak szálltak partra az Adrián, és megtámadták az országot. A legnagyobb baj azonban az volt, hogy foglyul ejtették a horvát királyt, IV. Kresimirt. A segítségnyújtásra azonban nem került sor, mert Salamon királynak volt elég baja az országon belül is.

Géza herceg látva, hogy itt hamarosan kenyértörésre kerül sor, testvérét, László herceget Kijevbe küldte, mert abban reménykedett, hogy onnan majd segítséget kap, ha fegyveresen is egymásnak esnek a királlyal. Közben idehaza a püspökök azon fáradoztak, hogy helyreálljon a béke a király és a herceg között. Úgy tűnt, hogy ez sikerült is, mert az esztergomi Prímás szigeten létre jött az egyesség. Mindketten kezeseket küldtek egymáshoz, de a bizalmatlanság megmaradt, és alig néhány hónap alatt tovább mélyült a szakadék. Salamon is, meg Géza is tömlöcbe vetette a kezeseket, ezért megint a püspököknek kellett közbelépni. Végül csak elodázni sikerült a bajt. Létrejött egy, 1074. tavaszáig tartó, fegyverszünet az ellenfelek között. A háttérben azonban nem álltak meg a dolgok. Géza herceg Lambertet Lengyelhonba küldte, ugyancsak segítségért. Salamont a nővére arra biztatta, hogy vigye mihamarabb kenyértörésre a dolgot. Anasztázia anyakirályné békét szeretett volna, de Salamon, kedvenc tanácsadója befolyása alá került és irányíthatatlanná vált. Anasztázia kétségbeesésében levelet írt a fiának:

„Drága fiam! Többé már nem hallgatsz sem az én, sem pedig híveid tanácsára. Ellenkezőleg, egyre jobban hallgatsz Vidre. Mi történt veled? Elveszejtéd magadat és az embereidet. Hát nem figyelmeztettelek, hogy legyen elég neked a magyar korona, élj békében a fivéreiddel, add ki a részüket a királyságból. Most pedig már Vidből sem lehet herceg, s te sem tudod megőrizni a hatalmadat”.

Amikor Salamon elolvasta a levelet, éktelen haragra gerjedt. Az anyjához rohant, és ha nincs ott az asszonya, Judit, neki esett volna Anasztáziának. Az anyakirályné megátkozta a fiát, de ezzel Salamon már egyáltalán nem törődött. Önbizalmát csak növelte, hogy még a fegyverszünet lejártá előtt, az Úr 1074. esztendejében, február 26. napján csatát nyert Nagyivánnál Géza herceggel szemben. De korai volt az öröm, mert hamarosan fordult a kocka. Megérkeztek a kijevi meg a lengyel segédhadak, és Salamon alig 16 nappal később Mogyoródnál csúfos vereséget szenvedett. Elest a bajkeverő Vid, meg más Salamont támogató urak, de azok száma sem volt kevés, akik fogságba kerültek. Salamon pedig futott Moson felé. Itt ugyan a besenyők megpróbálták útját állni, de sikertelenül. Salamon a hatalmas rokonhoz, Henrik császárhoz rohant, segítségért könyörögve. Magyarhonban, egy időre, Géza herceg lett az úr.

Pécskőn, bár tudtak Salamon király meneküléséről Sándor és Rudolf azzal voltak elfoglalva, hogy saját kis országuk határait biztosítsák.

Az inászói eset utáni napon, Sándor úrnak első dolga volt, hogy néhány emberével Inászóra menjen. Az őrségeként otthagytott két ember, akit az atya fogadott be éjszakára, azonnal jelentette, hogy az éjszaka csendben múlt el, nem történt semmi.

- És a Filkor lány?

- Ő is rendben van, meg az apja is.

Sándor úr bekopogtatott a Filkor portán. Az öreg nyitott ajtót. Látszott rajta néhány véraláfutás, de azon túl semmi.

- Kerüljön beljebb nagyuram! – invitálta a házigazda.

A leány ott állt a tűzhely előtt, és az anyjának segédkezett. Amikor meglátta Sándort, biccentett, aztán szemérmesen félrefordította a szemét. Nem így az anyja. Ott termett Sándor úr előtt és csókolgatni kezdte a kezét. Szólni nem tudott, de a könnyei úgy folytak, mint a záporosó. Aztán, ha szípgova is, sikerült kinyögnie egy köszönömöt. A házigazda helyel kínálta az urat.

- Mi járatban, Nagyuram! Már ha meg nem sértem a kérdésemmel.

Sándor úr először nem válaszolt. Csak a lányt bámulta. Filkor követte a tekintetét. Megértette. Türelmesen várt. Aztán amikor már a csend kezdett kínos lenni, az úr megszólalt.

- Elvenném a lányodat.
- Őtet? A Marit?

Sándor úr bólintott, és továbbra is a lányt nézte. Az meg zavarában hátat fordított neki. Arra nem is gondolt, hogy így meg a jövevénynek maga ad lehetőséget arra, hogy a hátsó fertályban gyönyörködjön.

- De ő má' menyasszony.
- Menyasszony?

Most meg az öreg Filkor bólintott.

- Gyűrűs?
- Még nem.
- Akkor?

A házigazda megvakarta a feje búbját. Kelepcében érezte magát. Mert, hogy nagy megtiszteltetés lenne ez a lánynak, de hát, hogy jön ő ahhoz, hogy egy ekkora úrra emelje a tekintetét. Az asszony, hogy enyhítse a keletkezett csendet, egy kicsiny demizsont tett az asztalra, meg két, gyűszűnyi égetett agyag-poharat. Az öreg kihúzta a fadugót a demizsonból, aztán töltött.

- Isten hozta az urat! – emelte meg a sajátját.

Sándor úr a pohár után nyúlt, koccintott az öreggel, aztán egy kortyintással felhajtotta az italt. Kellemes melegséget érzett a torkában. Az ital erős volt, de nem kaparta, inkább simogatta a gigáját.

- Te főzted?
- Én, meg az asszony. A leány meg a szilvát szedte.
- Jó! – jegyezte meg Sándor úr. – Nekem is főznél?
- Ha parancsolja, nagyuram.
- Én csak kérem – Itt tartott egy kis szünetet, aztán folytatta – mint a jányt.

Az öreg Filkor elmosolyodott.

- Értem én nagyuram, de a pálinka, az nem menyasszony.

Már szerette volna visszaszívni, ami kisiklott a száján, mert hátha sértésnek veszi az úr a tréfát. De Sándor úr nem sértődött meg.

- Kellene a lagzira!
- Milyen lagzira?
- A lányodéra.
- A lányoméra?
- Arra! Velem.

Azzal Sándor úr felállt, elköszönt és elment.

A SZERELEM BOLONDJA

Egy hét is eltelt azóta, hogy Sándor úr Filkoréknál járt. Nehezen múlt az idő. Már éppen arra gondolt, hogy lóra pattan és meg sem áll Inászóig, amikor jelentették neki, hogy egy paraszt keresi. Intett, hogy hozzák be. Egy pár pillanat múlva az öreg Filkor állt előtte.

- Hát te?
- Elrabolták! Segítsen nagyuram!
- A Marit?

Sándor urat előntötte a pulykaméreg.

- Ki tehette?
- Azt én nem tudom, kérem, de hogy a Józsi, tetszik tudni, az a Józsi, aki a vőlegénye, két napja eltűnt.
- És csak most szólsz?
- Kerestem én, mindenütt, ahol csak lehetett. Végső kétségbeesésemben jöttem most ide.
- Ló nem vészelt el mostanság Inászón?
- Úgy tudom, kettő is. Az egyik a tisztelendő úré.
- Adjatok neki egy lovat – rendelkezett Sándor – te, te, meg te, velem jöttök Inászóra.

Inászón Sándor úr egyenesen a parókiára ment. Az atya már várta. Sejtette, hogy jönni fog.

- Mit tud róluk atyám?
- Nem sokat. De tegnap előtt éjjel négy ember bezörgetett hozzám. Három férfi volt, meg egy nő.
- És mit akartak?
- Hogy adjam össze a női személyt az egyikkel.
- És?
- Én mondtam, hogy ez nem lehetséges, mert az ilyesmit a templomban háromszor ki kell hirdetni. Ilyen ripsz-ropszra nem megy a dolog.
- Erre ők?
- A leány sírt. Akkor vettem észre, hogy össze van kötözve a keze.
- És a férfiak?
- Egyikük nagyon káromkodott. Szidta az Istent folyamatosan. Erre én mondtam, hogy ilyen istentagadó nem állhat az oltár elé. Akkor sarkon fordultak és elmentek. Még messziről is hallottam a lány sírását.
- Hogy nézett ki az, aki úgy káromkodott? – kérdezte Sándor.

Az atya leírta.

- Ez csak a Józsi lehet – jegyezte meg az öreg Filkor.
- Merre mentek?
- A Zagyva mentén felfelé. Az egyikük az én lovamon ült. Reggel vettem észre, hogy hiányzik.

Ettől kezdve Pécskői Sándor úr naponta küldött ki portyákat a szélrózsa minden irányába. Eredménytelenül. Már csaknem feladta a reményt, amikor egyik este egy embert kísérték elé, aki azt mondta az öröknek, hogy ő futár.

- Honnan jössz, fiam?
- Etesről.
- Etesről? És milyen hírt hoztál? Jót vagy rosszat.
- Engem nagyuram a Mari küldött.
- Mari? – pattant föl Sándor úr a székből – Jól van?
- Azt üzeni, hogy nem tud megszökni. Tessék érte menni.

Sándor úr legszívesebben máris indult volna. De az eszébe ötlött, hátha ez csapda.

- Nem mondta, hogy egyedül menjek?
- Nem, azt nem.

Sándor úr megnyugodott.

- Jó. Egyél, pihenj és menj vissza. Marinak súgd meg, hogy megyek. Másnak ne mondj semmit, viselkedj úgy mintha el sem mentél volna.

Sándor rohant Rudolphoz, hogy elmondja neki az újságot.

- Bolond vagy te Sándor – jegyezte meg Rudolf úr – nem ér annyit egy fehérszemély, hogy az életed kockáztasd érte.
- De a Mari az más.
- Jobb, ha tudod, hogy csak eleinte más, amíg a szerelem tart. Aztán ha elmúlt, minden asszony egyforma. Nagyszájú, csökönyös és kikapós. Csak akkor lesz egy kis időre más, ha akar valamit. De akkor is csak addig, amíg meg nem kapja.
- De Mari tényleg más ...
- Nem baj -, legyintett Rudolf - majd kigyógyulsz.

Sándor úr még az éjjel elindult Etesre. Persze nem hübelebalázs módjára tette, hanem ésszel. Úgy gondolta, hogy nem lenne helyes a faluba azonnal bemenni, előbb tájékozódni kell. A hírhozó még nem indult el, gondolta, majd holnap reggel. Sándor ébresztette.

- Velünk jössz! – parancsolta neki.

A legény olyan álmos volt, hogy csak bólintani tudott.

- Te tudod, hol tartják fogva a jányt?
- Gondolom a Holub portán, mert ott beszéltem vele a pinceablakon át.

Amikor Karancsalja felé indultak és nem Kishartyánnak, a hírnök azonnal felébredt.

- Nagyuram nem jó felé megyünk!

Sándor úr csak mosolygott, de nem mondott rá semmit. Aztán amikor Karancsalján bal-felé fordultak, egy a dombokon átmenő ösvényt követve, a legény megnyugodott. Ez már jó irány. Még éppen csak, hogy pitymallott, egy völgyben, az erdőszélen feltűnt Kotrocópuszta.

- No, itt letáborozunk! – adta ki a parancsot Sándor úr.

A háziakat nem kellett külön ébreszteni, azt már korábban elintézték a kutyák. Még a lovasok messze jártak, amikor elkezdték az ugatást. A családfő, Kotrocó Mihály ott állt a kapuban, egy jókora husággal a kezében. Nem tudhatta, hogy kik jönnek, hátha szükség lesz rá.

- Te fiam – szólt Sándor úr a hírhozónak, miután félrehívta – tovább mész Etesre, befekszel az ágyadba, és úgy teszel mintha ez még este történt volna. Érted?
- Értem nagyuram!
- No, jó. Aztán holnap elmész szaglászni a Holub portára. Megfigyeled, ott vannak-e még. Hányan vannak. Van-e őrség.
- Jó, akkor még kérek a gazdától kölcsönbe egy kis kölest.
- Azt minek?
- Hátha a pincében tartja. A jány meg ott van.
- Látom, fiam, nem ok nélkül van a fejed a nyakadon. Aztán még dél előtt hozzál hírt.

Kotrocó gazda nem túlzottan örült a jövevényeknek, de nem tehetett mást, tűrte. Úgy tett mintha valami nagy megtiszteltetés érte volna a látogatás miatt. Még reggelit is adott. Sándor úr az embereivel a tanya lpoly felőli oldalán telepedett le. Csak egyetlen ór figyelte az Etes felől jövő utat.

Még messze volt a dél, amikor lovast jelzett az őr. Már a mozgásából is látszott, hogy az etesi legény jön vissza, az, aki a hírt hozta Pécsköre.

- Elmentek nagyuram. Éjjel, még sötétben.
- És hová?
- Azt nem lehet tudni, de a gazda azt mondta, hogy Karancsság felé indultak.

Pécskői Sándor azonnali indulást rendelt. Irány Karancsság! Aztán meggondolta magát:

- Menjünk inkább Ságfaluba!

Ságfalu, Eteshez olyan közel volt, mint Kotrocópuszta, így hamar elérték. A falu csak pár házból állt. Sándor úrnak jó volt a megérzése. Itt jártak a menekülők. Méghozzá alig egy fertályórája. Karancsság felé mentek.

- Utánuk! – adta ki a parancsot.

Nagyon a sarkukban lehettek, mert Karancsságon azt mondták, hogy éppen most mentek át a falun. Aztán Szalmatercs felé, úgy félúton Sándor úr megpillantott négy lovast. Közelebb

érve már az is látszott, hogy az egyikük asszonyszemély, bár úgy ülte meg a lovat, mint egy ember.

- Megállni! – kiáltott rájuk többször is, de eredménytelenül.

Aztán két ember jobbról, kettő balról elébük került. Ők voltak. Filkor Mari sírt. Vélhetően örömeiben, mert a keze most is össze volt kötve. Lovát az a legény vezette, aki megszőktette. Sándor úr odaugrott, a legényt egy mozdulattal lerántotta a nyeregből. Dühében elkezdte rugdosni.

- Ne bánts! – sikoltzott a lány, de Sándor nem hallgatott rá. Kikötötte a legényt egy fához, és ötven botütést rendelt. A lány zokogott.

- Ne bánts!

- Tán szereted? – nézett rá Sándor, és tajtékozott a dühtől.

Még csak harmincnál tartottak, de a legény már elvesztette az eszméletét. Hátából dőlt a vér.

- Tovább! – rendelkezett.

A leány elájult. Ott feküdt aléltan a földön, de az úr nem fogalakozott vele. Csak a bosszú hajtotta.

- Vágjátok le a jobbfulét! Vágjátok le az orrát!

A megcsönkített eszméletlen legényt otthagyták a fához kötözve. Csupa vér volt már az egész ember. Sándor úr Marit élesztgette.

- Meghalt! – mondta neki.

A lány már nem sírt, csak zavartan nézett. Az úr maga elé ültette a nyeregbe. A másik két elfogott legény lovának nyergéhez köteleket kötöttek. A kötel másik vége a legények csukójára került. Aztán Sándor úr rácsapott a két ló farára, azok meg eszeveszett száguldásba kezdtek. A két szerencsétlent vonszolták maguk után. Mikor ezzel is megvoltak, elindultak Pécskő felé. Útközben Sándor úr egy hírnököt menesztett Inászóra, azzal az üzenettel, hogy az öreg Filkor, meg az atya jöjjön Pécskőre.

Már az estebéd felé közelített az idő, amikor Sándor úr a lánnyal megérkezett Pécskőre. Egy óra múlva az öreg Filkor is odaért az atyával. A lány már magához tért, megmosakodott és még szundított is egy kicsit. A szeméből eltűnt a zavarság.

- No, akkor – szólt oda Sándor úr az öregnek – hozzám adod a lányod? Visszahoztam épségben, egészségben.
- Én adnám, nagyuram, ha ő is akarja.
- Akarod lányom? – kérdezte az atya Maritól.

A lány nem válaszolt. Gondolkozott. Mikor a gondolkozás már túl hosszúvá nyúlt, az apja rászólt:

- No jányom?

Mari megint nem válaszolt, csak bólintott nagy sokára.

- No, akkor rendben – zárta le a tárgyalást Sándor úr, és a paphoz fordult – Akkor atyám most vasárnap kihirdeti a dolgot a templomban. Rendben?

Az atya mosolygott és bólintott hozzá.

- Akkor tán az asztalhoz is ülhetnének – mondta Sándor – vacsoraidő van.
- De nagyuram ... - szabadkozott az öreg Filkor – minket vár az asszony.
- Had várjon. Egy asszonynak az a dolga. Nem?

A lány megpróbált elbújni a konyhaajtó mellé, de Sándor úr őt is az asztalhoz parancsolta. Ekkor lépett be Rudolf, a szobába. Biccentett az atya felé, aztán meg az öreg Filkor felé. Finom szilvóriummal megtöltötte az apró cserép poharakat, magasra emelte a magáét és csak annyit mondott:

- Az ifjú párra!

Mari nem akart inni, de az apja rászólt:

- Ne sértsd meg az urakat, lányom!
- De édesapám kend mindég azt mondogatta, hogy az ivás a férfi dolog.
- Az így is van. De vannak kivételek. Ez meg most az.

Mikor a vacsora után elkezdődött a búcsúzkodás, az öreg Filkor rászólt a lányra:

- Csókold meg a vőlegényedet!

Bizonyára a pálinka volt a ludas a dologban, mert Mari, nagy merészen, azt találta mondani, hogy:

- Ha Sándor úr az én vőlegényem, akkor tanuljon meg várni. Majd ha harmadszor is kihirdet minket az atya, akkor. Így van atyám?

A plébános kissé zavartan nézett, hirtelen nem tudta mi lenne a jó válasz. Ekkor Sándor úr elnevette magát.

- Talpraesett menyecske, az már biztos – mondta – ugye atyám?

A pap megkönnyebbült, és boldogan mondott igent.

Sándor úr lovat adott a vendégek alá, meg két legényt kíséretül. Búcsúzóul megpróbálta megölelni a lányt, de az kihúzta magát a karjaiból. Közben hamiskásan nevetett, mutatva, hogy játék az egész. Sándor úr nagyon boldog volt.

Rudolf meg csak vigyorgott, mint a pék kutyája a fajsömlére.

- Meg fogod te még bánni ezt testvér. De akkor már késő lesz.

MÁR MEGINT NEM LEHET TUDNI, HOGY KI A KIRÁLY

Pécsköre is eljutott a híre, hogy Magyarhon fölött újabb viharfelhők gyülekeznek. Mert az, hogy Salamon király császári vejéhez futott, az még nem jelentette azt, hogy automatikusan Géza herceg lesz Magyarország királya.

- Mein Gott! Meglátjátok itt még nagy vihar lesz! – mondogatta Rudolf úr, de arra vonatkozóan már nem tudott tanácsot adni, hogy a várható háborúban kinek a pártjára érdemes állni. Pedig döntenie kellett, mert a háború a levegőben lógott.

Henrik császárnak azonban otthon is volt elég baja ahhoz, hogy csak úgy gondolkodás nélkül, Salamont segítse. Bár úgy tűnt, mintha Salamon érdekében hadat gyűjtene, de ez a munka csak ímmel-ámmal haladt. Salamon végső elkeseredésében, úgy határozott, hogy eladja az országot. Eddig ilyen gaztettet Magyarhonban csak Péter király csinált. Könyörgött a fenséges sógnak, hogy fogadja el őt hűbéresül. De ez még nem volt elég. Megígérte azt is, hogy hűségét bizonyítandó, átad neki 12 uraságot kezesként, meg hat határ menti várat, ahová a saját katonáit teheti.

No, ez volt az a lépés, amivel már Rudolf úrnál is betelt a pohár, Sándor úrról nem is beszélve. Német ember mondta a koronás magyar királyról, hogy a Hon árulója, amikor ezt a szegény országot a császár hűbérenek ígéri. Ekkor a két Pécsköi „testvér” úgy döntött, hogy Géza herceg pártjára áll és csapatot is küld a hercegi hadba. A csapatot Rudolf úr fogja vezetni.

Az Úr 1074. esztendejének augusztus havában a császár bejött Magyarországra, Salamon király csekélyke hadával együtt. Géza herceg, látva a császár tekintélyes seregét, úgy döntött, apja nyomdokaiba lép, és a sereget nem fegyverrel veri meg, hanem fortéllal, mégpedig a gyomrán keresztül. Béla király ugyanis, annak idején, amikor a császár a Dunán és a Duna mentén Magyarország ellen indult, minden ehetőt elpusztított vagy elszállított az útjából, így a császári seregnek hamarosan korogni kezdett a gyomra.

Rudolf úrnak még akkor sikerült csatlakozni Géza herceg seregéhez, amikor az éppen híret vette, hogy Henrik bejött a Mosoni kapun. Géza egy kicsit csodálkozott is rajta, hogy egy német ember áll az ő oldalára, de lezárta magában a dolgot azzal, hogy ilyet, csak okos ember tehet. Salamon, látva, hogy ellenállás sehol sincsen, boldogan előre rohant, körülzárta Nyitrát és ostromolni kezdte. Géza herceg ettől nem esett kétségbe, tudta, hogy Salamonnak előbb-utóbb beletörik a foga a zólyomi várba, így nem tett mást, mint várt. Szeptember tájékán aztán már messzire hallatszott a császári had gyomrának korgása, így Henrik sietve kitakarodott az országból. Ekkor Salamonnak is futnia kellett, mégpedig sebesen. Nagy sietségében a királyi koronát is elvesztette valahol. Ez nagy baj volt, mert ugyan koronás királynak mondták, ünnepélyes alkalmakkor ez után csak süveget tudott volna a fejére tenni. Vesztére nem követte felséges sógorát németföldre, hanem bezárkózott a pozsonyi vár falai közé, és reménykedett. Hogy miben azt maga sem tudta, de bízott a Mindenható kegyességében. László herceg azonnal körülzárta Pozsonyt, de az ostrom csak nem akart elkezdődni. Azzal múlatták az időt, hogy Salamon időnként párviadalra kelt László egy-egy híres vitézével, akinek persze nem volt szabad legyőznie a királyt, de veszítenie is tilos volt. A párviadatok így általában döntetlennel végződtek.

A körülzárság azonban arra készítette a királyt, hogy a következő esztendő április havának 14. napján hivatalosan is elismerje Gézát királyként, de csak társkirályként, meghagyva neki a korábban is odaadott Dukátust. Ebben a döntésében bizonyára közrejátszott az is, hogy a bizánci császár, Dukász Mihály, aki ilyen néven a negyedik volt, Géza herceget ismerte el királynak, sőt ebből az alkalomból küldött neki egy koronát is. Nyilván eljutott a füléig, hogy Salamon elvesztette a másikat.

Mikor a patthelyzet ilyenformán tökéletessé vált, Rudolf úr úgy döntött, itt már rá nincsen szükség, hazamegy. Géza herceg hozzájárult a dologhoz, így Rudolf úr és csapata a Felföldön át, visszaindult Pécsköre. Mikor átúszattak a Vágon, fegyveres embernek nyomát

sem látták. Rudolf úrnak korszakalkotó gondolata támadt. Csak nem fog üres kézzel hazatérni Pécskőre?

Így esett aztán, hogy Pécskői Rudolf végigpusztította a Felföldet. Katonái a rablott holmival megrakott szekerek egyre növekvő sorát kísérték. Ahol netán valaki, szembe mert szállni velük, legyen az úrféle vagy paraszt, vérbe fagyva hagyták hátra. Így aztán Rudolf úr érkezését egyre jobban megelőzte a híre. Az emberek felhajtották a hegyekbe az állataikat, és maguk is elrejtőztek, míg a rabló had elvonul.

Pedig ha tudta volna Pécskői Rudolf, hogy amíg ő rablással, meg falvak felgyújtásával van elfoglalva, a nyugati végeken nagy dolgok történnek, bizonyára másként cselekszik.

Rudolf urat nagy tisztességgel fogadták Pécskőn, különösen akkor, amikor kiderült, hogy mi mindent rejtenek a ponyvával letakart szekerek.

- Hallottad, hogy mi történt?
- Mit kellett volna hallanom?
- Tényleg nem hallottad?
- Azt, hogy meghalt Géza király, és most az öccse, László a király?
- Nem. Horvátországban megint háború lesz.
- Ismét a karantánok?
- Nem. A normannok szálltak partra Dalmáciában.
- Ezt te honnan tudod?
- László király futárja járt itt két napja.
- Mit akart?
- Téged keresett. Azt üzeni a király, hogy menj vissza a seregbe, mert háború lesz.
- Krucifix! Mehetek vissza.
- Azt mondta a hírnök, hogy a normannok megölték IV. Kresimir horvát királyt.
- Ha megölték, akkor Zvonimir úr nagy bajban lehet. Holnap indulok.

ZVONIMIR A HORVÁT TRÓNON

Bizony a normannok nagy kalamajkát okoztak azzal, hogy még az Úr 1076. esztendejében partra szálltak Horvátországban, de főként azzal, hogy elfogták és megölték a törvényes uralkodót, Kresimir királyt. Zvonimir úr az egykori szlavón bán, elérkezettnek látta az időt arra, hogy mivel ő a társkirály, Kresimir utódja legyen, és elfoglalja a trónt. Erre a lépésre szükség is volt, mert a normannok Sziciliából kiindulva egyre följebb kezdtek jönni Itáliában, és már a Dalmát partokat is kinézték maguknak. Természetes dolog, hogy ezt a magyar király sem nézhette tétlenül. Egyrészt azért, mert miként a lengyeleket, úgy a horvátokat is rokonnak tekintette a magyar, másrészt az ilyen terjeszkedés veszélyeztethette Magyarország déli végeit.

Pécskői Rudolf urat ebből a meggondolásból küldte László király Zágrábba, alája adva egy századnyi könnyűlovast. Rudolf úr ekkor vezetett először lovas kompániát. A király, akit még akkor nem koronáztak meg, nagy tisztelettel fogadta, a főhelyre ültette, és szolgálkat adott melléje, hogy minden kívánságát teljesítsék. Pécskői Rudolf először nem tudta mire vélni ezt a nagy tiszteletet és szeretetet, de hamar rájött, hogy ez nem neki szólt, hanem a magyar királynak, aki őt ide küldte. Rudolf úr erősen tartott attól, hogy a horvát nyelvvel problémái lesznek, de nagy öröme a király csaknem tökéletesen beszélt magyarul és németül is értett. A legnagyobb megtiszteltetés akkor érte, amikor a fenséges úr meghívta őt a koronázási ünnepségre, Salona városába, amit a horvátok Solinnak neveznek. Ez az ősi város Dalmáciában, a Horvát Királyság déli részén épült, az Adria partján. Nem volt nagyváros, de ősi múlttal rendelkezett, sőt a rómaiak idejében egy ideig Dalmácia fővárosának is tartották.

Ami a koronázási ünnepségeket illeti, Rudolf urat ugyancsak elkapta az ámulat attól, amit ott látott. A koronát az Úr 1076. esztendejében, október havának nyolcadik napján, a Szent Péternek és Mózesnek szentelt székesegyházban tették Zvonimir úr fejére. Nem akárki végezte a koronázást, hanem maga Gebizio atya, a pápa őszentsége, VII. Gergely legátusa. A szentatya erre az alkalomra külön koronát, kardot, jogart és zászlót ajándékozott a horvát királynak. Nem mintha korábban nem lettek volna ilyen uralkodói jelvények Horvátországban. De úgy tűnt a szentatya valóban örül annak, hogy őfelsége I. Dömötör király trónra lépett. Zvonimir úr ugyanis a koronázás alkalmából felvette a Dömötör nevet. Rudolf úr ki sem tudta mondani, mert félt, hogy beletörik a nyelve. A Dömötört ugyanis horvátul Dmitter-nak mondják.

A pápa által küldött korona nagyon hasonlított István király koronájához, azzal a különbséggel, hogy a kereszt egyenesen állt rajta, nem olyan ferdén, mint a magyaron. Zvonimir úr szép szál, magas termetű ember volt. A koronázáskor vállig érő haját hordott. Bajuszt és szakállt már akkor is viselt, amikor Szlavónia bánja volt, de Rudolf úr úgy emlékezett rá, hogy a haja korábban viszonylag rövid volt, nem olyan vállig éri, mint akkor, amikor Gebizio püspök úr a koronát a fejére tette. Sötétzöld, hermelinnel szegett palástot viselt, amelyen a gallér olyan hatalmas volt, hogy a vállait is takarta. Az oltár előtt és kétoldalt zászlótartók álltak, Horvátország és a tartományok zászlóival. Az ország zászlaján ott díszlett Horvátország címere, amely egy piros-fehér kockás címerpajzsból és fölötte a királyi koronából áll. A piros és fehér kockák – mint Rudolf úr megtudta - az ősi fehér és piros horvát törzsekre utalnak. De, látni lehetett Zágráb és középső Horvátország zászlóját is, amelyen a címer világoskék alapon egy aranyszínű hatágú csillag, amely az esthajnal csillagot jelképezi, ez alatt meg a fehér holdsarló látszott. Az oltár jobboldalán, Ragusa városának címere díszítette az egyik zászlót, a hagyományos sötétkék és piros csíkokkal. A baloldalon Dalmácia zászlaját tartotta egy vitéz. A címerpajzson kék mezőben három arany leopárdfej látszott. De ott volt Isztria zászlaja is, melynek címerében ugyancsak kék mezőben egy aranyszínű kecske jelképezi a tartományt. Az oltár előtt középen Szlavónia zászlaját tartotta egy vitéz. Ennek címerében a kék mezőben látható két fehér sáv a Drávát

és a Szávát jelenti. A kettő közötti piros mezőben egy futó menyét látható, legfelül pedig egy hatágú arany csillag.

Rudolf úr tudta, hogy Szlavóniát a magyar király is sajátjának tartja, de ez a dolog még nem okozott problémát a két ország között. A horvát főrendek megtöltötték a templomot és könnyes szemmel figyelték a koronázási ceremóniát. Amint a korona a király fejére került, felúgott az orgona, és a hangja betöltötte a templomot. Akkor a királyi kardot is a kezébe adták, az immár koronás királynak. Erre, illik, vagy nem illik az ilyesmi az Isten házában, kitört a vivátozás. A püspök úr megáldotta Dömötör királyt és az orgona hangja mellett a királyi menet elindult kifelé a templomból. Ekkor újabb vivátozás kezdődött. Ezúttal a templom előtt összegyűlt tömeg köszöntötte az új királyt.

Miként ez egy koronázásnál általában szokás, a ceremónia után a királyi lakoma következett. Rudolf úr erre is hivatalos volt, sőt mi több, a király maga mellé invitálta. Sorban hangzottak el a pohárköszöntők, mindegyiket vivátozás követett. Bár az ilyen nyilvános szerepléshez Rudolf úr nem volt hozzászokva, mégis úgy illett, hogy ő is pohárköszöntőt mondjon, mégpedig őfelsége László, magyar király nevében. Megkocogtatta tehát a poharát, de a nagy zsongásban nem akarták meghallani. Erre a király intett csendet, és Rudolf úr megszólalhatott. Bár a köszöntőt magyarul mondta, megpróbált minél több horvát szót belecsempészni. Ezzel olyan sikere lett, hogy a vivátozástól majdnem megrepedtek a palota falai. Maga Dömötör király is jó egészséget kívánt a magyar királynak, és külön megköszönte, hogy egy derék lovasszázadot küldött a segítségére. Mosolyogva tette hozzá, hogy bizonyára a magyaroktól rettentek meg a normannok, mert mióta Rudolf úr átlépte a Drávát, azóta csendben vannak. Javaslatára Rudolf urat is megéljenezték, és ittak az egészségére. Rudolfnak ízlettek a dalmát borok, de nehezményezte, hogy túl sokat kell inni belőlük ahhoz, hogy jól érezze magát az ember. Bezzeg a villányi borok, azokban erő van, meg tűz. Már egy pohár után is érezni, hogy ki az úr a házban.

Volt még egy fontos eseménye a koronázásnak. Erre két nappal a koronázást követően került sor. Dömötör király Gebizió atya jelenlétében, egy nagyszabású ünnepségen hivatalosan is a katolikus egyháznak, illetőleg a bencéseknek adományozta a közép Dalmáciában, Vrána városában lévő szent György kolostort. Erre természetesen Rudolf úr is meghívást kapott. Dömötör király itt az apátságban pihente ki a koronázás fáradalmait. Az ünnepség utáni éjszakát Rudolf úr az apátsághoz viszonylag közel lévő ideiglenes királyi rezidencián töltötte. Itt kaptak szállást az udvari méltóságok is. Az ő pihenését azonban megzavarta egy másik esemény.

Még aznap este futár érkezett Magyarországról. A király hazarendelte, mert úgy gondolta, hogy a magyar segítségre már biztosan nincs szükség. Másnap délfelé, Rudolf úr megvárva, amíg a felséges úr kipihen az ünnepség és az azt követő meglehetősen hosszantartó lakoma fáradalmait, búcsúlátogatásra ment a királyhoz. A király éppen a kolostor kerengőjében sétált az apát úr társaságában. Mikor meghallotta, hogy Rudolfot László király hazarendeli, szomorúság látszott az arcán. Ekkor a király Rudolf úrral átment az ideiglenes rezidenciára, magához rendelte a kancellária írnokát és a kincstárnokot. A deáknak levelet diktált, amely a magyar királynak szólt. Amint ezzel végzett, magához intette a kincstárnokot, és valamit súgott a fülébe. A vége az lett, hogy a király gazdag jutalommal bocsátotta útjára Rudolf urat, meg egy levéllel, ami László királynak szólt. Amikor vége lett az audienciának, Rudolf úr a kíséretében lévő egyik legényt azonnal a kompánia szállására szalasztotta azzal az utasítással, hogy készüljenek, mert ebéd után indulás.

Rudolf úr elindult a szállására. A folyosót mindkét oldalon fegyveres őrök vigyázták. Hirtelen, olyan érzés szállta meg, hogy valaki figyeli. Erős volt ez a hatás, olyan erős, mintha egy tekintet lyukat égetett volna a hátába. Megfordult. Egy fiatal hölgyet látott az egyik oszlop mellett állni. Őt figyelte. A tekintetük összeakadt. Ettől Rudolf úr szinte megsemmisült. Olyan hatással volt rá a lány szeme villanása, mintha valaki egy kardot a szívébe szúrt volna. Egy pillanatra megállt és képtelen volt megmozdulni. A lány elmosolyodott, megfordult és elszaladt. Rudolf úr gyermeki kacajt hallott.

- Ki volt ez a hölgy? – kérdezte a hozzá legközelebb álló őrt.
- Frangepán Mária, kisasszony.

Rudolf először arra, gondolt, hogy utána megy. De ez nem illett volna. Lassan haladt tovább a folyosón. A lány tekintetének hatása nem akart múlni. Rudolf úr úgy ment, mint az alvajáró. Maga sem tudta, hogy megy, vagy áll. Mikor odaért a szállításához, az ajtó előtt megállva elcsodálkozott. Nem tudta, miképpen került oda.

A hatás napokig tartott. Rudolf úr legszívesebben visszafordult volna. De a királyi parancs hazahívta. Akkor értette meg igazán Sándor urat.

László király az esztergomi várban fogadta Pécskői Rudolfot. Elolvasta Dömötör király levelét, meghallgatta Rudolf beszámolóját, majd kegyesen elbocsátotta. Pécskői Rudolf, kicsiny csapatával megint a Felföld felé vette az irányt. Párkánynál átúsztatott a Dunán. Amikor visszatekintett, akkor látta igazán, hogy mekkora erősség Esztergom vára. A Duna felől lehetetlen sikerrel támadni. Rudolf úr kicsiny csapatával előbb északra ment, aztán Beszterce után kelet felé fordult és elment egészen Eperjesig. Ismét szekereket töltöttek meg a rablott holmival.

- Irány Pécskő! – adta ki a parancsot.

Az Ipoly mentén haladtak visszafelé. Szécsény fölött Pösténypusztánál átjöttek a gázlón. Innen meg már nem volt művészet eltalálni Pécskőig. Rudolf úrnak sikeres útja volt, de annak a lánynak a tekintetét nem tudta feledtetni semmi.

A LÁZÍTÓ

Rudolf úrnak, az érkezéskor fel sem tűnt, hogy egy ember himbálózik, a torony körbefutó erkélye alatt, egy kötélén. Pedig nem lett volna nehéz felismerni, mert akkora fenék függött ottan, amekkora másnak még nem jutott. Mikor végül meglátta, megkérdezte:

- Mit csinált már ez a Mátyás?

Sándor úr csak vigyorgott.

- No, mondd már!
- Lázított!
- Lázított? Hogyhogy?
- Képzeld el, egyik éjjel azon kaptuk, hogy az összecsődült jobbágyoknak előadást tart.
- Csak nem pap ez a szerencsétlen?
- Annál rosszabb. Sokkal rosszabb.
- Mit mondott?
- Azt magyarázta az embereknek, hogy mi ketten nem is vagyunk igazi urak. Meg hogy nem jogosan szedjük az adót.
- Valami igaza van. Nem? – vigyorodott el Rudolf úr.
- Van, van. De ez nem az ő dolga. De ez még mind semmi.
- Mást is mondott?
- Hajaj! Azt is magyarázta, hogy fel kell lázadni a Pécskői testvérek ellen, mert a szabadságért harcolni kell.
- És erre mit szóltak az emberek?
- Eleinte semmi, de aztán egyre jobban belelkesedtek.
- Szóval pórlázadás volt kitörőben.
- Úgy bizony. De ez még mindég nem minden.
- Pedig ez már elég a fővesztéshez.
- Elég lenne, de ez a kopasz seggbevéllás azt is mondta, hogy ő majd vezetné a harcot, csak válasszák meg.
- Erre ti?
- Erre muszáj volt közbelépni. Elkaptuk a senkiházit.
- És az emberek?
- Nem volt semmi tiltakozás, még azok részéről sem, akik korábban lelkesedtek.
- Azokat is elkaptátok?
- Persze. Itt vannak a pincében.
- Akkor?
- Csak téged vártunk, testvér.
- Jól van. Holnap majd elszórakozunk velük.

Másnap aztán elkezdődött az ítélelhozatal. A potrohost levágták a kötélről.

- Miért kellett ezt felkötni? – kérdezte Rudolf úr.
- Azért, hogy fogyjon egy kicsit.
- Akkor nem kapott azóta, enni?
- Nem bizony.
- És inni?
- Azt igen. Egyik éjszaka ugyanis esett az eső.

Mátyásban még volt élet. Pislogott is ijedten. Megmozdulni vagy nem mert, vagy nem tudott, mert annyira el voltak zsibbadva a tagjai. De ez most már teljesen mindegy volt.

- A fejét vesszük! – döntött Sándor úr. Rudolf bólintott.
- De majd csak a végén – toldotta meg a bólintást.

Ekkor kezdték előrángatni a pincéből a többi rabot. Nyolcan voltak.

- Halljam, Mátyás melyik volt a lehangosabb? - üvöltött rá Rudolf úr a földön fekvő potrohosra. Az nem szólt, csak rámutatott az egyik parasztra. A rabok felhördültek.

- Rohadt áruló! – kiáltotta az, akire Mátyás rámutatott.
- Akkor ezekkel mi legyen? – kérdezte Sándor úr.

- Botot nekik! Ötvenet!

Rudolf odahajolt Sándorhoz és valamit súgott a fölébe. Vélhetően azt, hogy nem kellene megölni őket, mert a munkájukra szükség van. Sándor bólintott.

- Rudolf úr kegyes hozzátok. Úgy döntöttünk, hogy csak harminc botütés jár nektek, kivéve azt a főkolompost, akinek a leginkább járt a szája.
- Neki ötven jár – szólalt meg Rudolf úr.
- És a potrohos? – kérdezte Sándor a földön fekvő Mátyásra mutatva.
- Rendben! – mondta Rudolf úr – ő kapjon húszat, nehogy hiányérzete legyen, meg meghaljon, mielőtt a fejét vesszük.
- Na! Köszönjétek Meg! – kiáltott rá a rabokra Sándor úr.

De azok köszönés helyett jajveszékelték és könnyögni kezdtek. Mátyás már sírt is. De nem volt kegyelem.

A botozás eltartott délig. Az urak már unták az üvöltést, meg a vérszagot, de muszáj volt komolyan végigcsinálni a dolgot. Mikor aztán Mátyás is utolsóként sorra került, már az éhség is gyötörte őket. A fővesztést ebéd utánra halasztották. Üres gyomorral az ilyesmit nem lehet végignézni. Sándor úr panaszkodott is, hogy elfáradt.

Ebéd után az urak még ejtöztek is egy kicsit. Aztán amikor meghallották, hogy már fenik a pallost, Rudolf úr megszólalt:

- Muszáj nekünk ezt a potrohost lefejezni?
- Megmondtuk. Nem?
- Meg, de attól még nem muszáj.
- Igazad lehet. Hagyjuk egy ideig, had könnyödjön az életéért. Majd ha túl unalmas lesz a dolog és megígéri, hogy haláláig minket fog szolgálni, akkor megkegyelmezzünk neki.
- És ha később, bosszúból a botozásért, megölik az emberek?
- Az már az ő dolguk lesz. Nekünk viszont tiszta marad a kezünk.
- Nem rossz gondolat. Még elterjed a híre, hogy a Pécskőiek kegyes uraságok.

Az urak elnevezték magukat.

- No, menjünk - mondta Rudolf úr – essünk túl rajta.

Amikor Mátyás meglátta a toronyból kilépő uraságokat, hangosan sírni kezdett és kegyelemért könyörgött. Az alkalmi hóhérnak kinevezett legény csuklyával a fején, unottan ácsorgott mellette. Látszott rajta, hogy már szeretne túl lenni a dolgon. Az az Isten átka csuklya is zavarta, mert alig látott ki belőle. Az urak körbesétálták az elítéltet, többször is. Aztán Sándor úr intett, hogy hozzák a tőkét. Mátyás ismét hangos könyörgésbe kezdett. Igazi könnyek potyogtak a szeméből.

- Rendesen megfented a pallost? – kérdezte az alkalmi hóhért Rudolf úr.

Az csak bólintott.

- Fend meg még egyszer! – parancsolta.

A hang, amit pallos adott ki, amikor a kova hozzáért, újabb könyörgéshullámot váltott ki a halálra ítéltből.

- Nagyuraim, én soha többet... - zokogott Mátyás.

Az urak egy ideig hagyták, hogy mondja. Aztán Rudolf megszólalt.

- Biztos, hogy soha többet?
- Igen! Igen!
- Esküszöl az Istenedre?
- Igen! Esküszöm!
- És a keresztények Istenére is?

Itt egy kis csend következett.

- Na?
- Esküszöm! Esküszöm a keresztények Istenére, nagyuram!
- Azé...! Takarodj!
- Több megbocsátás nincs – toldotta meg Sándor úr – értetted?
- Értettem nagyuram! Köszönöm nagyuram.

ÚJRA KIRÁLYOK JÖNNEK? KIRÁLYOK MENNEK

Az Úr 1076. esztendejében február 22. napján VII. Gergely pápa egyházi átokkal sújtotta IV. Henrik császárt, mert nem éppen úgy viselkedett, mint ahogyan azt a szentatya elvárta volna. A kiátkozásnak több oka is volt. Először Henrik összerúgta a port a német püspökökkel, majd odáig fajult a dolog, hogy magát a szentatya megválasztását is illegálisnak nevezte. Érthető tehát, hogy erre az arcátlanságra Gergely pápa kiátkozással válaszolt. A helyzet úgy alakult, hogy Henriknek muszáj volt megejteni a canossai zárándoklatot, és ezzel bűnbocsánatot is nyert, de németföldön örökre megroppant a hatalma. Ezzel viszont Géza herceg, illetőleg már Salamon által is elismert király erősödött meg.

Géza király hajlott a békére, olyannyira, hogy 1076. karácsonyán, a szekszárdi templomban, a szentbeszédtől annyira magába szállt, hogy hajlandónak mutatkozott arra, visszaadja Salamonnak az ország kétharmadát és magának, királyként, csak a Dukátust tartsa meg. Ez a békeajánlat azonban nem nyerte el Salamon tetszését. Ő azt kívánta volna, hogy Géza minden címéről és rangjáról mondjon le és a teljes országot feltételek nélkül a kezére adja. Még akkor sem módosított ezen az elhatározásán, amikor Géza pontosan négy hónappal karácsonyi ajánlatát követően, 1077. április 25-én, váratlanul elhunyt. Ekkor éppen 33 éves volt. Az ereje teljében lévő király halálában minden bizonnyal benne volt Salamon király keze is. Sokan mérgezésre gyanakodtak, valószínűleg nem minden ok nélkül. Géza herceget, illetőleg nyugodtan mondhatjuk Géza királyt, nagy tisztességgel Vácott, az általa alapított székesegyházban temették el. Azért ide, mert Géza maga választotta ezt a helyet örök nyughelyéül.

Abban a minutában, hogy a király sírját befedték, Géza hívei, testvérét László herceget választották meg királynak. Megint visszaállt a régi „rend”, az országnak továbbra is két királya volt. De Henrik császár körül egyre fagyottabb lett a levegő, így Salamon is kénytelen volt elismerni Lászlót magyar királynak, immár minden feltétel nélkül. László király kegyes volt Salamonhoz. Megengedte, hogy Salamon továbbra is királynak hívathassa magát, sőt megtarthatta teljes udvartartását is. Salamon azonban nem akart beletörődni abba, hogy ő már csak címzetes király, és a háttérben puccsot próbált szervezni László ellen. Természetes dolog, hogy ez az ármánykodás László fülébe is eljutott. Más király ilyenkor már lecsapatta volna Salamon fejét, de László kegyes volt, és csak annyi történt, hogy Salamont a visegrádi alsó vár tornyába záratta, kedvenc tanácsosával, Bodos úrral együtt. De itt sem volt igazából rab, csak éppen nem mehetett ki a toronyból. A tetejére ugyan felengedték, és szabadon ácsingózhatott a felső várba jutásért, de ez már nem következett be.

PÉCSKŐI SÁNDOR ÚR ESKÖVŐJE

Amikor az inászói plébános harmadszorra is kihirdette a jegyespárt, elhárult minden akadály az elől, hogy Filkor Mária és Pécskői Sándor egybekeljen. A harmadik kihirdetést követően a lány már megengedte, hogy Sándor úr csókkal illesse az arcát, de ezt olyan női praktikával tette, hogy az úrnak azonnal többre is kedve kerekedett. Szerette volna, ölbe kapni és ágyba vinni a menyasszonyt. De Filkor Mari ügyesen kisiklott a karjai közül, és még kacagott is Sándor úr nagy hajlandóságán.

- Meglásd, egyszer elkaplak! – fenyegette kényszeredett mosollyal az úr. A csillogó leányszemek pedig még tovább növelték a szerelmi lángot a férfiben. Az öreg Filkor már édes fiának szólította Sándor urat, de megölelni, amúgy férfiasan, még nem merte. Majd eljön annak is az ideje.

Az esküvőre a meghívót a vőfély közvetítette. Minden hajlékba bekopogott, és elmondta az invitáló versikét:

*Kedves esküvő van Pécskőn készülőben,
aztán meg trakta a pécskői dülőben.
Melyre a családot Sándor úr hivatja,
meg Filkor gazda, is, a menyasszony apja.
Kitárul a templom vastag tölgykapuja,
legyen ott mindenki, ha okos, ha mulya.
Mert Pécskői Sándor igent fog mondani
ezt biztos, hogy ismétli a Filkor Mari.
Isten áldásával trakta lesz utána,
melyre az uraság invitálja máma.*

Kellemes nyár eleji idő volt azon a vasárnapon, amikor az esküvőre sor került. A templom tornyában zúgott a harang, és bizony Inászón nem volt olyan ember, aki erre a hívó szóra meg ne jelent volna. Hivatalosak voltak az esküvőre, még a csecsszopók is. Pécskőn csak az őrség, meg a váltás maradt, a többi embernek mennie kellett a templomba. Az őrségre rendelt katonák elszomorodtak, hogy nem vehetnek részt a szertartáson, de Sándor úr megígérte nekik, hogy kárpótlásul, dupla adagot kapnak az esküvői töltött káposztából. Mert, hogy nagy traktát terveztek a papi áldás után.

Az esküvőnek ezt a részét Rudolf úr szervezte. Inászón a falu szélén, a nagyréten sátrakat állítottak fel, számítva azzal az eshetőséggel is, hogy netán az Isten elsírja magát az esküvő láttán és elkezd esni az eső. Ami az étkeket illeti rendelkezett, hogy vágjanak le egy tinót, meg egy hízott és három kondával járó disznót, no meg annyi tyúkot, amennyit csak gondolnak. Annak ellenére, hogy a böllér és alkalmi segédei gondosan elfogyasztották a célzóvizet, a tinóval akadt egy kis gond. Mivel aznap hajnalban nem engedték a szerencsétlent elmenni a csordával, mintha csak megérezte volna, hogy mi következik, egyre nyugtalanabb lett. Amikor elővezették a nagy eseményre, és a böllér a taglóval jól hókon vágta, nem rogyott össze, miként remélték, hanem felcsapta a fejét, elbődült, és eszeveszett száguldásba kezdett. Nosza, lóra kaptak a legények és vágattak utána. Az üldözés meglehetősen hosszúra nyúlt. A tinónak idő kellett ahhoz, míg rádöbbsent, hogy őt homlokon csapták és ettől illik neki megadnia magát. Mikor kötőfékre vették a legények, minden ízében remegett, és a böllér következő ütésétől, már tudta mi a dolga, térdre rogyott és kilehelte a lelkét. A kiszemelt disznókkal ilyen gond nem volt, bár itt is előfordult, hogy nem a jó végükön próbálták megszúrni őket. Ebben persze nem az volt a hibás, aki szúrt, hanem a célzóvíz, amelyből kifelejtették azt az információt, hogy a disznónak melyik végén van a feje.

A templomban a hivatalos ceremónia minden gond nélkül lezajlott, és amikor eljutottak odáig, hogy a vőlegény megcsókolhatja a menyasszonyt, Sándor úr úgy érezte nincs még

egy olyan boldog ember a földön, mint ő. Erre még az örömapa és az örömanya is megölelte egymást. Rudolf úr meg is jegyezte, persze csak magának:

- No, ezek is úgyesen megkötötték az üzletet.

Aztán, az orgona zúgása közben, egy pillanatra hallani vélte annak a fiatal lánynak a kacagását, aki ott, abban a dalmáciai városban, megégette a tekintetével a szívét. Rudolf úr eljátszozott a gondolattal, hogy ő áll az oltár előtt, jobbján Frangepán Máriával, és a pap rájuk adja áldását. Próbálta ugyan elhomályosítani a lány emlékét, de sikertelenül. Valójában nem tudta eldönteni, hogy mit akar. Egy férfiembernek meg kell gondolnia, hogy feladja-e a függetlenségét, vagy sem. A baj ott van, hogy ez a meggondolás egészen más, ha csak úgy általában van szó a lányokról, és nem konkrétan egyről, akinek a már a nevéből is eltűnik az emberből a döntés képessége. Rudolf úr valójában nem tudta mit tegyen, irigyelje Sándor urat, vagy sajnálja. De mintha hajlott volna az irigykedés felé.

A templomi áldás után, Inászó apraja-nagyja a felállított sátrakhoz igyekezett, mert pillanatokon belül kezdődött a trakta. Amikor Rudolf úr odaérkezett, vőfély éppen azt sorolta, hogy milyen étkek lesznek. Tetszett mindenkinek, mert ugyancsak mosolyfakasztó volt. Azt kiáltotta jó hangosan, hogy:

*Készítse a gyomrát, ki inászói lakos
Mert a trakta mostan ugyancsak alapos.
Lesz itt csikónyerítés is apró salátával,
üres kocszörgés párolt káposztával,
vékony cinegeszó túrós derelyével,
macskanyivákolás cukrozott gyömbérrel.
Ki meg inni akar, az se menjen messze,
mert bort látok én itten, snapsszal elkeverve.
Jó étvágyat kívánok!*

A sátorba csak az léphetett be, aki mások által jól látható módon, legalább egy pohárával felhajtott a finom szilvóriumból. A csecsszopókra ez nem vonatkozott, viszont aki a gyereket is hozott, annak a gyerek helyett is innia kellett. Ha ez megtörtént, akkor már odaülhetett az asztalhoz. Az asszonyok sorban hordták fel az étkeket. Szerencsére olyanok nem voltak köztük, amilyeneket a vőfély beharangozott, de ezt nem kifogásolta senki. Először az érett tyúkból főtt húsleves került az asztalokra. Aranyló gyöngyök úszkáltak a tetején. Benne cérnametélt, ügyes asszonyi kezek által készítve, meg zöldség, miként az dukál. Pontosan olyan volt az íze, ahogyan Sándor úr szereti. A leves után jöttek a húsok. A vőfélynek ehhez is volt mondanivalója:

*Itt van a pecsenye mártással tormával,
Jobb ez, mint a potyka a vereshagymával.
Ábrahám ilyennel éle Sárájával,
Azért élt oly soká a kedves párjával.
Bátran tehát ebből mindnyájan egyenek,
Jó nagy szeleteket tányérra tegyenek.
Arra bőven mártást, de sót is tegyenek,
Szóljon is a zene, hogy vígan hadd legyenek!*

Aztán amikor meg a töltött káposzta, meg a lucskos káposzta érkezett, a vőfély ezt is külön is beharangozta:

*Tessék vendégeink, itt a jó káposzta,
Szakácsné asszonyunk nekem már megmondta.
Igazán jó étel, ritkítja a párját,
Látom, kelmetek már óhajtván várják.
Ha az ember ezt a jó ételt vizsgálja,
Van ebben malacláb és disznó bordája.*

*Ha még szomjaznak, majd jól igyanak rája,
Csak el ne tévesszék, hol az üveg szája.*

Ez volt az, amivel Rudolf úr is megágyazott a bornak. Legalább is azt hitte. A sor végén a sütemények és a torták következtek. Ezzel a férfiember általában nem foglalkoztak, de az asszonyoknak kedvükre való volt. A férfiak inkább arra ügyeltek, hogy ki ne száradjanak. Volt fehér bor is, meg vörös bor is. Az egyik asztalnál a potrohos Mátyás vitte a prímet. Mellette nem igen tudott más megszólalni. Éppen arról tartott előadást, hogy miért nincs értelme vörös bort inni.

- Mert tudjátok - kezdte a véget nem érő magyarázatot – ha fehér bort iszunk, milyen színűt pisilünk? Na, milyen színűt? Úgy van. Mert ugye azt válaszolnátok erre, hogy fehéret. Na, látjátok. És a vörös bornál mi a helyzet? Attól vöröset pisilünk? Ki állítja azt, hogy vöröset? Na, ki? Ugye senki! Mert akkor is fehéret pisilünk ám. Hát, ha ez így van, mert, hogy így van, akkor mi a fenének vesződünk a vörös borral, ha az eredmény ugyanaz.
- Okos ember kelmed – morogta a foga között az egyik atyafi – de nem száradt még ki a torka?
- Mitől száradt volna?
- Ettől a sok beszédőtől. Kend tudja e, hogy mit mondott az öreg Kiss?
- Nem ismerek ilyen nevű idős embert – nézett csodálkozva Mátyás – fiatal persze ismerek, de az nem mondott nekem semmit.
- Szóval, azt mondta az öreg Kiss: ne csak együnk, igyunk is. Na, Isten éltesse.

A traktát a menyasszonytánc követte. Inászói legények adták a talp alá valót. A legharsányabban a köcsögduda szólt, ez adta az ütemet. A furulya meg sikongatott hozzá.

- Eladó a menyasszony! Eladó a menyasszony! – kiabálta a vőfély.

Már az éjféli is elmúlt, amikor marcona kinézetű, álarcos legények jelentek meg lóháton, és a nagy kavarodásban elragadták a menyasszonyt. Az meg úgy sikoltozott, mintha nyúznák. Sándor úr nem tudta eldönteni, hogy ez most komoly, vagy a szokásos tréfa. Rudolf úr meg csak ült magába roskadva, mintha semmiről nem tudna. Aztán lóra ült, odaszólt Sándornak, hogy utána néz mi ez, és beporoszkált az erdőbe. Sándor úrnak fel se tűnt, hogy Rudolf úr egyáltalán nem sietett, pedig a menyasszony elrablásáról volt szó. Egy fertály óra múlva jött vissza, és egy írást hozott.

- A rablók váltságdíjat követelnek. – mondta.

Pécskői Sándor olvasni kezdte az üzenetet.

- Mi? Még hogy adjam át nekik a Pécskő tetején a várat? Meg vannak ezek örülve?

Rudolf úr megvonta a vállát.

- Te tudod!
- De hiszen az a tied is ...
- Az már az én dolgom.

Sándor úr tovább olvasott.

- Mi? Hogy fizessek nekik körmöci aranyban annyit, amennyi az egyhavi zsoldjuk lenne, ha az én katonáim lennének.

Rudolf úr ismét megvonta a vállát. Aztán látva Sándor úr bizonytalankodását, megszólalt:

- Elmegyek. Beszélek velük.
- Én is megyek.
- Ne! Téged, képesek lennének foglyul ejteni. Aztán még érted is fizetni kéne.

Sándor úr csak ült tovább. Teljesen magába roskadt.

Rudolf ismét beporoszkált az erdőbe. Másodszorra sem volt ott sokáig. Alig egy fertály óra múlva ismét megjelent. Mögötte többen is jöttek. Sándor úr, asszonyi kacagást vélt hallani. Igen, jól hallotta. Rudolf mellett Filkor Mária lovagolt, mögöttük meg a rablók, ezúttal álarc nélkül. Sándor úr felismerte a Pécskőn hagyott őrseget. Most már ő mondta, hogy:

- Krucifix!

Rudolf úr vigyorgott.

- Te szervezted? – kérdezte Sándor.

Rudolf bólintott.

- Én is tudtam! Én is tudtam! – mondta nevetve az ifiasszony.

Az ifjú férj is elnevette magát.

- Na, megállj! – kiáltotta. Fölugrott egy lóra, derékon kapta az ifiasszonyt és maga elé ültette. Megsarkantyúzta a lovat és elvágattak a Pécskő derekában frissen megépített kúria felé.

A legények jót nevettek a sietségen, visszamentek a Pécskő tetejére, hogy leváltsák az őrségben otthagyt társaikat. Mikor az örömanyt, Filkorné asszonyt is felocsolták, az örömapa bevallotta, hogy bizony ő azt hitte, ez igazi rablótámadás. A zenekar ismét játszani kezdett. Folytatódott a tánc, ezúttal a menyasszony és a vőlegény nélkül. Nekik más dolguk volt. Fel kellett szállniuk a Paradicsomba.

Rudolf úr kitartott reggelig. Bár már reggel felé romlott a látása. Mindent ködösen látott és semminek sem volt egy pillanatnyi nyugta sem. Minden mozgott. Ez nem is lett volna olyan nagy baj, az igazi nehézségek akkor jelentkeztek, amikor a dolgok forogni kezdtek. További problémát okozott, hogy Rudolf úrnak folyton összeakadt a nyelve, de arra nem tudott rájönni, hogy mitől. Végül valakik, arra már nem emlékezett, hogy kik, ágyba segítették. Sőt még le is vetköztették rendesen. Még a hálósipkát is a fejére tették. Úgy ébredt másnap délfelé, hogy a fején volt.

A tisztelendő úrnak is voltak látási zavarai, de neki csak a parókiáig kellett eljutnia. Igaz ő sem tudott visszaemlékezni, hogy ez miként történt. Azt álmodta, hogy éppen a bűneit gyónja. Az Úr pedig rákérdezett a stampedlik számára. Erre már nem emlékezett. Különben is, csak egy ideig számolta.

A PORTYA

Sándor urat két napig nem látta senki. Az udvarház személyzete, csak lábujjhegyen mert járni, nehogy megzavarja a paradicsomba repülés véget nem érő szertartását. A figyelmeztetéssel csak a kutyák nem tudtak egyet érteni, és boldog-boldogtalant megugattak. A vége az lett, hogy a szerencsétleneket összefogdosták és felvitték a Pécskő tetejére, hogy segítsék az őrség munkáját. Ott meg már ugatni nem volt kedvük. Amikor a harmadik napon Sándor úr is előkerült, roppant mód' csodálkozott, hogy mit keres annyi kutya a hegyen.

- Nyúzott vagy, komám –, jegyezte meg Rudolf úr és sokat sejtetően sandított hozzá – egy kicsit, mintha le is fogytál volna.
- Ugyan már, Rudolf, semmi baj, csak mostanában nehezen alszom. Tudod, jobban érzem az időjárás változását. Nem hagy aludni.
- Hűha, most hallok először ilyesmit, hogy valaki az asszonyát időjárás változásnak nevezi.
- De én nem arra gondoltam.
- Az elég baj, mert egy ifjú férjnek mindég „arra” kell gondolni.
- Jól van, no. Beszéljünk rólad! Azt a jányt még mindég le kell kötözni, nappalra?
- Á, dehogy. Már el sem akar menni.
- És ez baj. Ugye?
- Bajnak ugyan nem baj, de ... - Rudolf úr sóhajtott egyet, aztán folytatta – Irigyellek Sándor.
- No, nem má' ...
- Irigyellek bizony, mert neked már meg van az igazi, nekem meg még nincsen.
- Meg van neked is, csak nem itt, hanem ott, a Dráván túl.
- Hát ez az. A baj az, hogy szegényke nem is tudja, hogy nekem ő az igazi.
- Miért nem mondtad meg neki?
- Miért? Miért?
- Akkor szaladj és mondd meg neki!

Rudolf úr egy kicsikét elgondolkodott.

- Ha az olyan egyszerű lenne.
- Egyszerű! Semmi sem egyszerű! Odamész, és kész!

Rudolf úr csak mélézött tovább, és réveteg szemekkel bámult, ahogyan akkor szokott, amikor eszébe jut a lány.

- Dömötör király biztosan szívesen fogadna.
- Eszednél vagy? A királyhoz mész, vagy a lányhoz?
- A lányhoz, de ...
- No, jó. Én leveszem rólad a kezem. Beszéljünk másról! Miért kerestél?

Rudolf úrhoz egyszerűen nem jutottak el Sándor szavai. Gondolatban még mindég azon a folyosón volt, ahol megpillantotta a lányt.

- Mi van? – hebegte.
- Miért ke-res-tél?
- Ja. Mennünk kéne egy kicsit portyázni. A Felföldre. Fülel felé, meg tovább Losoncra.
- Minek?
- Tolni kéne a limest kicsit kijebb. Meg most a lagziban erősen megcsappant az élelem.

Sándor úr fintorgott egy kicsit. Láthatóan nem fűlött a foga a portyához.

- Menj egyedül!

Rudolf elvigyorodott.

- Az időjárás. Mi?
- Bánom is én, hogy nevezed. Menj egyedül.

Így esett aztán, hogy Pécskői Rudolf maga vezette a portyát. Egy nap elegendő volt a készülődésre, aztán elindultak északnak. Somoskő meg Sátoros hegye mellett elhaladva, a völgyben néhány házat pillantottak meg.

- Milyen falu ez? – kérdezte Rudolf úr, a patak partján kaszáló embertől.
- Ez itten, kérem szépen, Ragyolc.
- És ez a patak?
- Ez a Béna.
- Van egy ilyen nevű falu is valahol erre, nem?
- Igen, itt egy kicsit előre, kelet felé.
- Aztán magyarok laknak itt?
- Azok, hát. Mi mások lennének.
- És Fülek messze van innen?
- Á, dehogya. Ha egy kicsit tovább mennek az úton, jön Fülekpüspöki, aztán onnan már csak egy köpés Fülek.
- És ott is magyarok laknak?
- Persze, de úgy hallottam Fülekre mostanában beköltözött egy zsidó család.
- Szlávok nincsenek?
- Vannak. Azok a tótok, mi úgy mondjuk. De azokból csak fent északon lehet látni ott is csak elvétve. Nagykarimájú kalapjuk van, arról fel lehet ismerni őket. Úgy egy napi járásra, Losonc fölött, már van egy tót falu, de annak is a fele magyar.
- Fülekpüspöki, az nagy falu?
- Á, összesen három család lakja. Kevesebben vannak, mint mi Ragyolcon. Mert itt négy család van.
- Hát az tudod-e, hogy mitől olyan papos a neve?
- Persze. Még István király, volt az, aki ezeket a földeket az esztergomi püspöknek adta. A püspök úr telepítette le azt a három családot ide, Fülek közelébe.
- És szép lányok azok vannak? – kérdezte Rodolf úr, hamiskás mosollyal.

A kaszás ember mindjárt értette, hogy mire gondol az úr, de próbálta elterelni a figyelmét.

- Szép lányok? Azok vannak, de csak Losoncon. Itt, aki van, az nagyon rút.

Mikor a portya elérte Fülekpüspököt, egy árva lelkét nem találtak sehol. Az udvarokon ott rőfögött a disznó az ólban, ott káráltak az ól körül a tyúkok, de csak a kutyákat találták otthon. Ugattak is cefetül, hiába próbálgatták csitíttatni őket. A házak bejáratánál keresztbe volt téve a seprő, ami ugye azt jelenti, hogy az ajtó nyitva van, de a gazda nincs otthon.

- Menjünk tovább Füleknél! – adta ki a parancsot Rudolf úr. No, gyí!

A portya, Rudolf úrral az élén, haladt tovább és egy szemvillanásnyi idő múlva megláttak egy hegyet, és körülötte apró házakat. Nem sok ház volt, alig tíz, vagy tizenkettő, már ami a hegy innenső oldalán látszott. A házak tisztas távolságot hagytak a hegyig, így az még magasabbnak látszott. Fal nem kerítette őket, de még sövénykerítés sem.

- Ez a hegy csaknem akkora, mint a Pécskő – morogta Rudolf a foga között.
- Várnak való -, jegyezte meg a hadnagy.
- Csoda, hogy eddig még nem jutott eszébe senkinek.

A hegy aljában egy kecses kis templom is látszott. Valószínűleg onnan láthatták meg őket, mert megszólalt a harang. De nem úgy rendszeren, mint amikor a misére hív, hanem félreverte, ahogyan a veszélyt szokás jelezni.

- Csak semmi pánik -, utasította az embereket Rudolf – békés utazók vagyunk.

A templom előtt néhány megrémült arcú ember, meg az atya fogadta őket. A katonák leugráltak a lovokról.

- Dicsértessék a Jézus Krisztus! – köszönt Rudolf úr.
- Mindörökké, ámen! – fogadta az atya. Mi járatban vagytok nagyuram?
- Ajnácskőre mennénk, Pécskői Sándor úr üzenetét visszük.
- Az itt van, nem messze.
- Kelet felé kell menni, nem?
- Inkább délkeletre.
- Megpihenhetnénk nálatok?
- Persze! Mindég örömmel látjuk a békés utazót. Majd készítünk nektek valami harapnivalót.

- Nem, nem atyám – szabadkozott Rudolf úr – van nekünk a tarisznyában. De ha egy kis friss vizet kapnánk, az jól esne.

A pap szemmel intett a sekrestyésnek, aki máris indult a kútra. Addig, amíg megtért, a parókiából kihoztak egy nagy asztalt, meg lócákat is hozzá. Előkerült az elemózsia a tarisznyákból.

- Tényleg nem kértek egy kis itókát hozzá? – tüsténkedett a pap.
- Nem, atyám, nem – adta az ártatlant Rudolf úr – tiszta fejjel kell átadnunk az üzenetet.

Persze a katonáknak csillogott a szemük a bor említésétől, de tudták, hogy nem szólhatnak.

- Aztán mitől van olyan furcsa neve ennek a városnak, atyám? Város ez, ugye?
- Inkább csak városka.
- Hát olyasmi, mint Losonc, nem?
- Nem, Losonc az hozzánk képest nagyváros, még katonák is állomásoznak benne.
- Katonák? Losoncon?
- Igen Lampert herceg katonái.
- Váljon egészségükre! De beszéljünk fontosabb dologról! Mitől lett Füle, Füle?
- Ja, szóval, honnan jön ez a név. Nagyuram, örülnék neki, ha tudnám.
- No, de csak jött valahonnan?
- Igen, számtalan dolgot mesélnek, de egyikről sem bizonyosodott be, hogy igaz.
- Éspedig?
- Mesélnek olyasmit, hogy valami Fülöp nevű alapította a várost, akinek aztán elferdítették a nevét és így lett belőle Füle.
- No de szokták azt mondani vita közben, hogy: a kutya fülét. Nem jöhet innen?
- Van ilyen rege is. Az egy Filek nevű pásztorról, meg a Füle nevű kutyájáról szól. Állítólag a kutya kincset talált, ebből a pásztor megvásárolta azokat a földeket, ahol most a város van, és megépítette rá az első házat. A helyet meg a kutya után Fülenek nevezte el. Ebből később Füle lett.
- Nem lehet, hogy maga után nevezte el az egyetlen házból álló falut? És a neve így lett Filek?
- Lehet, hogy így volt, mert ugye a kutya nehezen tudta volna elnevezni a gazdája után.

Ezen a megjegyzésen derültek egy kicsit. Ha bor lett volna kéznél, még koccintásra is sor került volna, aztán az atya folytatta.

- Meg tudja nagyuram, a Filek nem csak keresztnév, hanem egy régi családnév is. Ennek a családnak mára már írmagja sem maradt. Lehet az is, hogy egy Filek építette az első házat. De az is megeshetett, hogy maga a pásztor is ehhez a családhoz tartozott.
- No, jól kiokosodtam. De mennünk kell atyám. Köszönjük, a szíves vendéglátást. Már megbocsásson a sietségért, de még időben szeretnénk odaérni – mondta Rudolf úr. Az atya megáldotta.
- Járjatok szerencsével, fiam!

Alig hagyták el a szélső házat, a hadnagy megszólalt:

- Arról volt szó nagyuram, hogy Losoncnak megyünk.
- Tudom. De nem lenne jó Lampert herceg katonáival találkozni. Ajnácskő pedig egy eldugott hely.

Rudolf úr ismerte Ajnácskő meséjét. Tudta, hogy az ajnácskői sziklaormon már akkor vár állott, amikor a magyarok Árpád vezérletével visszatértek a Honba. Ezt a vidéket Huba vezér hódoltatta. Megostromolták ezt az apró várat is, és természetesen bevették. A várat Huba vezér Gedő vitéznek ajándékozta, és mivel a lányát Hajnácskát meg Gedő vitézhez adta feleségül, a mesebeli apró várat attól kezdve Hajnácskőnek, vagy Ajnácskőnek nevezték. Ezért aztán Rudolf úr nagyon elcsodálkozott, amikor az ajnácskői sziklán, vár helyett csak romokat talált.

- Akkor bevesszük a falut! – adta ki a parancsot, és a legények úgy zúdultak rá az aprócska falura, mint az árvíz szokott, amikor a folyó átszakítja a gátat. Nem voltak sokan, de akkora zajt csaptak, mintha egy hadsereg özönlötte volna el a falut.

- Hol a bíró? – kiáltotta Rudolf úr.

A katonák már tuszkoltak is előre egy ősz hajú fehér szakállú öreget. Az meg folyamatosan könyörgött.

- Nagyuram! Legyen irgalommal. A falu nem ártott senkinek.

- Vágd szájon! – rendelkezett Rudolf, és a hadnagy akkora pofont kevert le az öregnek, hogy a füle tájékán felszakadt az arcbőre és vérezni kezdett.

- Egy fertály órát adok! Akkorra legyen itt fél tucat marha, de abból az igazi szürke magyar fajtából, fél tucat disznó, meg egy ketrecbe zárva 20 darab, tojós tyúk. Legyen itt három szekér, megrakva gabonás zsákokkal, meg kölessel. Legyen rajtuk három darab akós hordó a legjobb borral. Mindegyik szekér elé, két lovat fogjatok.

- De uram -, próbált ellenkezni a bíró – a marhák kint vannak a legelőn.

- Vágd szájon még egyszer! – szólt rá a hadnagyra Rudolf.

Az ütéstől a bíró elesett, és csak segítséggel tudott talpra állni.

- Nem érdekel! – üvöltött Rudolf úr – egy fertály óra. Nem több. A bíró, meg a lányok itt maradnak túsznak. A katonák felügyelik a munkát. Ha késtek, vagy valami hibádzik, a házaitek égni fognak! Na! Takarodjatok!

Az emberek elrohantak és halkán káromkodtak, az asszonyok meg jajveszékelték. Nem tehettek semmit a rablók ellen. Rudolf úr a romokat nézte a szikla tetején. Ehhez képest a pécskői torony egy palota – állapította meg. A bíró arcán nem akart elállni a vérzés. Rudolf ráripakodott a lányokra.

- Mit álltok ott. Mossátok meg az arcát a kútnál, és kössétek be. Képes lenne összevérezni mindent. Na!

Hamarosan hallani lehetett a szekerek csörgését. A marhabögés is egyre közelebről jött. Amikor beértek a térre a reszkető lányok csoportja elé, Rudolf úr rájuk ripakodott:

- A három hajtó velünk jön!

Az asszony nép újra zokogni kezdett. De nem volt kegyelem. Rudolf úr intett. A szekerek a katonák sorfala között elindultak Délre, Bást felé.

Bást közel volt Ajnácskőhöz, alig egy óra alatt elérték, pedig az út felét erdei csapásokon kellett megtenni. Bást faluban ugyanaz a helyzet fogadta őket, mint Fülekpüspökiben. Sehol egy élő lélek. Itt is csak a keresztbe rakott seprűk a házak ajtóinál. Úgy látszik, a hírük itt is megelőzte őket. Rudolf úr erősen gondolkodott, hogy mit tegyen. Pécskő még messze van, jó lenne megaludni valahol. Aztán intett, hogy tovább mennek. Tajti előtt egy erdőben megálltak.

- Itt éjszakázunk! – adta ki a parancsot.

Felállították az őrséget, és tüzet raktak. Rudolf úr megengedte, hogy megcsapolják az egyik hordót. Többen egy disznót is le akartak vágni, de az úr megtiltotta. Maradt a hazulról hozott elemózsia, meg a bor hozzá. A katonáknak hamarosan jó kedvük kerekedett, és felharsant a nóta:

A csitári hegyek alatt régen leesett a hó.

Azt hallottam, kisangyalom, véled esett el a ló.

Kitörted a kezedet, mivel ölelsz engemet?

Így hát kedves kisangyalom, nem lehetek a tied.

Rudolf urat elkapta a nóta hangulata. Megint megjelent előtte az a karcsú leány, a Dráván túlról. Egy pillanatra ott érezte magát annak a palotának a folyosóján, ahol először megpillantotta. Mosolygott rá. Nem kacagott, csak mosolygott. Talán akkor még van remény – gondolta. Aztán meg fohászzkodni kezdett az Istenhez:

- Add Uram, hogy ez a gyönyörű lány az én asszonyom legyen. Óvd meg őt minden bajtól és óvd meg az éhes férfiszemektől. Add, hogy várjon rám, mert én megyek utána, bárhová is fut előlem.

Aztán a lányhoz kezdett imádkozni:

- Oh, kedvesem, miért kínoz engemet. Velem vagy, mikor jő az álom, és velem vagy, mikor ébrednek.

Rudolf úr egy pillanatra megdöbbsent ettől a gondolattól. Úgy érezte, mintha egy költő szólna belőle.

- Ez már a vég – vallotta meg önmagának – mennem kell hozzád, kedvesem. Mennem kell, vagy meghalok.

Ha Rudolf úr tudta volna, hogy ez a menés nem sokára bekövetkezik, bizonyára nem aggódott volna annyira.

Hajnamban indultak tovább. Akkor vették észre, hogy az egyik hajtó megszökött. Egy katonának fel kellett ülni a bakra helyette. Tajthoz közeledve kiabálást hallottak, meg sűrű füst szállt felfelé a faluból. Valami égett. A falu szélén már azt is látni lehetett, hogy emberek futkosnak össze-vissza. Volt, aki futott, és volt, aki üldözte. Különösen az asszonynepet hajkurászták. Rablók ezek – mondta Rudolf úr és döntött: beleszól az események menetébe. Őrséget hagyva a szekerek körül, betört a faluba. Ezt olyan hirtelen csinálta, hogy az ismeretlen rablók még fel sem eszméltek, máris a katonák gyűrűjében találták magukat. Összesen öten voltak. A falusiak is előmerészkedtek, és tisztos távolságban Rudolf katonái mögött gyülekeztek. A tüzet elolthatták, mert már nem lehetett érezni a füstszagot.

- Ki a vezetőik? – kérdezte a rablókat Rudolf úr?
- Én, nagyuram – jelentkezett az egyik, aki még harmincnak sem látszott.
- Mit akartok itt?
- Megéheztünk.
- Ha még egyszer ide mertek jönni, nem ússzátok meg élve. Ez a falu, és még sok másik, a Pécskői család birtoka. Így rendelte őfelsége László király. Megértettétek?
- Igen nagyuram.

Ez ugyan nem volt, igaz, mármint, hogy a király rendelkezett így, de ez nem zavarta Rudolf urat. Tudta, hogy ha meggyőzően állt valamit az ember, azt mindenki hajlamos elhinni.

- Hol a bíró? – fordult oda az összegyülekezett falusiakhoz.

A hátsó sorból előretuszkoltak egy legényt. Rudolf úr idős emberre számított, ez meg olyan fiatal volt, hogy még csak éppen pelyhedzett az álla. Még tisztességes bajusza sem volt.

- Te lennél a bíró? – kérdezte az úr.
- Igen, személyesen.
- No, akkor halljam mi kárt tettek ezek a faluban?
- Kár, az bizony van. Ha nagyuramék nem jönnek időben, akkor most bottal üthetnének a nyomukat.
- No, akkor kezd sorolni, hogy mi volt.
- Mondom én. Felgyújtották a kovács házát, mert a lányát nem akarta odaadni nekik.
- És mi lett a lánnyal?
- Szerencséje volt, mert menekülés közben beleesett a káposztás verembe, ott meg nem keresték. Aztán kötőfékre vettek két marhát, meg egy lovat, és már vinni akarták elfelé. Két disznó, amikor kinyitották az ólat, úgy megrémült, hogy elfutott az erdőben. Azokat már soha nem találjuk meg.
- Aztán!
- Két szekeret már megraktak kölessel, meg örölni való búzával. Szerencséje elvinni nem tudták, mert akkor ért ide nagyságod.
- Szóval akkor összességében nincs nagy kár.
- Leszámítva, a kovács házát, nincs, de ezt csak a szerencsénknek köszönhetjük.
- Akkor döntsetek ti, mit tegyünk velük. A főkolompos azért megérdemelne néhány botütést.

A falusiak összedugták a fejüket, és úgy döntöttek, hogy a rablók vezetője kapjon tíz botütést. Rudolf úr nevetett, amikor meghallotta.

- Tízet? Az bizony túl enyhe lenne. Tudjátok mit? Három a magyar igazság, így kapjon háromszor tízet.
- Nagyuram! Nagyuram! Én abba belehalok. – könyörgött a főrabló, de Rudolf úr hajthatatlan volt. A husángot a kovács kezelte. Tíz szó nélkül bírta az elítélt, aztán úgy a

tizennegyedik táján már nyögött, a huszadik után meg már üvöltött, de nem ájult el. Bár kicsit rogyadozott, de eszméletén volt, amikor újra Rudolf úr elé állították.

- No, hogy esett? Jól?

A rabló nem válaszolt.

- No! Halljam?
- Jelentem, jól.
- No, azért. De ezzel a dolognak még nincs vége. Két lovat itt hagytok. Ebből az egyik a kovácsé, kárpótlásként, mert a házát felgyújtottátok. A másik meg az enyém, a perköltség fejében, mert, hogy ez egy hivatalos tárgyalás volt. A maradék három lóról a kovács leveszi a nyeret, meg a kengyelt. Ezt meg azok kapják, akiknek elveszett a disznójuk.
- De, nagyuram, akkor nem tudunk lovagolni.
- Dehogynem. A rómaiaknak sem volt kengyelük, mégis megülték a lovat. Ha meg leestek róla, a ti bajotok. A falusiaknak tetszett az ítélet. Ki is nevették a rablókat, amikor kettesével szőrén ülték meg a lovat. A harmadikra a kovács segítette fel a vérző főrablót. Aztán rácsapott a ló farára. Ettől az úgy megijedt, hogy eszeveszett vágatásba kezdett. A másik kettő meg ment utána.
- Köszönjük nagyuram! Köszönjük! – hálálkodott a bíró.
- Azért ne nagyon köszönjétek, mert ha már itt vagyunk, akkor magunkkal visszük az adót is.
- De nagyuram ... - fogta a bíró könnyörgőre a szót.
- Hány család van itt? – torkolta le a bírót.
- Négy nagyuram.
- No, akkor lássátok, hogy milyen jószívű uratok van. Megelégszem annyival, ha egy szekeret megtöltötök örölni való búzával, meg káposztafélével. Meg legyen rajta legalább egy zsák köles is. A hajtó, majd visszakozza az üres szekeret.
- Köszönjük nagyuram! – mondta a bíró, miközben magában azt gondolta, hogy csöbörből vödörbe estek. Az egyik rabló elúzi a másikat, de nem felejtí el az adót behajtani.
- Cered felé megyünk! – adta ki Rudolf úr a parancsot.
- Mink úgy mondjuk, hogy annak a két háznak a neve, ami ott van, az Cereg.
- Bánom is én, Cered, vagy Cereg. Arra megyünk és kész. Onnan már csak egy ugrás Pécskő. Na, Indulás.

Már szürkült, mire elérték Pécskőt. Sándor urat, azóta sem látta senki, mióta Rudolf úr útra kelt.

- Él még? – kérdezte Józsefet, az ácsot.
- Azt mondják.
- Akkor jó. Csak tönkre ne menjen a nagy szállidosásban.

LÁSZLÓ KIRÁLY TÖRVÉNYKEZIK

Alig, hogy László királyt megkoronázták, az első dolga az volt, hogy rendet tegyen a gazdát vesztett országban. A törvénykönyvet, amit máig tisztázatlan okokból III. dekrétumnak nevezett, állítólag már korábban elkészítette, és csak az alkalomra várt, hogy kötelezővé tegye. Ez az Úr 1077. esztendejében be is következett. A törvénykönyvben egy híján harminc cikkely volt, és csaknem mindegyik a tolvajlással foglalkozott. Ebből is látszik, mennyire elzüllött a nép az országban, és mennyire nem tisztelte senki a tulajdon szentségét. Ezt írja például az első pont negyedik bekezdésében:

„Azután a király követe faluról falura menjen, s kérdezősködjék a falubeliektől, hogy ahol tolvajt tudnak, mutassák meg. Azt is tegye közhírré, hogy egész Magyarország főemberei megesküdtek, hogy a tolvajt nem kímélik, sem el nem rejtik, s ők is hasonlóan cselekedjenek. És ha a parasztok azt mondják, hogy az esküt meg akarják tartani, akkor mutassák meg a tolvajokat, ahol tudnak ilyet. De ha később valaki azzal vádolja meg őket, hogy a tolvajokat rejtegették, és esküszegőnek bizonyulnak, nyelvük megváltásáért tíz pénzt fizessenek, és vezekeljenek az egyházi szabályok szerint.”

A legnagyobb baj a pórnép körében mutatkozott. Ezeknél a király nagyon szigorú volt. A lopást elkövető lányokról például így rendelkezik, a hetedik pontban:

„Ha valamely hajadon leány, lopást követ el, adják el, és soha ne térhessen vissza a szabadság állapotába. És ha valaki őt felszabadítja, árát büntetés képen fizesse ki, a leányt pedig vezessék a király udvarába.”

A király gondoskodott róla, hogy az új törvényeket az ország megismerje. Királyi hírnökök járták a városokat és falvakat, és mindenki hallatára kihirdették a király akaratát. A pórnépnek leginkább a 15. pont tetszett, amely azokról szólt, akik a király határozatát megszegik:

„Aki pedig a király és a főemberek határozatait megszegi, ha püspök, ítéltesse meg a király akarata szerint, ha ispán, ispánságából mozdítsák el, ha százados, tisztétől fosszák meg és azonfelül ötvenöt penzát fizessen, ha vitéz, hasonlóképpen ötvenöt penzát fizessen.”

Az új királyi dekrétum híre Pécsköre is eljutott. Rudolf úr éppen távol volt, így Sándor úrnak kellett utána járni a dolognak. Felszerelkezett tehát ajándékokkal, és tiszteletét tette a püspök úrnál Vácott. Jól számított. A püspöki kancellárián másolatban ott volt a dekrétum teljes szövege. A püspök úr engedelmével Sándor többször végig is olvasta, de úgy érezte, ennyi mindent úgysem bír megjegyezni. Ezért addig udvarolt a püspök úrnak, amíg kegyesen megengedte, hogy az íródeák egy másolatot készítsen róla.

Otthon aztán rojtosra olvasta a pergament, de hiába kereste, olyan pontot nem talált, ami rájuk vonatkozott volna. Mármint Rudolf úrra meg rá. Olyan tolvajról ugyanis nem szólt a törvény, aki megtévesztve másokat, úrnak adja ki magát, és engedély nélkül adót szed, vagy inkább adót rabol boldog-boldogtalantól. Azt azért érezte, hogy amit csinálnak, az főbenjáró bűn. Gondoljuk csak végig:

1. egy közrangú ember, akit legfeljebb csak vitéznek lehet nevezni, nemesnek adja ki magát,
2. birtokot foglal magának,
3. más nemes embernek kárt okoz, és a kárt nem téríti meg,
4. úgy viselkedik, mintha mindez jogszerű lenne, adót szed, embereket büntet és
5. a beszedett adóból sem a királynak, sem a papságnak nem ad semmit.

Az ilyen ember – állapította meg Sándor úr – nagyobb tolvaj, mint a mit a törvény egyáltalán feltételezni mert.

- És ezek vagyunk mi. Csak ki tudja meddig. – jegyzete meg Sándor, félhangosan, kizárólag csak magának.

FUT A KIRÁLY A HALÁLBA?

Az Úr 1083. esztendejének augusztus havában nagy eseményre került sor Magyarhonban. A pápa őszentsége szentté avatta a magyarok nagy királyát, Géza fejedelem fiát, Vajkot, akit Istvánként ismert meg a világ, meg annak fiát, Imre herceget. Ebből az alkalomból az ország zászlódíszbe öltözött, és zúgtak a harangok még a legkisebb falu templomában is. Már, ahol volt templom. Salamon előtt a kegyes László király kinyitatta a visegrádi alsó vár tornyának kapuját és Salamon oda mehetett, ahová csak akart. Futott is olyan gyorsan, ahogyan a lova lába bírta, egyenesen németföldre, fenséges sógorához. De Henrik császár, meg Judit, a saját felesége olyan ridegen fogadta, hogy egyből rájött, innen már nem várhat segítséget. Pedig neki még voltak tervei, nem is akármilyenek. A trónt akarta visszaszerezni, bármi áron. Más választása nem lévén, képes volt felkeresni Moldvában, a besenyők vezérét, Kötesk urat, akit azzal hitegetett, hogy ha megsegíti őt László király ellenében, akkor elveszi a lányát feleségül, és neki adja Erdélyországot. Kötesk úrnak tetszett az ajánlat, és a Vereckei hágón át betört az országba. Megszállta Ungvár meg Borsova vár környékét. László király viszont résen volt, és ahogyan mesélték, Kisvárdá mellett, úgy helyben hagyta a besenyőket, hogy azokon már csak a futás segített. Mégpedig a gyors futás. A besenyők által rabolt holmi a király kezébe jutott.

De Salamonnak ez sem volt elég. A cél érdekében most már bárkivel összeadta magát. Csak utólag derült ki, hogy több magyar rablóbandába is beállt, sőt személyesen is részt vett rablásokban. Ezekből a gyűlevész bandákból próbált valamiféle hadsereget, mégpedig, nehézlövességet csinálni. Valójában, igazi kalandor lett. De vesztére, szövetekezett Cselgu bolgárországi besenyő vezérrel, aki eszelősen arra törekedett, hogy meghódítja Bizáncot, ahol éppen akkor IV. Alexiosz volt a császár. Úgy gondolta, hogy neki is van hátsó fele, és ő is fel tud ülni arra a császári trónra, nem csak az az Alexiosz. Ráadásul tetszett neki, hogy a magyar király, mármint Salamon, aki magával hozta a megtépázott kunokat is, az ő szövetségese. De, álmokat kergetett. A görögök úgy elpáholták, hogy maga is elesett a csatában. Salamonnak egy ideig sikerült meghúznia magát egy félig lerontott vár falai között, de amikor megpróbált kitörni, a császár katonái levágták őt is, és minden emberét. Hírmondójuk sem maradt. Volt olyan hír is, hogy Salamonnak sikerült megszöknie, de menekülés közben megölték és ott temették el, ahol halálát lelte, a Dunánál, Singidunum, vagy ahogyan magyarul mondják, Fehérvár falai alatt.

Persze, ahogyan ez ilyenkor lenni szokott, szárnyra kaptak olyan történetek, hogy Salamont itt is látták, meg ott is. Hol kolduló barátként, hol rablóként, hol meg László király katonájaként. De volt, aki arra esküdött, hogy Salamon remete lett. Látni vélték a Pilis barlangjaiban is, de még olyan is volt, aki Székesfehérváron találkozott vele. Még köszönt is neki. Ott ült a templom lépcsőjén és alamizsnát kéregetett. Aztán még megtoldotta azzal, hogy a templomból kilépő László királynak kezet csókolt. A király pedig felismerte, és a Szent Jobb Apátságba küldte Salamont.

A Pécskői „testvérek” hírül vették, hogy a Karancson is feltűnt egy remete. Egyesek szerint pontosan úgy néz ki, mint az a koldus, aki Székesfehérváron a templom előtt kéregetett. Ennek is ősz a haja, és feltűnően ápolatlan. Sándor úr el is ment, hogy találkozzon vele. Kicsit kalandos volt az útja, mert korábban még nem járt a Karancson. Az öreg Filkor elmesélte ugyan, hogy merre kell menni, de mesélni könnyű, odatalálni az a valami. A Meszes felől indult, aztán a Pipis oldalában továbbment. Útba ejtette a Kis Kercseget, meg a Nagy Kercseget, mígnem a karancsi nagyréten kötött ki. Szerencsésen rátalált a forrásra, és szomját oltotta, ő is, meg a lova is. Innen már egyszerű volt tovább az út, csak felfelé kellett menni. A remete egy barlang félében élt, amelyet saját kezével készített, az ott is megtalálható római sánc oldalában.

- Adjon az Isten, atyám! – köszöntötte Sándor, de a remete nem válaszolt. A csupasz földön térddepelt, imára kulcsolt kézzel, felfelé nézett, ahol az Istent vélte látni, és valami imát mormolt félhangosan. Amikor az ámen is elhangzott, valójában csak akkor látta meg a

jövevényt. Tartásában nem volt semmi királyi, a beszéde pedig paposabb volt, mint bármelyik atyáé, akivel addig Sándor úrnak módja volt találkozni.

- Imádkozna érettem is atyám? – kérdezte Sándor.
- Én mindenkiért imádkozok. Érted is fiam, de még azokért is, akikről biztosan tudom, hogy az ellenségeim. Imádkozok én magáért a királyért is.

Ez a válasz egy kicsit elgondolkasztotta Sándor urat. Mert lehetett úgy is érteni, hogy mindenkiért imádkozik az atya, de úgy is, hogy még a királyért is, aki az ellensége. Így azután, Pécskői Sándor nem tudta eldönteni, hogy a remete az Salamon király-e, vagy valaki más. Ugyan állt már szemtől szemben Salamon királlyal akkor, amikor Mosonból Győrbe kísérte, de akkor a király még gyermek volt.

- Nem baj, ha időnként meglátogatom, atyám? – kérdezte.
- Miért lenne baj. Minden jövevénynek örülök, ha tiszta szívvel jön hozzám.

Sándor úr tovább próbálkozott.

- Aztán milyen a világ a nyugati, meg a déli végeken?

A remete csak nézett rá. Időnként le-lehúnyta a szemét.

- A nyugati végeken?
- Ott, meg a délin is?

Az atya kicsit elmélázott. Látszott rajta, hogy a gondolatai messze járnak. Lehet, hogy éppen a nyugati végeken.

- Régen jártam arra – mondta és láthatóan ismét saját gondolataiba mélyedt.
- Nem szenved hiányt semmiben atyám? – kérdezte Sándor.
- Nagy az Isten gyümölcsöskertje.
- És ha küldetek időnként valamit?
- Ha teheted, fiam, megáld érte az Isten.

RUDOLF ÚR ELHATÁROZÁSA

Rudolf úr nem tudott tovább parancsolni a gondolatainak. Minden áron Horvátországba akart menni. Meg akarta keresni Frangepán Máriát. Sándor úr ugyan figyelmeztette, hogy ez olyan reménytelen dolog, mint egy tűt keresni egy szénakazalban, de hiába. Egy szerelmes embernek, amúgy is, mondhatnak, amit akarnak, a saját feje után meg, még akkor is, ha közben van egy fal, és még látja is. Rudolf már mindent eltervezett. Csak két legényt visz magával, olyanokat, akik már jártak Horvátországban. Már az útvonalat is kigondolta. Az Alföldön keresztül megy le Dél felé. Mohácsnál átúsztat a Dunán, vagy ha talál kompot, akkor azzal megy át a túlsó partra. Onnan le a Drávaig. Aztán tovább Nyugat felé a Dráva mentén. Zágráb magasságában átkel a folyón és onnan már egyenes az út a horvát fővárosig. Mert ott kell elkezdni a keresést. A Frangepánok gazdagok, így lehet, hogy éppen a király mellett összetalálkozik egyikükkel. Ha ott nem tud senki Frangepán Mária kisasszonyról, akkor már bajos lesz a dolog, mert lehet, hogy hajóra kell szállnia. Akkor már csak Veglia szigetén lehet a lány, neki pedig oda kell menni.

Rudolf úr szorgalmasan fohászokodott az Istenhez, hogy segítse meg, nagy vállalkozásában. Ezen meg már Sándor úr mosolygott. Mondogatta is szorgalmasan, hogy:

- Mafla voltál komám! Nem is akármilyen. Nagyon mafla.

Aztán még hozzátette vigyorogva:

- Egyáltalán megér neked ennyit az a lány?

Ezen Rudolf úr természetesen dühöngött, de amikor Sándor emlékeztette, hogy ő miket mondott Filkor Mária kapcsán, elhallgatott.

Pár nap múlva furcsa dolog történt. Egyik éjszaka álmából ébresztették. Amikor ajtót nyitott, két ember állt előtte. Az egyik az őrségből való volt, a másikat meg még soha sem látta. Úgy nézett ki, mint egy koldus. A csuklyát a fejére húzta, így a fáklya világánál még az arca sem látszott.

- Mit akartok? – ripakodott rájuk Rudolf.
- Ez azt mondja, hogy levelet hozott nagyságodnak, és a parancs szerint azonnal át kell adnia – jelentette a katona.
- Ki vagy?
- Én csak egy küldönc vagyok, amúgy meg egy koldus.
- Kitől hoztad a levelet?
- Azt én nem mondhatom meg, nagyuram, de aki küldte, azt mondta, hogy beleírta a levélbe.

Rudolf úr csapdát sejtett, de a kíváncsisága legyőzte az óvatosságát.

- Hol az a levél?

Az ismeretlen kutatni kezdett a köpenye belső zsebében, aztán előhúzta.

- De én már mennék is.
- Várj, míg elolvasom.

Rudolf úr meg volt győződve, hogy a levelet a leány írta. Legalább is nagyon remélte. Mert ki írhatta volna, ha nem ő. Amikor felbontotta, elbizonytalanodott. Nem női írás volt. Ez már a fáklyafénynél is jól látszott. Az aláírásra tekintett. Nem akart hinni a szemének. Jól láthatóan ott állt egy név: Salamon. Csak akkor nézte meg a viaszpecsétet. Rajta a király gyűrűjének lenyomata látszott.

- Hol van, aki küldte? – kérdezte a hírhozót.
- Már biztosan messze.
- Merre messze?
- Azt én nem tudhatom, nagyuram. De kérem, engedjen utamra.
- Biztosan nem tudod?
- Nem, uram.

Rudolf úr benyúlt a zsebébe, és egy csillogó körmöci aranyat nyomott a küldönc markába.

- Had menjen! – parancsolt rá az örre.

A szobába menve, a gyertyafénynél reszkető kézzel nyitotta ki újra a levelet, és olvasni kezdte.

Hívünk, nemes Pécskői Rudolf!

*az, ki testvéreddel, Sándorral uralod Pécskő várát,
királyként hozzád fordulunk. Parancsolhatnánk de csak
kérünk. Jer utánunk horvát földre, és segíts nekünk.
A trón a miénk. Mi vagyunk Magyarhon koronás
királya. Az ki most annak mondja magát,
ellenségünk, és csak bitorolja azt. Halálhírünket kelti,
pedig tudja, hogy élünk.
Rudolf fiunk, benned német vér csörgedez, miként
aránkban és felséges sógorunkban is. A vér kötelez.
Jer utánunk Istriába, és gazdaggá teszünk. Igazi úr
leszel, és szolgálóidból temérdek lesi majd minden óhajod.
Eme levélről ne szólj majd senkinek, még fivéredet
se tedd ki László haragjának.*

Kelt az Úr 1085. esztendejének szeptember havában

Salamon

Az íráson látszott, hogy a király maga írta. Egy íródeáknak kiírtabb az írása. Meg amelyik levél a kancellárián készül, abban cirkalmasabb mondatok vannak. A levél annyira meglepte Rudolf urat, hogy nem tudta mit tegyen. Majd holnap reggel – nyugtatta magát. De azon az éjszakán már nem aludt egy percet sem. Az járt a fejében, hogy nagy bajban lehet a király, ha őt hívja. Egyáltalán miért őt hívja. Egy botcsinálta urat? Hol vannak az ország nagyjai? Miért pont ő kell. Lehet, hogy a karancsi remete mégis Salamon király. De, ha ő lenne, akkor nem hívná Horvátországba. Rudolf úr teljesen össze volt zavarodva.

Amikor reggel Sándor úr is megjelent, Rudolf egy kis reggeli sétát javasolt neki, lóháton. Sándor nem tudta mire vélni a dolgot. Amikor aztán Rudolf a mutató ujját a szája elé tette, megértette, hogy valami olyasmiről lesz szó, amit nem lenne jó, ha mások is hallanának. Amikor bezárult mögöttük az erdő, Sándor úr nem bírta tovább.

- Mi történt? Mi ez a titkolózás – kérdezte.
- Salamon király hívat!
- Micsoda? Salamon király?

Sándor úr kételkedően rázta a fejét.

- Igen, Salamon király. Levelet küldött – folytatta Rudolf.
- Levelet? Hol van?

Rudolf a zekéje zsebéből előhúzta a pergament. Sándor a kezébe vette, és forgatta.

- A pecsét a királyé.
- Az!
- Akkor talán nem lehet csapda.
- Remélem. De olvasd is.

Ahogy Sándor olvasta, egyre kétkedőbbé vált az arca.

- Az aláírás biztosan igazi. De miért hiányoznak a király címei. Legalább az lenne ott, hogy: *Salamon, Magyarország királya*.
- Gondolom azért nincs, mert ez egy magánlevél.
- Nem lehet, hogy ez egy csapda?
- Úgy érzem, hogy nem.
- És most mit akarsz csinálni?

- Elindulok. Néhány nap múlva.

A Pécskői testvérek visszatértek a toronyhoz. Az őrpáncsnok jelentett.

- Nagyságos uram! Tegnap két legénnyel étket küldtem a remetének a Karancsra.
- És?
- Nem találták ott.
- Biztosan csak elbóklászott valahová – jegyezte meg Sándor úr.
- Nem uram. Minden holmiját is magával vitte.

A két Pécskői összenézett.

- Látod, mondtam én, hogy nem átverés – vidult fel Rudolf.
- Akkor mégis ő volt a király, nem?
- Meglehet.
- Tudod, gyanús is volt nekem egy kicsit. Ahogyan beszélt. Meg az, hogy kiért imádkozik.
- Hidd el, Salamon volt.

Az őrpáncsnok nem értette, hogy az urak miről beszélnek. Sándor úr intett neki, hogy elmehet.

- De lehet, hogy csak a Szent Jobb Apátságba ment, ahová László király küldte – bizonytalankodott tovább Rudolf.
- Ki van zárva. Tudod te, hol van ez az apátság?
- Nem.
- Én viszont tudom. Bihar vármegyében, Berekys faluban.
- Az bizony nem éppen Horvátország felé van.
- Na, látod.

A következő napok azzal teltek, hogy Rudolf úr felkészült az útra. Mindenekelőtt, kiválasztott két megbízható legényt. Nem volt velük bőbeszédű, így azok nem tudták hová mennek, csak azt, hogy menniük kell. Mindent a maga idejében – mormolta magában Rudolf úr.

Filkor Mari ifiasszony, ott sertepertélt az ura körül, mintha össze lennének növe. Ő még azt sem tudta, hogy Rudolf úr készül valahová.

A levél megérkezését követő második napon királyi futár érkezett Pécskőre. László király hívatja Pécskői Rudolf urat, mégpedig azonnal.

PÉCSKŐI RUDOLF FELADATOT KAP

Rudolf úr nem tudta elképzelni, miért hívatja őt a király. De a parancs az parancs, menni kellett.

Porosan, fáradtan érkezett Esztergomba. De még lélegzetvételnyi ideje sem maradt, máris hívták a királyhoz. László király személyesen fogadta Rudolfot, aki még akkor sem tudta elképzelni, hogy miért hívták, amikor már a király előtt állt.

- Horvátországba küldelek – mondta László király – a többit majd Lam herceg mondja el. Kövesd őt.

Rudolf most látta először a herceget. Hallani ugyan hallott róla, de azok a vélemények nem voltak elismerőek. A herceg a trón mellett állt, és intett Rudolfnak, hogy kövesse. Rudolf úr térdet hajtott a király előtt, és követte. A kancellária egyik apró szobájába mentek. A szoba ablaka a Dunára nézett. Lam helyet kínálta Rudolfot. Ez szokatlan dolog volt, mert a felségek el szokták várni, hogy az odarendelt állva hallgassa végig a parancsot. Ha meg felszólítás nélkül le próbált ülni, az felségsértésnek számított.

- Szóval akkor Horvátországba mész, mégpedig Pólába. Pénzt is viszel magaddal. Felügyeled Salamont.
- Én?
- Igen benned megbízik a király, és én is. A horvátföld nem idegen neked, eligazodsz. Meg hallottam, hogy amúgy is odamennél.

Ennél a mondatnál Lam herceg ugyancsak a szeme közé nézett Rudolfnak, aki úgy érezte, ez most egy próbatétel. Az őszinteség próbatétele.

- Igen, készülek oda!
- Frangepán Mária miatt?

Rudolf megdöbben. Ezek itt az udvarban, mindent tudnak. De kitől? Persze ezt nem illet megkérdezni, így csak bólintott rá.

- De nem csak ő miatta? – nyögte ki, elbizonytalanodva. Úgy gondolta, hogy őszinteségre őszinteséggel kell válaszolni. Különben is, ha Frangepán Máriáról tud a herceg, akkor talán azt is tudja, hogy Salamon levelet küldött neki.

- Hanem? – nézett rá csodálkozva a herceg.
- Levelet kaptam felség!
- Levelet? Kitől?
- Salamon királytól. Bár nem tudom, hogy nevezhetem-e királynak őfelségét.

Lam herceg mosolygott, Rudolf bizonytalanzkodásán.

- Szerencséd, hogy említetted. Kíváncsi voltam, mondod-e. László bátyám úgy vélte, hallgatni fogsz róla. Itt van nálad a levél?
- Igen felség.
- Mutasd!

A herceg odaállt az íróállványhoz és saját kezűleg lemásolta.

- Szóval akkor ismeritek egymást?
- Nem mondhatnám. Harcoltam a keze alatt, de soha sem rendelt magához.
- Mit gondolsz miért pont neked írt?
- Ez számomra is rejtély, felség.
- Maradjon is az. Elég, ha én tudom.

Rudolf már sokszor hallott arról, hogy a politika szálai gyakorlatilag kibogozhatatlanok, pedig minden mértnek meg van az azértje.

- Szóval akkor elmész Pólába, és úgy viselkedsz, mintha kizárólag Salamon levelére érkeztl volna. Arról, hogy ma itt voltál, és főleg arról, hogy miről beszéltünk, egy szót sem szólsz, se neki, se másnak. Értetted?
- Igen felség. És mi lesz a dolgom?
- Salamonnak minden lépéséről tudni akarok. Férközz a király bizalmába, tedd magad nélkülözhetetlenné, és mindent jelentesz nekem. Megbízható futárokat telepítek

Istriába, akik majd jelentkeznek nálad titokban. A gyűrűm lesz a jel. Ez az a gyűrű – mondta és a jobb kezét Rudolf elé emelte.

Rudolf egy nagy, díszítések nélküli aranygyűrűt látott, egy hatalmas fekete gagát követ, amelybe egy csatabárdot vésett az ékszerész, alája meg egy L betűt.

- Amint mondtam, viszel magaddal pénzt is, arra az esetre, ha Salamonnak szüksége van rá, de csak kölcsönbe add, és ne áruld el, honnan van. Árnyékként kísérd a királyt mindenhová. Ha meg úgy adódna, hogy Dalmácia királya lehetne belőle, akkor segíts neki.
- És Frangepán Mária?
- Ő az én dolgom. Gondoskodok róla, hogy ne kelljen keresni.
- Mikor induljak, felség?
- Most.
- De az embereim Pécskőn vannak.
- Majd én adok melléd két embert, meg vezeték lovat is. Mindent értettél?
- Igen, felség. De Sándor a testvérem, nem fogja tudni, hová lettem.
- Ezt is bízd rám. Mondtam neked, senki emberfia nem tudhat arról, hogy hová küldelek.

Rudolf bólintott. Búcsúzóul térdet hajtott a herceg előtt, és kihátrált az ajtón. A folyosón jutott eszébe, hogy se pénzt nem kapott, se embereket. De a dolgok nagyon is jól meg voltak szervezve. A folyosó egyik fordulójánál egy szerzetes várta egy tarisznyával. Mikor Rudolf úr megemelte, a súlyáról érezte, hogy ebben bizony körmöci arany van. A palota kapujában ott állt az a két ember, akiket Lam herceg mellé rendelt. Egy felpakolt málhás ló is várakozott velük. Rudolf úr nem győzött csodálkozni.

Aztán elindultak a Duna mentén, Dél felé. Rudolfnak eszébe jutott Mária.

- Megyek már kedves, megyek – mormolta magában, és megint úgy viselkedett, mintha alvajáró lenne.

A SÁROSI KALAND

Sándor úr nem tudta elképzelni, hogy Rudolf miért nem érkezik vissza a királytól. Várt néhány hetet, aztán hírnököt menesztett Esztergomba. De attól sem lett okosabb, amikor a legény azzal jött vissza, hogy Rudolf úr Horvátországba ment. Ebből viszont az következett, hogy neki kell mindent előteremteni ahhoz, hogy Pécskő cseppnyi vára, meg a várnép ne szenvedjen hiányt. Neki kell mennie a következő „értékszerző körút”-ra. Arra gondolt, hogy meg kellene nézni a Duklai hágó környékét, hiszen azon át fontos útvonal halad. A Lengyelországból érkező szállítmányok ott lépik át az ország határát. Ez egyben a hadak útja is, de Sándor úr nem hadakozás miatt szerette volna a környéket megtekinteni. Bártfa városa izgatta, amely akkoriban kezdett el virágozni, és amint mesélték, olyan kereskedők építettek Bártfán házat, akik a lengyelországi fuvarozásban voltak érdekeltek. Előfordulhat, hogy Bártfán hall valami olyat, amiből neki is haszna lehet. Sáros vármegyéről amúgy is sok történetet keringett, ezért elérkezettnek látta az időt arra, hogy összekötve a kellemest a haszonnal, szétnézzen arrafelé.

Úgy tervezte, hogy felmegy Északnak egyenesen a Tátraig. Ott a hegyek lábánál Kelet felé fordul és irány Sáros vármegye. Itt nem árt óvatosnak lenni, mert Sáros falu fölött a hegyen, már épülget egy vár, bár ahogyan az utazó kalmárok mesélték, az nem nagyobb, mint amit ők hoztak létre Pécskőn. Innen aztán egyenesen fel északnak és ott van Bártfa városa. Ennek, ahogy hallotta, annyi lakosa lehet mint Füleknek, de mivel a Duklai hágó közelében van, gyorsan gyarapszik. Főként a kereskedők építene ott házakat, meg raktárakat. Ők hordják a friss híreket, és talán a tervezett szállítmányokról is tudnak valami biztatót.

Pár nap alatt felkészült az útra, maga mellé vett húsz legényt, és elindult. Távollétében a pécskői várban az öreg Filkornak volt joga parancsolni. Az asszonyát is rábízta, gondolván, hogy Máriára leginkább az apja tud vigyázni. Fontos volt ez a felügyelet, mert úgy tűnt, Pécskői Sándor családjába, hamarosan új jövevény érkezik. Filkorné asszony, amióta ilyen magas rangú násza lett, ugyancsak fenn horda az orrát. Meg volt győződve arról, hogy megfogta az Isten lábát. Bizony, ha előre láthatta volna a jövőt, nem örült volna annyira.

Sándor úr minden baj nélkül eljutott Nagysárosig. Ott azonban a Tarca partján egy kis kalamajkába keveredett, amely aztán szerencsére, rá nézve kedvezően végződött. Vélhetően észrevették a portyát a várból, mert a városkán túl, a várhegy alatt, lovasok állták útját. A két csapat egymástól úgy százlépésnyire megállt. Egy lovas, akiről később kiderült, hogy maga a várkapitány, előbbre rúgtatott. Sándor úr ugyanezt tett. Középtájon találkoztak.

- Pécskői Sándor vagyok, Pécskő várának kapitánya – mutatkozott be Sándor úr.
- Sárosy Mihály, Sáros várának kapitánya.

Az urak kezét nyújtottak egymásnak.

- Mi járatban vagytok? – kérdezte Sárosy.

Sándor úr szemrebbenés nélkül válaszolt.

- Bártfára megyünk, a király úr parancsára.
- Mi dolgotok Bártfán?
- Őfelsége László király egy szállítmányt vár Lengyelhonból. A szállítmány a Duklai hágón jönne át. Arról kell tájékozódunk.
- Ti fogjátok biztosítani?
- Alighanem, már ha belátható időn belül ideérnek. Mert ha nem, akkor majd visszajövünk, ha esedékes lesz.
- Akkor most ráérték. Nem?
- Valójában, igen.
- No, akkor gyertek, ebédeljünk együtt. Legalább megismeritek Sáros várát.

Sándor úrnak nem nagyon fűlött a foga a vendégeskedéshez, de a meghívást nem utasíthatta vissza. Még gyanút fogna a kapitány.

Így esett aztán, hogy bár erre Sándor úr előre nem számított, meglátogathatta Sáros várát is. Meg kell hagyni, csodálatos kilátás nyílt a várból a Tarca völgyére, de magára Sáros

városára is. Az ebéd sem volt rossz, meg a bor sem hozzá. Azzal öblögették az étket. Aztán amikor Sárosy uram további maradásra kezdte biztatni őket, Sándor úr inkább megköszönte az invitációt, mondván még időben Bártfára kell érniük, hogy szállást kapjanak. Azt ugye még sem mondhatta, hogy kelepcebén érzi magát, hiszen falakkal volt körülvéve. Kedvesen meghívta inkább Sárosy uramat, hogy ha Pécskő felé jár, el ne kerülje a várat. Különben is, tartozik egy ebédrel. Az adóságot, meg illik kiegyenlíteni. Sárosy uram mosolyogva bólintott, és a vendégeket a várkapuig kísérte. Búcsúzóul lelkére kötötte még Pécskői uramnak, hogy ha a királlyal találkozik, akkor ne felejtse megemlíteni a nevét. Sándor úr természetesen ígérte, ahogyan ez már illett ilyenkor. A portya a Tarca partjáról még visszaintegetett a várba, aztán Sándor úr fellélegzett, és elindultak Bárfa felé.

- No, ezt megúsztuk! – jegyezte meg félhangosan.

Az éjszakát Bártfán töltötték. A szállással probléma volt, de kis utánajárással, meg a királyra való hivatkozással találtak egy olyan fogadót a városon kívül, ahol minden embernek jutott szállás és a lovakat is ellátták. Másnap, két emberével bement Bártfára. Az emberek a piacon magyarul, meg németül beszéltek, az árusok meg egymás közt tótul.

A kocsmában Sándor úrnak feltűnt egy németül beszélő kereskedő. Szóba elegyedett vele. Pár szó után kiderült, hogy magyarul is jól tud. Sándor úr a Lengyelhon felől érkező karavánokról érdeklődött. A kalmár bőbeszédűnek bizonyult. Megtudta, hogy hetenként jön egy-egy kisebb karaván, de úgy egy év múlva várható egy igazán nagy szállítmány. Ez balti borostyánt, meg egyfajta ritka drágakövet, gagátot is hoz. Ráadásul ezt a királyi kincstárba hozzák. Sándor úr még nem hallott erről a drágakőről, erről a gagátról, vagy miről. A kereskedő bizonyos Swaitzer úr, természetesen elmesélte. Tőle tudta meg, hogy ez a titokzatos fekete borostyán, amiért annak idején a rómaiak vagyontokat adtak. Főként azért, mert gyógyító hatása is van.

- A belőle készített nyakláncot szinte melegnek érzik az asszonyok. Valójában szénből van.

- No, ne már? Szénből?

- Szénből bizony – bólogatott a kalmár - de nem akármilyen szénből. Ez egy zsíros tapintású fekete kő.

- És mi az a szén?

- Az a fekete kő, ami képes elégni, ha meggyújtják.

- Ne mondja. Van olyan kő, ami képes elégni?

- Van bizony, de ezt a követ azért lehet meggyújtani, mert fából van.

- Most akkor ez kő, vagy fa?

- Mondom, hogy kő, csak olyan kő, ami eredetileg, nagyon, nagyon régen fa volt.

- Szóval akkor megkövesedett fa?

- Valami olyasmi, de mégsem olyan, mint amikor kovával itatódik át a fa.

- És értékes? – kíváncsiskodott Sándor úr.

- Hogy értékes-e? Az értéke felbecsülhetetlen. Ráadásul valami furcsa titok lengi körül. Még azt sem lehet tudni, honnan származik. Bányásszák, vagy a tenger veti ki. No, szóval ezt hozza majd az a bizonyos nagy karaván.

Sándor úr elgondolkodott. Suttogóra fogta a hangját.

- Értesítene engem, uram, ha ez a szállítmány elindul? – kérdezte Sándor – szeretném, ha a király hiánytalanul megkapná.

A kalmár, Sándor úr szemébe nézett, így eszébe sem jutott megkérdezni, hogy ezt miért tenné. A szeméből kiolvashatta a miértet.

- Küldök hírnököt, ha kéri!

- Rendben, köszönöm.

Aztán részletesen elmesélte, hogy a hírnök hol találja meg Pécskői Sándort. Búcsúzáskor a kalmár ismét mélyen a szemébe nézett Sándor úrnak. Most már Sándor úr az ő szeméből tudta kiolvasni, hogy miért ilyen készséges vele.

A következő napon a portya fellovagolt a határig. Katonáknak nyomát sem látták, viszont Sándor úr talált egy helyet, a hágó innenső oldalán, ahol egy erdő biztos menedéket nyújtott

azoknak, akik mondjuk, egy szállítmányt ki akarnak fosztani. Tüzetesen megvizsgálta a környéket is.

Visszafelé, a hágótól Eperjes felé vették az irányt. Az út egy furcsa nevű alun, Tapolyhanusfalván vezetett keresztül. Itt megálltak megitatni a lovakat. Az apró falucskában a lakosok értettek magyarul, meg lengyelül is, de maguk között csak tótul beszéltek. Magát a falut is Hanusovce néven emlegették.

Tovább menve igazi falvakat alig láttak, inkább csak egy-egy házat az erdőszélen. Az éjszakát Kassa mellett egy fogadóban töltötték. A városban királyi katonaság állomásozott, így Sándor úr jobbnak látta elkerülni. Rozsnyót elérve, Sándor úr elérkezettnek látta az időt arra, hogy elkezdjék a hasznos gyűjtögetést. Rimaszombatot át Losoncig szinte minden útba eső falut, de a magányos házakat is kirabolták. Sándor hosszú szekérsor előtt lovagolt. A megrakott szekerek száma már elérte a húszat. A hajtók, akik ugye nem jószántukból jöttek, ígéretet kaptak arra, hogy az üres szekereket visszavihetik. Persze arról nem esett szó, hogy lóval együtt, vagy a nélkül. Füleken éjnek évadján lopóztak át. Sándor úr tartott a Losoncon állomásozó hercegi hadtól, így oda nem akart bemenni. A következő napon aztán elérték Pécskőt. Az otthon maradottak nagy ovációval fogadták, úgy miként egy győztes hadvezért szokás. Filkor Mari a férje nyakába ugrott. Aztán mikor már az urán csüngött, eszébe jutott, hogy a gyerekekre nem ártana vigyázni. Szóval, bár ütközet nem volt, hadizsákmány annál több. Sándor úr ugyanis hadizsákmányként emlegette a lopott holmit.

A keletkezett ricsajt az öreg Filkor is meghallotta, és előjött a toronyból. A fején egy ócska, kissé rozsdás sisak volt. Ki tudja hol szerezte. Amikor Sándor úr meglátta, legszívesebben elnevette volna magát, de az apósát nem illett kinevetni. Pedig ugyancsak kísértette a nevetés, mert az ölelés után az öreg összecsapta a bokáját és jelentett, amúgy szabályosan.

- Pécskői Sándor nagyuramnak jelentem, hogy amíg távol volt nem történt semmi, ugyanakkor elfogyott ... - itt egy hosszú felsorolás következett a megboldogult tyúkokról, malacokról, meg a zöldségfélékről – de van gyarapodás is.

Sándor úrnak itt már közbe kellett szólni.

- Csak nem született meg a gyermek? – kérdezte.
- Jelentem a gyermek nem, de egy csikó igen. Továbbá az egyik kotlós kiköltött húsz kiscsirkét. Ezekből elhullott három.
- Jól van, jól – intette le Sándor az öreget, mert ha nem teszi, még a kinőtt fűszálak számáról is referált volna, nem beszélve azokról, amelyeket a tehének tej készítése céljából ebből lelegettek. – Aztán a sisakot hol szerezte kend? – kérdezte.
- Eztet?
- Igen azt, ami a fején van, apámuram.
- Ja, ezt csak úgy találtam a lom közt, aztán gondoltam, kipróbálom.
- Jól áll kendnek – dicsérte Sándor, de akkorra már az anyós is odaért. A nyakába ugrott, és úgy tűnt, nem is akarja elereszteni egyáltalán.
- Hagyja már édesanyám – kiáltott rá Mari – mindjárt megfullad. Hát nem látja?
- Szóval akkor rend van? – kérdezte Sándor úr, amikor levegőhöz jutott.
- Hát persze, fiam, vigyázunk mi mindenre.
- No, akkor pakolják ki a szekereket, én meg ennék valamit.
- Mintha csak éreztem volna, fiam, hogy jössz, még sütöttem is, finom túrós lepényt.

Ez volt az első alkalom, hogy az anyós, le merte tegezni, a vejét. Végül is Mari biztatására tette. Az öreg Filkor még nem jutott el idáig, de a bordaropogató férfias ölelés már megvolt.

- Rudolfról semmi hír? – kérdezte Sándor.
- Semmi!
- Királyi hírnök sem jött?
- Az sem.
- No ha minden rendben, akkor én most pihenek egy kicsit. Kendtek meg intézkedjenek, hogy a szekerek kiürüljenek.
- Mi legyen a szekerekkel?
- Ha akarnak, elmehetnek. de ha valaki a hajtók közül maradni akar, akkor maradjon.

A DRÁVA MELLETT

Rudolf úrnak szerencséje volt. Minden baj nélkül elérték a Drávát. Igaz Baja városában néhány napot ejtőzniük kellett, mert, az egyik legényre rájött a cifra. Muszáj volt kikúrálni. Azt a pár házat, meg a fogadót az átkelő mellett, a Duna partján, akkor még csak Rudolf úr hívta Bajának. Ugyancsak zsörtölődött, hogy nincs neki elég baja, erre a legényre meg itt tud rájönni a hasmars. Szerencsájukra a fogadóban, éppen ott tartózkodott egy német csodadoktor. Ő vette kezelésbe a legényt. Valami istentelen teát csinált neki. Rudolf meg is kóstolta, de még azt az egy korcsot sem tudta lenyelni, kiköpte azonnal. A doktor, ugyan többször is elmondta a receptjét, de Rudolf úrnak abban a pillanatban kihullott az agyából, amikor a felsorolás végére ért. Szerencsére az egyik kísérő legény megtanulta, így ha szükség lenne rá és netán össze tudnák szedni azokat a valamiket, amik a teához kellenek, talán még pénzt is lehetne keresni az ilyen orvossággal. Ahogyan a legény sorolta, kell hozzá apróbojtorján, lósóskatermés, zöldtea levél, libapimpófü, szamócalevél, tölgyfakéreg meg még ki tudja mi. Ezt aztán össze kellett főzni, majd hagyni kellett kihűlni. Fontos volt az is, hogy holdfény legyen az ezt követő éjszakán, mert a főzetet holdvilágnál tizenháromszor, nem tizenkétszer, tizenháromszor, meg kellett keverni, mégpedig a Nap járásának megfelelő irányban, úgy, hogy a keverő háttal áll a Sarkcsillagnak. Az, hogy a legény a teától, vagy a holdfényen való keveréstől gyógyult meg, azt nem lehetett tudni, de három nap múlva folytathatták az útjukat.

Rudolf úr úgy döntött, hogy előbb Pécs felé veszik az irányt, aztán tovább nyugat felé, majd egy Barcs nevű falunál kelnek át a Dráván. Ennek oka is volt, mert Lam herceg, egy levelet küldött vele, a pécsi püspöknek, István úrnak. Hogy miről szólt a levél, azt nem kötötték Rudolf úr orrára, de a levél egy olyan jószág, amit illik átadni a címzettnek. A Püspökvárba azonnal bebocsátást nyert, amikor a kapuőrsegnek megemlítette, hogy a királytól jött. Rudolf úr megcsókolta a püspök úr gyűrűjét, pontosan úgy, ahogyan ennek illendő voltára még a herceg figyelmeztette. A püspök, szép szál magas ember volt. Termetével és tartásával inkább hasonlított egy katonára, mint egy ájtatos egyházi személyre. Ebben lehetett valami, mert Rudolf urat nem az Isten dolgaiban faggatta, hanem az iránt érdeklődött, hogyan áll jelenleg a hadi helyzet az ország szélein. Salamon királyról ő sem tudott többet, mint amit a királyi udvarban Rudolf hallott. Azt meg mégsem árulhatta el a királyi futár, hogy mi végből megy a Dráva felé. Lam hercegnek megígérte, hogy tartja a száját. Így aztán a püspök úr azt sem tudta meg, hogy át is fog kelni a Dráván. Meg volt győződve róla, hogy Rudolf, innen visszamegy a királyi udvarba. Azért egy éjszakára csak ott marasztalták a Püspökvárban, de legalább ágyban, párnák között pihenhette ki az utazás fáradalmait.

Másnap, reggeli után, István püspök kegyesen útjára bocsátotta Rudolf urat, két kísérőjével együtt. Ő meg olyan igyekezettel sietett a Drávához, mintha Frangepán Mária már az innenső parton várna rá. Barcsnál szerencsére tudtak kompot szerezni, sőt a révész még azt is elmondta, hol van az a fogadó a túlsó parton, ahol a legjobb bort mérik. Férfiember meg az ilyet már szagról megérzi. Így a kis csapat estére a fogadóban költötte el az estebédet.

A fogadós hallott ugyan Salamonról, de esküvel fogadta, hogy nála nem járt. Azt viszont elpletykálta, hogy nem éppen hízelgő dolgokat mesélnek róla. Állítólag annyira iszik, hogy a folytonos ivás mellett, egyszerűen nincs ideje a kijózanodni.

- És a Frangepán családról mit hallott kelmed – kérdeztet Rudolf a fogadóst.
- Mit? Tudom, hogy van ilyen család, de úgy hírlík, hogy az Adrián, valamelyik szigeten laknak.
- Akkor Máriáról, Frangepán Máriáról nem is hallott?
- Róla, nem, de hallottam olyasmit, hogy Dömötör király kedveli a családot.
- No, végre egy jó hír! – derült fel Rudolf arca. - És hogy van a király? Róla tud valamit kelmed?
- Dmitar királyról?
- Róla. Én csak Dömötörnek mondom, mert a Dmitar-ba beletörök a nyelvem.

- Úgy hallottam, a király jó egészségnek örvend. Ha Zágrábot is útba ejti nagyságod, akkor még találkozhat is veled.
- Kelmed mit üzen neki? – kérdezte tréfásan Rudolf.

A fogadós vette a lapot.

- Tiszteltetem őfelségét, meg csókolgatom a fenséges asszonyt.

Rudolf úr megesküdt, hogy személyesen adja át az üdvözetet a felségeknek, feltéve, ha a fogadós hoz még egy kupa bort. Ez meg is történt, így az ígéret teljesítése már kötelességgé vált. Már csak félig volt a kupa, amikor Rudolf úrnak eszébe jutott, hogy a fogadós nem tudja a nevet. Hogy fogja ő átadni az üzenetet, ha nem tudja, ki küldi.

- Aztán mit mondjak Dömötör királynak, kitől jön, az üzenet?
- A név az nem is fontos. Elég, ha csak annyit mond nagyuram, hogy az a fogadós küldi, aki a villányi bort szállítja az udvarba. Különben Mikola Koltár a nevem, de mint mondtam a név nem is fontos.

Rudolf úr és két kísérője akadálytalanul jutott el Zágrábba, annak ellenére, hogy a fogadós több rémtörténetet is mesélt az utak mentén megbúvó martalócokról. Akik egyszer még az ő borszállítmányát is megtámadták.

A dolog úgy esett, hogy három szekérrel indult el Zágrábba. Mindegyik szekéren volt két darab kétakós hordó. A három szekeret öt felfogadott fegyveres legény kísérte, de a hajtók is tudtak bánni a karddal. Ő az első szekér bakján ült, a kocsis mellett. Fehérvár előtt, amit a horvátok Bjelovarnak mondanak, és ami úgy az út egyharmadában van, egy sűrű erdőn haladtak át. Már majdnem kiérték az erdő túlsó szélére, amikor lecsaptak rájuk a rablók. Legalább harmincan lehettek, de a támadásnál olyan zajjal voltak, mintha kétszer annyian lettek volna. Reménytelennek látszott az ellenszegülés, ezért aztán az első szóra megadták magukat. A martalócok egyenként kikötötték őket az erdő fáihoz. Ott álltak sorban az út felé fordulva, mintha őriznék azt, és csak szórakozásból ölelgetnék a fát a hátuk mögött. A martalócok csapra ütötték a hordókat, és nagy kurjongatások közepette elkezdődött az ivászat. Mikor már alig álltak a lábukon, az egyik kocsis odakiáltott nekik, hogy ő is szomjas. Hozták neki a bort kupaszám, de a keze hátra volt kötve, így nem tudta a kupát kézbe venni. Erre itatni kezdtek. Az egyik kitalálta, hogy ha eloldják a kezét, akkor önállóan is tud majd inni. A fő érve az volt, hogy amíg itatnak addig ők ki fognak száradni. Erre a többi kikötözött is szomjas lett. Kioldották őket is. Egy óra múlva már mindenki merev részeg volt. A fogadós, meg a három kocsis viszont csak tettette a részegséget. Megvárták, amíg az erdei madarak énekét elnyomja a horkolás zaja, és megszöktek. Sikerült mind a három szekeret visszafordítani. Még bor is maradt a hordókban. Úgy összesen egy akónyi. Ennyivel mégsem illett volna beállítani a királyi udvarba. Visszafordultak inkább.

Szerencsére ilyen kalandban Rudolf úrnak nem volt része. Viszont Dömötör király nagy örömmel fogadta. Rudolf átadta László király üdvözetét, meg azt a keresztet formázó aranymedált, amit a király küldött ajándékba. A kereszt akkora volt, hogy elfért a férfiember tenyerében, de rajta volt a keresztút mind a tizennégy stációja. A király csak forgatta tenyerében, és el sem tudta képzelni, hogyan lehet ilyen finom munkát készíteni. Aztán eszébe juthatott valami, mert belesuttogott a trón mellett álló kancellár fülébe. Pár perc múlva egy kis dobozát hozott a kancellár.

- Ebbe van, a királyi kincstár egyik legértékesebb darabja, egy üveglencse, amely állítólag Néző császár távcsövéből való – mondta a király és kinyitotta a dobozt.

Kivett belőle egy kerek átlátszó valamit, ami alig félhüvelyknyi átmérőjű volt. A keresztet ezen át nézte. Csodálat ült ki az arcára. A királyné is látni akarta. Felsikoltott. A király látva Rudolf úr kíváncsi tekintetét, odatartotta eléje. Rudolf szinte beleszédült abba, amit látott. Krisztus urunk arca minden stáció képén a legapróbb részletekig kidolgozott volt.

- Mond meg László királynak, olyat küldött, aminél nagyobb ajándék egyszerűen nem létezik!
- Megmondom, felség! – hajolt meg Rudolf.
- De azt is mond meg neki, hogy ennél csak egyetlen nagyobb kincs van, az az ember, aki ezt készítette!

Rudolf úr bólintott.

- De beszéljünk másról. Mi célból jöttél hozzánk? - kérdezte a király.
- Salamon király állítólag Horvátországban bujdokol.
- Valamit hallottam én is, de nem hiszem, hogy így lenne. Ha horvát földön tartózkodna, már felkeresett volna.
- Nem biztos felség. Állítólag, teljesen lezüllött, kocsmázik reggeltől estig, és részegeskedik. Lehet, hogy nem mer felséged szeme elé kerülni.
- Szóval ezért jöttél?
- Nem csak ezért.
- Hanem még miért?

Rudolfot megzavarta a kérdés. Nem tudta, hogyan reagáljon rá. Aztán mentő ötlete támadt.

- Nőszülni szeretnék!
- Nocsak. És ki lenne a jelölt?
- Felsőges uram, ezt én nem szeretném elárulni.
- Miért szégyelled?
- Dehogyan is. Csak hogy még ő sem tudja.
- Ja, az más, ha még ő sem tudja az más. De azt csak elárulod, hogy hova való?
- Vrána városában láttam meg először, amikor felséged elbocsátott.
- Csak nem a Frangepán lány?

Rudolf bólintott.

- Hűha! Akkor igyekezned kell fiam, mert úgy hallottam, a Subic gyerek, a Mikola, nagyon kerülgeti.

Rudolf belevörösödött a dologba. A király megsajnálta.

- Azért nem olyan legény ő, nem ér fel veled. De igyekezz! Aztán, ha újra át akarod lépni a Drávát, előtte még látni szeretnék. Én is küldök valamit László királynak.

Rudolf térdet hajtott a felségek előtt és kihátrált a fogadóteremből.

Még el kellett döntenie magában, hogy kit keressen meg előbb. Salamont, vagy a lányt. Salamon mellett döntött, remélve, hogy a lány is ott lesz.

BEFÚJTA AZ UTAT A HÓ

Abban az esztendőben, amikor Sándor úr visszaérkezett a bártfai kalandból régen nem látott kemény tél köszöntött az országra. Ebből különösen kijutott Nógrád vármegyének. Már november elején elkezdődtek a dermesztő hidegek. Igaz, még nem fagyott, de állandóan fúj a szél, így még hidegebbnek tűnt az idő. A késő őszi tartó nyári meleg után a szeles hideg egyik napról a másikra köszöntött be, és bizony az emberek nem fogadták kitörő örömmel. Filkor Marinak már akkora volt a terhe, hogy cipelni is alig tudta.

- Nagy gyerek lesz! – sügtak össze a háta mögött a vénasszonyok. És igazuk lett. A gyermek csak azt várta, hogy megjöjjön a hideg. A hideggel együtt ő is megérkezett. Fiú született. Valóságos kis vasgyűrű. Akkora volt a torka, hogy a lakótoronyban nem maradt egyetlen csendes zuga sem. Sándor úr nagyon büszke volt.

- Erős férfinek erős gyermeke van – puszogták a vének, és valószínűleg igazuk is volt. Ezt Sándor úr is így gondolta. Inászórol, személyesen jött el az atya, hogy a keresztvízzel együtt, a legifjabb Pécskői felvehesse a Sámuel nevet. Hogy miért lett éppen Sámuel, arra bizony Sándor úr nem tudott volna válaszolni. Egyszerűen Sámuel lett, és kész. Az atya a keresztelő napján rendezett ebéden egy szép beszédet tartott, és azt mondta, hogy a gyermek Sámuel próféta emlékére viseli majd a Sámuel nevet, mert ugyanolyan szelíd és megbocsájtó ember lesz belőle, mint maga a próféta volt. Sándor úrnak azonban jobban tetszett, ha a Sámuel név hallatán Aba Sámuel jutott az emberek eszébe. Ő legalább kemény férfiember volt a javából és a királyságig vitte.

Hogy az őrség idegei se menjenek tönkre, Sándor úr áttelepítette a családot az udvarházba. Az éjszakákat maga is ott töltötte, nappal pedig felsétált a Pécskő tetejére a toronyhoz, hogy megnézzé minden rendben van-e. Attól azért nem kellett tartani, hogy valami ellenség érkezik, mert a Szenteste napján megint annyi hó hullott le, hogy a lovaknak a szügye magasságáig ért. Nem is volt kedvük a ficánkolásra, jobban érezték magukat az istállóban. Az utat ökrökkel takarították, hogy Sándor úr a napi sétáját a torony és az udvarház között megtehesse. Amíg nem volt ekkora a hó, a farkasok is megjelentek az erdőn, de karácsonyra elvitte őket az ördög. A helyzet kilátástalannak látszott, mert karácsony első napján újra elkezdett esni a hó. Csak eset, esett, vigasztalanul. Délutánra a szél is felkerekedett, és akkora hókupacokat épített, hogy arra ember nem lenne képes. Egyre gyorsabban fogyott az udvarház falai mellé a tetőig felrakott hasábfá. Odabent a házban kellemes meleget érzett az ember, de odakint, ahogyan mondani szokás farkasordító hideg volt. De még ennél is hidegebb lehetett, mert már farkasordítást sem lehetett hallani. Mit tehet ilyen zord időben a férfiember? Bizony csak egy dolgot. Melengeti magát. Kívül is meg belül is. Kívül a kandalló tűzével, belül meg a pálinkával. A kettőt mindég összhangba kellett hozni. Ilyen téli estéken, nem lévén más dolguk, az asszonyok nekiállnak nyelvet köszörülni, az emberek meg igyekeznek megváltani a világot. Ahol meg gyerek is van, megkezdődik a mesélés. Sámuel még kicsi volt a meséhez. Ő még el tudta magát szórakoztatni. Ha aludt, meg ha gügyögött, az még igen kellemes volt, de a többit az apja már zokon vette. Szokása volt úgy ébredni, hogy egyből sírhatnékja lett. Először csak görbítgette a száját, aztán némi hangolás után úgy elkezdett üvölni, mintha nyúznák. Mikor megkapta az emlőt ettől lenyugodott, mert ő is tudta, hogy nem lehet egyszerre üvölni is, meg enni is.

Sándor úr az öreg Filkorral kóstolgatta a pálinkát. Mikor már túl voltak néhány „no, Isten, Isten”-en, mi más kerülhetett szóba, mint az a skandalum, amit Salamon király csinált. Bár egyikük sem értett igazán, az országos politikához, Sándor úr mégis jártasabb volt, hiszen ő már látott közről királyt, sőt magát Salamon királyt is.

- Hogy lehet az – tette fel a kérdést az öreg Filkor – hogy egy király egyszerre paposabb a papoknál és több bort iszik meg, mint tíz katonatiszt együttvéve?
- Az egyik nem zárja ki a másikat. Egy egyházi is kedvelheti a bort. Nem?
- Jó, kedvelheti, de, hogy részegen fetrengjen a földön, az már mégis csak sok.
- Meggyónja! – próbálta viccnek venni a dolgot Sándor.

- No, de hát oda kell állnia az oltár elé. Olyankor nem szégyelli magát az Úr előtt? És a hívek? Mit szólnak a hívek?
- Jobb, ha tudja apámuram, hogy Salamon nem egy miséző pap. Annak ő nem való. De remetének, remetének elmegy. Ott nincsenek hívek.
- De az Isten ott van. Az Isten mindenütt ott van.

A beszélgetés még jó néhány óráig eltartott. A demizsont is cserélni kellett. A nászasszony is elkezdett pörölni, hogy mennyi sületlenséget tudnak összehordani ezek a férfiak. Sőt, mi több, lehet, hogy a politikától, de a kis Sámuel is elaludt. Közben meg ment az „Isten, Isten!” Úgy éjfél felé Sándor úr meg jegyezte, hogy istentelenül nagy a hó.

- Bizony, bizony! - reagált a megjegyzésre az öreg Filkor – talán el is énekelhetnénk a tahó nótát.
- Mit?
- A tahó nótát.
- Az hogy van?
- Hát, úgy, hogy: Befűtta az utatahó.
- Menjen má' kend... - intette le Filkorné.

De a dolgot már nem lehetett megállítani. Még egy kupica és már két férfi torokból zengett a dal:

*Befűjta az utat a hó,
Céltalanul fut a fakó,
Eleresztve a kantárja
búbánatos a gazdája.
Betyár gyerek volt az apám
Öregapám sem különben
Becsületes, igaz ember
hogy lett volna énbőlőlem?"*

De a pálinka megtette a magáét. A férfiak hamarosan elcsendesedtek, és az asztalra borulva elaludtak. Filkor Mari egy-egy takarót borított a hátukra. Idővel, az alvás, horkolássá fajult. Kánonban fújták. Az ütemmel viszont baj volt, mert teljesen váratlanul hol az egyik hol a másik horkantott fel.

- Csak fel ne ébredjen a gyerek – aggodalmaskodott Mari.
- Ne törődj Sámuellel – nyugtatta az anyja – egyedül túl tudja kiabálni ezt a kettőt.

ISZTRIA

Rudolf úr Fiume felé vette az irányt. Akkoriban a városnak használták még a római nevét is, a római időkben ugyanis Vitopolisnak hívták, de mondták Tarsaticának is. Valamivel távolabb volt Zágrábtól, mint Barcs, de a rómaiak jóvoltából jobb utakon lehetett megközelíteni, mint a Dráva-mentét. Fiume gyorsan fejlődő város volt, közvetlenül az Adria mellett a Recsina folyócska partján, amely éppen Fiuménél ömlik a tengerbe. Maga a város a Tersattó-hegyen és annak környékén alakult ki. A városkának kicsinysége ellenére mozgalmas múltja volt. Állítólag valaha az illírek alapították, aztán jöttek a rómaiak, ők az itt létesített postaállomás kapcsán Tarsatica néven emlegették, majd később a bizánciak kezébe került. Aztán jöttek a frankok és a virágzásnak indult városkát a földig rombolták. De a Krisztus urunk utáni hetedik századba, megérkeztek a szlávok, és újjáépítették a várost. A város kikötője állandóan tele volt hajókkal, és abban az időben, amikor Dömötör király ült a horvát trónon, talán valamivel fontosabb tengeri kapuja volt az országnak, mint Trieszt. Az viszont tény, hogy a két város folyamatos versengett az elsőbbségért.

Rudolf úr fel volt készülve rá, hogy valami nagyon szép helyre érkezik.

Útközben az első éjszakát Dubovác vára alatt töltötték, egy fogadóban. Ez a vár bár messze földön híre volt, nem volt nagyobb, mint Pécskő. Valójában csak egy lakótoronyból, és az azt körülvevő sáncokból állt. És ahogyan ez már lenni szokott, minél kisebb egy vár, annál több legendát mesélnek róla. Dubováccal is így állt a helyzet. A fogadós szerint a lakótornyot a tündérek hozták a hegyre, teljesen kész állapotban. Viszont a talpra állítása több napig is eltartott. Aztán az illírek elfektették a tornyot, mert rosszul volt alapozva. A tündérek királynője nagyon dühös lett, jól összeszidta azokat, akik ilyen lerontható munkát végeztek, és megparancsolta nekik, hogy a tornyot állítsák újra a talpára. A torony, azóta is áll, pedig már többen megpróbálták újra ledönteni.

- Nem úgy volt az! – szólt közbe egy atyafi az ivóban – a tornyot nem készen hozták, hanem ott helyben csinálták.
- No, te nagyokos – szólt rá a kocsmáros – hogyan csinálták? Azt tudod-e?
- Hát, persze hogy tudom. Felmentek a hegytetőre, ott csináltak egy olyan lyukat, amekkora a torony belseje manapság. A lyukat olyan mélyre ásták, mint a torony magassága. Aztán kötelet kötöttek az aljára, a kötelet meg röptükben felfelé húzták. Úgy kifordították, mint egy nadrágszárat. Azóta a torony ott áll. És hogy így volt azt mindenki megláthatja, mert a torony alatt olyan mély pince van, amekkora a magassága.

Rudolf úr csak mosolygott a meséken, de el is álmosodott tőlük, így legényeivel együtt nyugovóra tért.

A következő éjszakát Delnicében töltötték. Ez egy olyan piciny falu volt, hogy összesen három épület volt benne, egy fogadó, meg két lakóház. Viszont a környék szinte festői volt. Rudolf úr olyannak látta, mint a Pécskő vidékét, csak itt magasabbak voltak a hegyek és kissé vadabb volt a táj.

Másnap, úgy ebéd tájban elérték Fiume városát. Ahogyan a hegyekből ereszkedtek lefelé a tengerhez, a táj egyre szebb lett és egyre több részlet vált láthatóvá. Rudolf úr, bár nem először látott tengert, elgyönyörködött a látványban. A legszívesebben magában a kikötőben szállt volna meg, de óvatosságból ezt nem tehetette. Inkább választott egy fogadót a város szélén, ahonnan gyönyörködni is lehetett a városban és a kikötő látványában, és ahová már nem jöttek fel a verekedésre mindég kész részeg matrózok.

Alig fogyasztották el az ebédet, amikor arra lettek figyelmesek, hogy egy tíz év körüli legényke jelenik meg az ajtóban, és láthatóan valakit keres. A fogadós útba igazította. Egy pillanat múlva már ott állt Rudolf úr előtt.

- Kelmed jött Dmitter királytól? – kérdezte.
- Igen én!
- És megy tovább Pulába?

- Nem Pulába, Pólába.
- Az mindegy. És a magyar király követe?

Rudolf dühös lett.

- Mit kérdezzetsz te engem. Kis ördögfajzat. Én vónék, de mindjárt szájon is kaplak, ha nem mondd, mit akarsz.
- Szóval akkor kelmed az. Mert hoztam egy levelet.

Rudolf úrnak felcsillant a szeme.

- Levelet? Miféle levelet?
- Olyan illatos félét.
- Mutasd?
- Azt mondták kapok érte valamit!
- Kapsz, hát, ha el nem ugrasz.
- Hát, ha nem, akkor nincs levél.
- Ejnye, teremtette! Mindjárt kirázlak a bőrdőből.

Azzal galléron kapta a fiúcskát és megemelte, hogy a lábai az asztal fölött kalimpáltak.

- Adom már, adom már, csak ne bántson!

Rudolf úr, reszkető kézzel hajtogatta ki a levelet. Gyöngybetűket látott, női gyöngybetűket. A szöveget nem értette, mert horvátul volt írva, de az aláírást igen: Maria. Az örömtől minden ízében remegni kezdett. Egy körmöci aranyat nyomott a kölyök kezébe. Az csak állt ott és a pénzt nézegette.

- Kevesled?
- Dehogy. Ennyi pénzt még én nem láttam együtt.

A gyerek elszaladt. Rudolf úr csak állt ott tanácstalanul. A kezében van a levél és nem tudja elolvasni. Kisvártatva egy vándor formájú ember nyitott be az ivóba. Csaknem földig érő köpeny volt rajta. A vállán egy tarisznya lógott. A botját odatámasztotta a szomszéd asztal széléhez és leült. A fogadós ott termett előtte és megkérdezte, hogy mit kér. Az idegen egy olyan kevert valami nyelven szólalt meg, aminek a fele magyar volt, a másik fele meg horvát.

- Kelmed magyar ember? – kérdezte Rudolf úr.
- Az volnék. Vándor szerzetes vagyok.
- És beszél horvátul is?
- Persze, hogy beszélek.
- Akkor miért keverte össze a szavakat?
- Csak azért, hogy fogadós lássa, külföldi emberrel van dolga.
- Akkor kelmed le tudná fordítani ezt a levelet! – csapott a homlokára Rudolf.
- Ha ideadja, nagyuram, biztosan.

Rudolf úr, remegő kézzel adta át a levelet. Az idegen elkezdte olvasni. Mosolygott.

- Min mosolyog, kelmed?
- Csak azon, hogy ez szerelmes levél.
- Szerelmes?
- Az! Azt írja ez a Mária kisasszony, hogy Pólában várja. Nagyon várja.

Rudolf abban a pillanatban úgy elpirult, mintha paradicsomlével öntötték volna nyakon.

- Szóval vár?
- Igen!
- De, hol? Azt nem írja?
- Azt nem. Csak azt, hogy várja.

Aznap este Rudolf úrnak nem jött álom a szemébe. Csak a lányon járt az esze. Meg azon, hogy Lam herceg megtartotta szavát. De akkor valaki, vagy valakik figyelik minden lépését – gondolta. Nem baj. Legalább ha bajba kerül, lesz, aki segít.

PÓLA

Rudolf úr és két kísérője egy nap alatt jutott el Fiuméből Pólába. Amikor elkezdtek leereszkedni a hegyekből, amelyeknek már hósapkája volt, elkapta őket a bóra. Ez a jeges szél, szinte csontig hatol. Ráadásul olyan vad rohamokban érkezik, hogy képes akár el is sodorni az embert.

Már estefelé járt az idő, amikor elérték a várost. Bár Rudolf nem volt egy széplélek, a város és a kikötő látványa lenyűgözte. Az esti szürkületben különösen jól látszottak a római épületmaradványok. Ezek közül kitűnt a hatalmas, csaknem teljesen ép amphiteátrum, a kikötő mellett. De meglátszott a városon, a nem régen véget ért frank uralom germán ízlésvilága is. Nem csoda, hiszen a frankok idejében Póla egy grófság székhelye volt.

Rudolf úr, szokásához híven, megint a város szélén szállt meg. Szerencsés módon olyan fogadót sikerült találnia, amely sem a város központjától, sem a kikötőtől nem volt távol. Mindkettő rövid sétával elérhető volt.

A fogadós, aki, amikor megtudta, hogy Magyarországról jöttek, valami furcsa történetet kezdett mesélni. Azt rebesgette, hogy állítólag megint háború lesz, mert sokan szeretnék, ha Dalmáciának végre megint lenne királya.

- És ehhez mit szól Dömötör király?
- Állítólag nem bánja.
- Érdekes. És ehhez nekünk mi közünk, magyaroknak? – kérdezte Rudolf.
- Nagyon is sok. Mostanában mindenki arról beszél, hogy Dalmáciának magyar királya lesz.
- László király?
- Nem, valami más nevet mondanak. Valami Sámuel, vagy Salamon. Pontosan nem tudom.

Rudolf úrnak felcsillant a szeme.

- És ez a Sámuel, vagy Salamon itt van Pólában?
- Állítólag itt van. De nem jó ember.
- Nem? Miért nem?
- Csak azért, mert állandóan a kikötői csapszékekben dorbézol, és józanul még nem látta senki.
- Ez nem is igaz, szólt közbe egy magas ősz hajú ember, aki kiejtéséről ítélve, németföldről jött.
- Miért, kelmed mást tud? – fordult hozzá Rudolf.
- Én úgy tudom, hogy az, aki állítólag Dalmácia királya lesz, egy igen ájtatos ember. A kolostorban lakik, és éjjel-nappal imádkozik.
- Akkor lehet, hogy két jelölt van. Mert, hogy nem lehet egyszerre inni is meg imádkozni is.
- Az már igaz – jegyezte meg a fogadós – de ez nem a mi dolgunk. A politika az urak tudománya.
- És kelmed nagyuram, mi járatban van, ha meg nem sértem? – kérdezte a fogadós Rudolf urat.
- Csak utazgatok. Szeretem látni a szép dolgokat, főként a szép palotákat.
- Akkor nem most kellett volna jönni.
- Hanem?
- Nyáron, Mert ilyenkor a bóra még a lelket is kifújja az emberből.

A fogadósnak hirtelen az eszébe jött, hogy talán elúzi a vendéget, ha a bórával ijesztgeti, így aztán enyhébben folytatta:

- Bóra ide, bóra oda, a lényeg az, hogy jó helyre jött nagyuram. Mert itt aztán van látnivaló, bőven. Több olyan dolog van, amit nem szabad nem megnézni.
- Éspedig?

- Ki ne hagyja az amphiteátrumot. Az olyan hatalmas, hogy akár húszezer ember is elfér benne kényelmesen. Ma is használják. Nyaranta színházi előadásokat tartanak benne.
- És megtelik?
- De meg ám. Még Velencéből is átjönnek olyankor. De van egy templom is, amit uraságod figyelmébe ajánlok. Az Augusztus temploma.
- Erről már hallottam.
- Gyönyörű. Ez is csaknem teljesen ép.
- Akkor már meg van, hogy holnap hová megyek. Köszönöm.

Másnap délelőtt, amikor Rudolf úr éppen a kikötőben a tépett lombú fasorban sétált, amikor valaki leszólította.

- Már vártuk nagyuram – mondta olyan szép magyar kiejtéssel, ahogyan külföldi ember sohasem tanulja meg a magyart.
- Ki vár engem?
- A fenséges úr várja!
- Dömötör király?
- Dehogy, őfelsége Salamon király.
- Salamon király Pólában van? – tetette magát Rudolf.
- Itt bizony. A pola-parenzói püspök oltalma alatt működő Szent András kolostorban.
- Ez igaz?
- Miért ne lenne az.
- És kelmedben kit tisztelhetek?
- Bodon a nevem, nagyuram.

A KÍGYÓKIRÁLY KORONÁJA

A téli estéken, nem csak az ivászzal lehet elütni az időt. Különben is a részeg embert kerülgetni nem éppen kellemes foglalatosság. Filkor mama egyik este összehívta a lányokat és az asszonyokat az udvarházba, hogy együtt szorgoskodjanak. Fonónak hívták az ilyen összejövetelt. Ilyenkor tere nyílt az éneklésnek, meg a mesék is életre keltek. Aztán meg a legényeknek is módjuk volt meresztgetni a szemüket. Azzal kezdődött a dolog, hogy mindenki kapott egy kis kontyalávalót, azok is, akiknek még nem volt kontyuk. Aztán előkerültek a guzsalyok, meg a guzsalyorsók es a kenderkóc. Elkezdődött a fonás. De mivel ezt kézzel kell csinálni és nem szájjal, gyorsabban ment a munka, ha énekeltek is hozzá.

*A pécskői zöld erdőben nem zörög a falevél,
Ne menj arra barna kislány a szerelem majd elér,
Szár az ágra rászállott egy bús gerlicemadár, onnan integet,
Szakítsátok, ha tudjátok, rám a csillagos eget.
A pécskői hegytetőn is mindig rólam beszélnek,
Jó híremet, rossz híremet eleresztik a szélnek,
Jó híremet rossz híremet engedjétek a szélnek a sorjára,
Te meg babám ne hallgass már senkinek a szavára.*

Sorban elénekelték mindenkinek a nótáját. A Filkor mamáét is.

*Tizenhárom fodor van a szoknyámon,
Azt gondoltam, férjhez megyek a nyáron,
De már látom, semmi se lesz belőle;
Tizenkettőt levágatok belőle.*

Itt az öreg Filkor csak nem tudta megállni, hogy közbe ne szóljon:

- De azért csak sikerült, nem.
- Sikerült, sikerült, egye meg a fene. De ha én ezt előre tudom ... - mondta Filkor mama és olyan lesújtóan nézett az öregre, hogy az jobbnak látta nem beleszólni az asszonyi észjárásba. De azért csak felülkerekedett benne a férfiúi büszkeség, és rázendített:

*Szabad Inászóra,
A lányokhoz járni,
De a menyecskéket
Békébe' kell hagyni.*

- Majd én mindjárt megmondom, hogy kihez járhat kend – pattant fel Filkorné asszony. Valami lehetett a dologban, ha ennyire dühös lett. De az öreg nem hagyta magát. Folytatta:

*Hej, csak meg ne tudja
Julis hites ura,
Hogy a felesége
Hová jár titokba'.*

Erre aztán Filkor mama tetőtől talpig olyan vörös lett, mint a rák. Úgy látszik, hogy a másik oldalon is történhettek bizonyos dolgok. Az öreg Filkor tudta, hogy jobb nem tengelyt akasztani az asszonnyal, mert egyrészt sokáig tart, másrészt meg még a medvék is képesek felébredni rá téli álmukból. Ezért jobbnak látta, ha rövid dőre eltűnik.

Még elhangzott néhány nóta, de az éneklés már csak ímmel-ámmal ment, Filkor mama közbeszólása miatt. Így aztán a dalolást egy időre megunták, jöhettek a mesék. Ha meg a meséket unták meg, akkor ugye, újra lehetet énekelni.

Nehezen lehetett rávenni valakit arra, hogy mesét mondjon, de a kapacitálás csaknem mindég eredménnyel járt. Filkor mamának eszébe jutott, hogy Rudolf, amikor Horvátországból hazajött, egy szép mesét is hozott magával. Akkor szájtátva hallgatták.

- Talán még a vőm emlékszik rá – mondta, és elkezdte kapacitálni Sándor urat, hogy meséljen.

Sándor úr bólintott, de kikötései voltak. Először is neki, meg az éppen megérkezett legényeknek egy kupica pálinka jár, a mese előtt is, meg a mese után is.

- Közben nem kéne? – szólalt meg Filkor Mari, de az anyja leintett.

Sándor kapott a szón:

- Bizony nem ártana, mert az ember toroka kiszárad a sok beszédől, meg a figyelme is lankad.
- Csak előtt egy, meg utána egy – zárta le a vitát Filkor mama.
- Na, jól van. Asszonyszeméllyel amúgy sem szabad vitatkozni, mert egy férfiembernek annyi ideje sosincs.

Filkor Mari az urára sandított, mert még nem tudta eldönteni, hogy ez csak egy rosszmájú megjegyzés volt, vagy szintiszta igazság. Sándor úr nem reagált a nézésre, pedig ő tudta, hogy ez szintiszta igazság. Mikor a torok öblögetés megtörtént, neki kezdett.

- Na, szóval – amikor Rudolf testvérem megtért Horvátföldről, hozott a fejében egy szép és tanulságos mesét. Ezt fogom most elmondani. Figyeljete! A mese címe: A kígyókirály koronája. Egyszer volt, hol nem volt, de biztos, hogy még az üveghegyen is túl, volt egy szegény asszony, akinek a sok fiúgyermek után végre született egy leánykája is. Csenevész volt a leány, ezért az asszony minden reggel adott neki egy kis tejet is egy tálkában. Amikor a leány inni kezdte, azt vette észre, hogy megjelenik egy kígyó, megállapodik előtte és úgy kunyerál, mint egy kutya. A kislánynak megesett a szíve a kígyón és adott neki a tejből. Úgy a felét. Mikor a tej elfogyott a kígyó sziszegett egyet. Így köszönte meg a reggelit. A kislány el is nevezte a kígyót Sziszának. De éhes maradt, és most ő kezdett kunyerálni az anyjától, hogy adjon neki még egy kis tejet, mert megitta a Szisza. A szegény asszony nem tudta mi az, vagy ki az a Szisza. Adott még tejet a gyermeknek. És ez a dolog hét kerek esztendőn át, minden áldott nap megisméltődött.

A hetedik év végén a kígyó teljesen emberi hangon szólalt meg:

- Gyere velem, és tedd, amit én teszek. Ha bemászok egy lyukba, te is mássz utánam. Elvezetlek a kígyók királyához, aki az én apám. Ha odaérünk, én elmondom neki, hogy mit tettél értem hét kerek éven át, minden áldott nap. Ő biztos, hogy meg akar ajándékozni. Te kérd ajándékul a kígyók koronáját. Ne ijedj meg, amikor helyette minden mást felajánl, csak a koronát ne kérd. Te ragaszkodj a koronához.

Így is lett. A kígyó elmesélte, hogy mit tett érte a leány. Hogy hét éven keresztül, minden áldott nap, megosztotta vele a reggeli tejadagját, és nem kért cserébe semmit. De most kérni szeretne valamit.

- Mit szeretnél kérni? – kérdezte az öreg kígyókirály.
- Szeretném kérni a kígyókirály koronáját, a te koronádat.
- Jaj, jaj, csak azt ne – tiltakozott a kígyókirály – van itt sok más, sokkal értékesebb holmi. Kérj bármit, csak a koronámat ne.

De a kislány nem tágított. A huzavonának az lett a vége, hogy a kígyókirály kénytelen volt odaadni a koronáját.

A kislány futott, futott, ahogyan a lába bírta, egészen hazáig. A koronát feltette a fiókos szekrény tetejére. Leült eléje a padra, és gyönyörködött benne. Egyszer csak azt találta mondani, hogy:

- De jó lenne, ha ez a szekrény most tele lenne pénzzel!

És csodák csodája, abban szempillantásban a szekrény tele lett pénzzel. Ezüstpénzzel, meg aranypénzzel. A körmöci aranyat azonnal felismerte közöttük. A kislány nem akarta elhinni, hogy csak kívánni kell és a kívánság azonnal teljesül.

Megpróbálta még egyszer. A koronát most betette a ruhásszekrénybe a ruhái közé, és azt mondta:

- De jó lenne, ha most ez a szekrény tele lenne vadonatúj ruhákkal.

Még alig hangzott el a kívánság, a szekrény oldalát máris elkezdték feszegetni az új ruhák. A kislánynak most az jutott az eszébe, hogy ennivalót is kellene kívánni. Mivel abban az évben gyenge volt a termés, gondolta, hogy lisztnek valót fog kívánni. Feltette a koronát arra a ládára, amelyben gabonát szokták tartani, és bizony már csak néhány szem volt benne az alján. Aztán megszólalt:

- De jó lenne, ha most ez a láda tele lenne búzával.

Abban a pillanatban a láda úgy tele lett búzával, hogy még a tetejét is megemelte és kezdett kifolyni belőle. A kislány úgy gondolta, hogy zsákba rakja a búzát, és aztán újra búzát kíván. Sorban rakta tele a zsákokat, mind a tízenkettőt de a korona valahova elkeveredett. Biztosan belekerült egyik zsákba. Gondolta, hogy majd a malomban úgyis megtalálják. Elküldte a zsákokat a malomba, mind a tízenkettőt, de hiába figyelt a molnár, amikor a búzát felöntötte a garatra, a korona nem került elő. Lehet az is, hogy beleesett annak a pataknak a vizébe, amelyik a malom kerekét hajtotta. Talán a sodrás vitte el. A lényeg az, hogy a koronának nyoma veszett. Ha nem így történt volna, ha a korona még mai napig is meg lenne, és naponta újabb és újabb csodák történének, akkor bizony ez a mese is tovább tartott volna. De nem így lett.

Amikor Sándor úr befejezte a mesét, megéljenezték. Aztán, amikor a kialakult kupica pálinkát is megitta, megkérdezte:

- És mi ebből a tanulság?
- Az, hogy ilyen korona nincs is – mondta Filkor Mari.
- Dehogyan is.
- Az a tanulság – szólalt meg az öreg Filkor – hogy tejet inni nagyon egészséges dolog.
- Ez már jobb, de nem az igazi – mondta Sándor.
- Az, hogy ki a kicsit nem becsüli, az a nagyot nem érdemli – jegyezte meg Filkor mama.
- Így van – csapott az asztalra Sándor – mégis az én anyósom a legokosabb asszony a világon.

Filkor mama belepirult a dicséretbe.

- Ne add má' alá a lovat, fiam – figyelmeztette Sándort az öreg Filkor, nem éppen határozott hangon.

A mese után énekeltek újra egy sort. Először a lányok és az asszonyok.

*Tizenhárom fodor van a szoknyámon,
Azt gondoltam, férjhez megyek a nyáron,
De már látom, semmi se lesz belőle;
Tizenkettőt leváगतok belőle.
Barna kislány, jól meggondold magadat,
hová teszed le a leánysorodat!
Gyöngyvirágos oltár elé leteszed,
többé onnan soha fel nem veheted.*

Aztán meg a férfiak kontráztak rá.

*Varga Julcsa bő szoknyája huju-juju-juju,
Beakadt a csipkefába hoppondaré hop hop hop.
Nem a csipkefa fogta meg huju-juju-juju,
Garzó Pista markolta meg hoppondaré hop hop hop.
Ereszd Pista a szoknyámat huju-juju-juju,*

*Nem szomorítsd az anyámat hoppondáré hop hop hop.
Meg van az már szomorítva huju-juju-jujuj,
Fekete gyászba borítva, hoppondáré hop hop hop.*

A csúfolódó nótát a lányok fintorogva fogadták. Filkor mama meg már a derekára is tette a kezét, hogy véleményt mondjon, de a legények nem hagyták magukat. tettek még egy lapáttal rá.

*Inászónak hegyes-völgyes határa,
Szép asszonymak, a jó lónak nincs párja,
Mert a jó ló, ha bús vagyok, vigasztal,
A szép asszony dunnájával betakar.*

Bizony már éjfél felé járt az idő, amikor a lányok meg az asszonyok a nagy hóban elindultak hazafelé. A legények meg a férfiak vigyáztak rájuk. De abban a nagy hidegben amúgy sem lett volna senkinek kedve bebújni bokorba. Ráadásul egyik bokron sem maradt levél, így még a csillagok is láthatták volna a dolgot. A fonó olyan jól sikerült, hogy elhatározott, így télidőben ezt meg kell ismételni, mégpedig minden héten, ha esik, ha fú'.

A KOLOSTOR ÁJTATOS LAKÓJA

Az a bizonyos Bodon, akiről aztán a beszélgetés során kiderült, hogy nem is akárki, hanem egy tarkán, aki nem elég, hogy magas udvari méltóságot viselt, de több mint tíz nyelvet is beszél. A horvátot például olyan jól, hogy senki sem gondolta volna, hogy nem horvát földön született. Volt egy kis zágrábi akcentusa, ami még a zágrábiak gyanúját is percek alatt elaltatta. De beszélte a németet is, sőt abban két kiejtést is, a szászországit, meg a bajort. Lengyelhonban többször volt a magyar követségek tolmácsa. Krakóban azt híresztelték róla, hogy a mazuriai vajdaságban születhetett, mert egy kicsit olyan a tájszólása. Természetesen tudott latinul is, meg görögül is, de többször járt Holicsban és beszélt egy olyan keveréknyelvet, amit Galíciában ugyanúgy megértettek, mint Kijevben. Ezen túl eligazodott még Frankhonban is, meg a csatornán túl is, Britanniában. Azt, hogy honnan ismeri a norvégek nyelvét, amelyből beszélte a bokmál, tájszólást is, meg a nynorsk változatot is, az csak később derült ki. Egy időben dán kereskedők tolmácsa volt Norvég földön.

- Megérkeztünk, nagyuram – mondta Bodon, és egy hatalmas egyszintes épületre mutatott a tengerparti sétány végén.
- Ez lenne a kolostor?
- Igen, uram.
- És a király?
- Már várja.

Rudolf úr az egyik kísérőjét a kapu előtt hagyta, a másikat magával vitte a kolostorba. Mintha csak tudták volna, hogy jön, a kopogtatás után, amikor a fráter kinézett a kémlelő ablakon, nem kérdezett semmit, azonnal kaput nyitott.

- Laudetur Jesus Christus! – köszöntötte a portán szolgáló barát a vendégeket.
- In aeternum ! Amen. – válaszolt Bodon.

A fráter megint nem kérdezett semmi, csak ment előttük a kolostor folyosóján. Aztán kiléptek a kerengőre, majd onnan egy másik folyosóra. A fráter megállt egy ajtó előtt és bekopogott. Rudolf intett a kísérő legénynek, hogy itt kint várjon rá. Az ajtó kinyílt és egy másik szerzetes vezette őket tovább. A szobákban, amelyeken átmentek, író állványok előtt szerzetesek görnyedtek, és sercegett a lúdtoll a pergamenen, amint írtak. A munkát egy pillanatra sem hagyták abba, föl sem néztek, dolgoztak tovább. Biztos ez a kancellária, gondolta Rudolf, de nem szólt. A harmadik szoba az apát úr irodája volt. Amikor beléptek, az apát egy másik emberrel kettesben ült egy közönséges lócán, és az előttük lévő asztalkára kiterített írást böngészték. Rudolf felismerte az a másik embert. Salamon király volt. Letérdelt előtte, és lehajtott fejjel csak annyit mondott, hogy:

- Az Isten segedelmével, parancsodra megjelentem felség.

Salamon felállt a lócáról, odament Rudolffhoz és a kezét a könyöke alá téve jelezte, hogy álljon fel.

- Nem parancsoltam, fiam. Én csak kértelek. de látom eredménnyel kértelek.

Rudolf úr bólintott.

- Tisztelendő atyám, ő Pécsköi Rudolf, az én hívem. – fordult oda a király az apáthoz.

Rudolf kezét megcsókolt az apátnak.

- Gyere velem fiam, a cellámba, ott mindent megbeszélünk. – szólt a király és karon fogva Rudolffot, kiléptek a folyosóra.

Pár percen belül Rudolf egy parányi szerzetesi cellában találta magát, ahol az ágy mellett csak egy kisméretű asztal fért el, egyetlen székkal. A király intett, hogy Rudolf úr üljön a székre, ő maga a tarkánnal az ágyra ült. Amikor leültek, a lószőrpokróc takaró kissé látatni engedte az ágyat. Nem fából volt, hanem tapasztott agyagból. Rudolf csak akkor vette észre az asztalon álló apró mécses. Az is ki nem égetett agyagból volt. Még látszott rajta a készítő ujjainak nyoma.

- Én csináltam, saját két kezemmel – mondta Salamon és mosolygott.
- Szép ... - jegyezte meg Rudolf és ő is megpróbált mosolyogni.
- Pénzt hoztál?

- Igen felség. Amennyit hirtelen össze tudtam kotorni.
- Mutasd!
- Rudolf tíz körmöci aranyat kotort ki egyenként az iszákjából.
- Csak ennyi van?
- Nem volt több, felséges uram.

Rudolfnak eszébe jutott Lam herceg intelme, ezért nem adott több pénzt Salamonnak.

- Hogy leszek én ebből Dalmát király?
- Majd megsegít az Isten, minket – nyugtatgatta Bodon.
- Aztán mi újság Magyarországon?
- Nem sok semmi, felséges uram. A királynak, már bocsánat, László hercegnek van elég baja. A kunok időnként bejönnek az országba, ő meg kipofozza őket.
- Sikerrel?
- Eddig igen.
- Szóval akkor vigyáz az én királyságomra.
- Igen felség. Vigyáz.

Rudolf úr kezdte kellemetlenül érezni magát. Az jött az eszébe, hogy Salamon talán már nem is normális. Még mindég azt hiszi, hogy ő a király.

- Meglásd fiam, Magyarországhoz csatolom én Dalmáciát, mégpedig hamarosan. Aztán akkor László mehet a fészkes fenébe.

Erre is illet bólintani. Rudolf meg is tette.

- Van már szállásod? – kérdezte a király.
- Igen, felség, egy fogadóban a város szélén.
- Rendben. Akkor most az lesz a dolgod, hogy előkészítéd nekem a Dalmát trónt.
- Én?
- Igen, te. Tárgyalj reggeltől estig a Dalmát uraságokkal és meggyőződ őket arról, hogy Dalmáciának olyan uralkodó kell, mint amilyen én vagyok.
- Igen uram.
- Ha sikerrel jársz, nádorrá teszek.
- Köszönöm, felség.
- Minden második napon idejössz, és beszámolsz nekem, hogyan állnak a dolgok.
- Igen, felség.

Ekkor Salamon olyan mozdulatot tett, mint amikor a király elbocsátja az audienciára jött főurat. Bodon kikísérte Rudolfot a kolostorból. Az arcán látszott, hogy valamit szeretne mondani, de nem szólt. Valószínűleg azért, mert nem tudhatta, megbízhat-e Rudolf úrban. Rudolf viszont tudta, hogy Bodont is Lam herceg küldte, mint őt. Ezért aztán egy a céljuk, és egy a faladatuk. Rudolf búcsúzóul, megkérdezte:

- Aztán erre a dalmát dologra van esély?

Bodon kitérő választ adott:

- Isten útjai kifürkészhetetlenek.

DÁRIDÓ A CSAPSZÉKBEN

A következő napon, Rudolf úr már éppen nyugovóra tért, amikor kopogtak a szobája ajtaján. A fogadós állt ott, meg egy másik ember, akit még sohasem látott. Az olyan, akit az első álmából ébresztenek, az általában nem szokott értelmes képet vágni. Ha meg magához tér, akkor többnyire dühös lesz, mert felébresztették. Rudolf úr sem tudta az első pillanatban, hogy mi történt, aztán végtelen káromkodásba kezdett.

- Nagyuram, nagyuram – csitítgatta a fogadós – ez az ember fontos üzenetet hozott.
- Mi a fene lehet az a fontos dolog, amiért engem kiugrasztanak az ágyamból.
- Baj van, nagyuram, nagyon nagy baj! – szólalt meg a küldönc.
- Mi van? Ki halt meg?
- Még senki, de ha nem sietünk, valaki meghalhat.
- Ki az a valaki?
- A felséges úr!
- Salamon király?
- Igen, ő.
- Szóval akkor menjek?
- Igen!

Amíg öltözött, a küldönc elmondta, hogy hatalmas dáridó van az egyek csapszékben a kikötőben. Mindenki a felséges úr vendége. Rudolfnak eszébe jutottak a körmöci aranyak. Még szerencse, hogy többet nem adott. Lam hercegnek igaza volt.

Szinte futottak lefelé a kikötőbe menő meredek utcán. Nem kellett megkérdezni, hogy melyik csapszékben van a dajdaj. Már messziről hallani lehetett. Amikor beléptek az ajtón, Salamon éppen a kocsma közepén állt és tele torokból énekelt.

*Kicsi nekem ez a ház,
Kirúgom az oldalát
Ha megrúgom a padlást.
Ha megrúgom a padlást,
Lehullik a lehullik a tapasztás.*

Amikor a végére ért, a dugig megtelt kocsma zúgta utána a refrént:

*Ha megrúgom a padlást,
Lehullik a lehullik a tapasztás.*

Aztán hirtelen csend lett, amikor az ajtóban megjelent Rudolf a küldönccel.

- Itt az én hívem! – kiáltotta Salamon összeakadó nyelvvel.

Odabotorkált Rudolfhoz és megölelte. Rudolf le akart térdelni a király előtt, de ő nem engedte.

- Csak nem gondolod, hogy itt most egy király mulat? – mutatott magára.

Rudolf nem tudott mit válaszolni.

- Itt most nem Salamon király iszik, hanem Salamon, meg a barátai!

Azzal körbemutatott a csapszékben. Az ivócimborák vivátoztak.

- Igyál velünk! Ne törődj te semmivel. Az én hívemnek inni kell!

A fogadós azonnal egy tele poharat tett Rudolf úr elé, akinek helyet szorítottak az egyik asztalnál. A nótázás meg ment tovább.

*Télbe, nyárba de mezítláb
Kicsi nékem a csizmád
Hej laboda, laboda
Lábad ide, ne oda.*

Törjön ki a válogatott nyavalya.

A kórus most sem maradt tétlen. Szinte remegtek a falak, amikor zúgták utána a refrént.

Hej laboda, laboda

Lábad ide, ne oda.

Törjön ki a válogatott nyavalya.

Rudolf úr egyetlen megoldást látott. Itatni kell a királyt. Ha már merev részeg lesz, akkor egyszerű lesz elvinni. Salamon tétova mozdulattal a zsebébe nyúlt, és kicsapta a pultra a tíz körmöci aranyat. A fogadósnak, amikor meglátta, felcsillant a szeme.

- Ezért, mind! – rendelkezett Salamon.

Nem volt hosszú a merev részegség felé vezető út. Salamonnak először az állással lettek problémái. Hullámozott, mintha a szél fújná. Aki segíteni akart neki, azt félrelökte, meg ordított, hogy álljanak előtte egyenesen, ne össze-vissza. A hullámozás úgy végződött, hogy lehuppant a padra, amit kellő időben alátoltak. Az ivászat most ülő helyzetben folyt tovább. A kupáját sűrűn tölteni kellett, mert állandóan panaszkodott, hogy valaki kiissza. Egy idő után az ülésel is problémái lettek. Kezdett becsúszni az asztal alá. Rudolf úr kezdetben visszasegített, de ő csak lefelé kíváncszott. Amikor a feje is koppant a kövezeten, hagyták egy kicsit pihenni. Végül valaki szerzett egy talicskát, abba belerakták és Rudolf úr vezényletével elindultak a kolostor felé. Valószínűleg a talicska kerekének csikorgásától, Salamon egy kicsit magához tért és folytatta az éneket, ott, ahol abbamaradt.

Ancsókának a kancsója,

Eltörött az éjszaka.

Hej, laboda, laboda,

Lábad ide, ne oda

Törjön ki a válogatós nyavalya.

A refrén ezúttal elmaradt, mert egyrészt Salamon mély álomba zuhant, másrészt megérkeztek a kolostor kapujához. Az ügyeletes fráter ugyanaz a nem kérdezős volt, mint az első alkalommal. Átvette a királyt talicskástól.

- Holnap el lehet jönni a talicskáért – mondta és bezárta a kaput Rudolf úr orra előtt.

Rudolfnak most már csak egy dolga maradt, kifizetni a fuvarost, meg az önkéntes kíséző közönséget. Amikor ezzel is megvolt, mehetett megmelegíteni az időközben kihűlt ágját.

HÍRNÖK ÉRKEZIK BÁRTFÁRÓL

A tavasz éppen kezdte bontogatni a szárnyait. A kemény tél után, kellemes volt sütkérezni a márciusi napfényben. Az erdőben itt-ott még megmaradt néhány hófolt, különösen a völgyek Északi oldalán. A torony körbefutó kerengőjén lovas érkezését jelezte az őr. Még csak a Tarján patak partján volt, amikor kürtszóval kért engedélyt a továbbhaladásra. Aztán amikor visszaválaszoltak neki, és kinyitották a sövénykerítés kapuját, bátran jött föl a hegyre.

- Pécskői Sándor úrnak hoztam üzenetet – mondta, amikor megállt az ügyeletes előtt.
- Honnan jöttél?
- Bártfáról. Swaitzer úr üzent.

Sándor éppen akkor ért oda, amikor a nevet említette.

- Levelet hoztál? – kérdezte.

A küldönc egy kisméretű pergamen-tekercest vett elő az izákjából.

- Nagyuram lenne Pécskői Sándor?
- Úgy van fiam, ahogyan mondd. És Swaitzer úr? Jó egészségnek örvend?
- Hála az Úrnak. Engem útbaigazított, aztán indult Lengyelhonba.

Sándor úr kigöngyölytette a tekercest, és olvasni kezdte. Swaitzer úr betűi éppen olyan kövérkések voltak, mint ő maga.

Azt mondják, hogy az írás pontos mása annak, aki írta. Benne van a lelke, meg az egész gondolatvilága. A kövér embernek a betűi is kövérkések, a soványnak meg szálkás az írása. Aztán az olyan emberrel nem is érdemes szóba állni, akinek a betűi visszafelé hajlanak. Az ilyen folyton a múltján rágódik, miközben már a jelen is túlmegy rajta. Az sem jó, ha mondjuk a gé betűnek nincs elég hosszú alsó szára vagy az el betűnek felső szára. Az az ember, aki így ír, az magába zárkózott, nincs elég önbizalma és csak a maga által képzelt kis világban él. Meg aztán azt is érdemes megfigyelni, hogy hová teszi, mondjuk az á betűn a vesszőt. A betű elé, vagy utána. Ha utána, akkor az ember lassú gondolkodású, mindent huszonhatszor átgondoló, és emiatt mindenről lekéső típus. Ha meg eléje, akkor kapkodó, olyan hübelebalázs. Mert ugye, a vesszőnek pont a betű fölött illik lenni.

Mindezeket Sándor úr is tudta, azért mosolyodott el, amikor meglátta Swaitzer úr írását. Fontos dolgok voltak a levélben. Nagyon is fontos dolgok. Április 11-én jön át az a szállítmány a Duklai hágón, amely a királyi kincstárba hoz balti borostyánt, meg gagátot, és persze más értékes arany és ezüstneműt is. Tíz ember fogja kíséreni. Még azt is írta Swaitzer úr, hogy elvárja Pécskői Sándortól, hogy ebből az alkalomból meglátogassa Bártfán. A hírtől Sándor úr olyan boldog lett, hogy örömeiben csaknem táncra perdült. Belenyúlt a zsebébe és két körmöci aranyat nyomott a küldönc markába.

- Egyél, igyál, és pihenj, fiam, aztán holnap reggel indulj vissza. Viszel egy levelet is.

Utásította az őrseg egyik tagját, hogy vigye a vendéget a konyhára, és mutassa meg neki a szállását.

Még aznap este, végiggondolta, hogy kit fog magával vinni. Húsz embert válogatott ki a katonákból. Itt a hegyen még mindég marad tizenöt, ha netán valakinek kedve kerekedne elfoglalni a tornyot. De ki lenne olyan bolond. Prédát szerezni könnyebben is lehet, nem kell ahhoz hegyet mászni. Úgy gondolta, hogy megint az öreg Filkort bízta meg az uralkodással, feltéve, ha megvan még az a kissé rozsdás sisakja. Ennivaló még bőségesen van, a vermek és a pincék tele, nem lesz gondjuk semmire. Ha meg friss húsrá kerekedne kedve valakinek, akkor ott az erdő, van benne elég. Az a legnagyobb élestár. Meghagyta, hogy medvével ne akaszkodjon össze senki. A vadkannal is vigyázzanak. Ott vannak az őzek, meg a szarvasok, és végső esetben a vadnyulak is, ha már prédára van kedvük az itthon maradóknak. Úgy látta jónak az élelem dolgában, a felelősséget az anyósna kell viselnie. Ha nem tetszik neki valami, csípőre csapja a kezét aztán úgy elkezdi pörölni, hogy élő ember azt nem bírja sokáig, inkább megcsinálja, amit mond. Végső soron itt van még az a bizonyos Tarjáni József is, aki úgy meg volt szeppenve, amikor a várat kellett építenie. Ő is el tud intézni minden. Legalább egy kicsit megint fontosnak hiszi magát. Sándor úr tisztába volt vele, hogy az embernek időnként tudtára kell adni, hogy még szükség van rá.

KI LEGYEN A KIRÁLY DALMÁCIÁBAN

Rudolf azzal töltötte az egész telet, hogy tárgyalt. Salamon meg hetenként megismételte, azt a dáridót, ahonnan talicskával kellett hazavinni. Két ilyen berúgás között pedig úgy viselkedett, mint egy puritán szent, aki a nap minden percében az Istennel van elfoglalva. Sajnos nem akart eldőlni, hogy Salamonnak mire van igazán hajlama, a remeteségre-e, vagy a korhelységre. Az ugyanis egyre tisztábban látszott, hogy a királyságra hajlama ugyan volna, de képessége már nincs.

Dalmácia hatalmasságai egyre inkább kezdték belátni, hogy Salamon már arra sem alkalmas, hogy a bábjuk legyen. Kezdetben ugyan Salamon pártja volt erősebb, aztán a dolog megváltozott és alig néhány uraság maradt mellette. Egyre többen kezdték emlegetni viszont Dömötör királyt.

Egyik este Rudolf úr levelet kapott a szállásán. Mielőtt adhatott volna valamit a küldöncnek, az elfutott. Nagyon reménykedett benne, hogy a levél Frangepán Máriától jött, de hiába szagolgatta, nem volt illatos. Pedig azt írta Mária korábban, hogy Pólában várja, nagyon várja. Reszkető kézzel bontotta fel a levelet. Nem Mária írt. A levél a királyi kancelláriáról jött, mégpedig Dömötör király kancelláriájától. Így szólt:

Pécskői Rudolf magyar uraságnak I. Dömötör Király kancelláriájától!

Mi Dömötör király, Isten kegyelméből Horvátország uralkodója arra kérjük az általunk nagyra becsült Lászlót, Magyarország Lodoméria Halics és a csatolt részek királyát, hogy kedvelt alattvalóját, Pécskői Rudolf úr öméltóságát Salamon király támogatásától, tántorítsa el. A Dalmáciában egyre nagyobb mértékben jelentkező viszálykodás sérti Horvátország érdekeit, ezért hajlunk arra, hogy teljesítsük a dalmát urak kérését és Dalmáciát Horvátországhoz csatoljuk.

Ezt a levelet másolatban Pécskői Rudolf uraságnak is megküldjük, egyben felségednek jó egészséget kívánunk és bízunk, barátságos lépésében.

Kelt az Úrnak, 1085. esztendejében, február havának utolsó napján.

Dömötör

Rudolf úr tudta mit kell tennie. Ami nem megy, azt ne erőltessük. Nem csoda, hogy a dalmát urak nem kérnek Salamonból. Kinek kellene egy újabb ivócimbora. Van nekik így is elég. Két nap múlva Esztergomból is megjött a levél. László király azt üzenté, hogy pénzt azt adhat, de a Dalmát trónért már ne tegyen egy lépést sem.

Így is lett. Bodon úr időnként megjelent nála, hogy pénzt kérjen. Bár Rudolfnak kétnaponként meg kellett volna látogatni Salamon királyt, úgy tett, mintha erről megfeledkezett volna. Salamon ezt nem nehezményezte. Most már, hogy a dalmát trón is elérhetetlen messzeségbe került, csak a pénz kellett, mert a csapszékekben ingyen nem adnak semmit, legfeljebb néhány kiadós pofont.

Történt azonban valami olyan is, amely helyre billentette Rudolf úr lelki egyensúlyát. Az egyik napon éppen a kolostor felé tartott, amikor megállt mellette egy fedett hintó. Valaki belülről kinyitotta az ajtót. Rudolf úr, bár óvatos ember volt, mégis az volt az első gondolata, hogy Frangepán Mária ül odabent. Szerencséje volt. Két asszonyszemély ült a hintó homályában. Egy idősebb és egy fiatal. Az idősebb a komorna volt, a fiatalabb pedig Frangepán Mária. Rudolf látva a leányt, annyira zavarba jött, hogy a köszönésen kívül alig tudott kinyögni néhány szót. Azt is csak dadogva. Mária mosolygott a férfi zavarán, ami aztán Rudolfot még zavarát még tovább fokozta.

- Hallom uram, hogy királyi parancsra van itt.
- I, – Igen. A felséges úr küldött.

Rudolf, csak miután kimondta, akkor kapott észbe, hogy ezt nem lett volna szabad mondania. Hiszen hétpecsétes titok, hogy őt ki küldte, és főként, hogy miért.

- És most éppen, hová tartott?
- A Szent András kolostorba, imádkozni.
- Gyónni nem is akart?
- Nem, azt nem.
- Szóval akkor nincs, amit meggyónjon? Nincs egy árva bűne sem?
- Nincs.
- Ezt kétlem – mondta Mária és hamiskásan mosolygott hozzá.
- Miért? Tettem valami rosszat?
- Nem is kicsit!
- Mit?
- Mit, mit. Úgy elment, mintha sosem járt volna Horvátországban.
- Mennem kellett. Sajnálom. Parancsot kaptam.
- És, azóta?
- Már milyen régen itt van Pólában.
- Ez igaz, de nem tudtam, hol keressenem.
- Nem tudta, nem tudta. Aki keres, az talál. És keresett?

Rudolf úr egy pillanatra megszeppent, mert bizony igaza volt a lánynak, de az is igaz, hogy ugyancsak felvágták a nyelvét. Olyan, mint azok a tűzről pattant magyar menyecskék.

- De most már nem kell keresnem. Hiszen itt van.
- Most. De holnap, meg holnap után?

Rudolf úr megint hallgatott. Így még nem szidta életében senki. Még az anyja sem.

- Na, jól van, már. Nem kell mindjárt a kardjába dőlni. – mondta Mária, és intett, hogy mennének tovább. Rudolf úr megértette.
- Aztán majd figyelje a hintókat! Csak vigyázzon, a szemére, ki ne essen. – búcsúzott a lány, és a kezét Rudolf úr kezére tette.

Amikor a hintó elindult, Rudolf csak állt, mint akit megbabonáztak. Hirtelen azt sem tudta, hol van. Melegség töltötte el a lelkét.

- Meg kell hagyni, nem akármilyen lány – jegyezte meg, csak úgy magának. Boldog volt. Nem vette észre, hogy olyan, mint az a hal, amely éppen rákapott a csalira.

BÁRTFA FELÉ

Április havának ötödik napján, pénteken, Sándor úr elindult embereivel Bártfa felé. A legjobb legényeket válogatta ki magának, azokat, akik ismerték a cselvetés minden csínját-bínját, és nem először vesznek részt ilyen vállalkozásban. Úgy rendelkezett, hogy az Ózd, Putnok, Rozsnyó, Kassa, Eperjes útvonalat követik. Természetesen óvakodtak attól, hogy a városokba bemenjenek. Azokat igyekeztek megkerülni. Eperjesnél Kelet felé fordultak, Tapolyhanusfalva irányába. Félútnál aztán Északnak vették az irányt, egyenesen Bártfának. A második napon, estefelé érték el a várost. Sándor úr egy városszéli fogadóban talált helyet magának, meg kicsinyke csapatának. Szerencséje volt, mert annyi embert hirtelen, nem mindenütt tudnának elhelyezni.

Másnap reggel, két legénnyel belovagolt Bártfára, egyenesen Swaitzer úr házához. A frissen épített ház a főtér szélén állt, ablakai a ciszterciák templomára néztek. Valószínű, hogy a gazda észrevehette őket, mert még kopogtatásra sem volt idejük, a kapu máris kinyílt. Maga, Swaitzer úr nyitotta ki.

- Isten hozta kegyelmedet, nagyuram – mondta széles mosollyal, és kezet nyújtott.

Ölekezésre nem került sor, mert a német az elég ridegfajta, náluk a mosolygás az a maximum. Bezzeg, a szlávok azok megadják a módját. Nemcsak, hogy ölelkeznek, de még szájon is csókolja az egyik férfiember a másikat. A magyar, úgy középuton van. Nála a csontropogató ölelés a maximum.

Swaitzer úr a házba invitálta Sándort, ott is a tisztaszobába. A szobában a fal mellett két hatalmas ruhás szekrény állt. a színük után ítélve diófából készülhettek. Az egyiket az ajtó felett szolid faragott díszítés ékesítette. A két szekrény között egy három fiókos komód állt, rajta két gyertyatartó, félig leégett gyertyákkal. Fölötte egy kép a falon, Szűz Máriát ábrázolta, aki a kis Jézust tartotta a karjában. A kép régi lehetett, mert a színei már eléggé eltompultak. A kép alatt egy feszület lógott. A szoba közepén egy szintén diófából készült asztal állt, hímzett terítővel letakarva. Az asztalon egy üvegből készült vizeskancsó, körülötte apró ivó alkalmasosságok égetett agyagból. Az asztal mellett négy szék, háttámlával, de karfa nélkül. A padlót néhány házi készítésű szőnyeg takarta.

- Foglaljon helyet nálunk, nagyuram – szólta Swaitzer úr és a bejárathoz közeli székre mutatott.

Sándor úr leült.

- Van finom szalonnám, svábosan készítve. A múlt héten vágunk.
- Köszönöm, de reggeliztem a fogadóban.
- De azért ebédre marad, ugye? Disznótoros lesz.
- Köszönöm – mosolygott Sándor -, azt elfogadom.

Egy asszony egy üveget hozott be és az asztalra tette. Biccentett Sándor úr felé, de nem szólalt meg. Úgy eltűnt az ajtóban, mint egy árnyék.

- Ugye tölthetek egy kis snapszot?

Sándor úr bólintott.

Az „Isten, Isten” után, Pécskői Sándor megkérdezte:

- Swaitzer uram! Tényleg jön az a szállítmány?
- Tényleg. Tegnap még meg is erősítették a hírt.
- És az van benne, amit mondtak?
- Sőt! Arany nemüből többet hoznak, mint korábban akartak.
- Nagyszerű! És mikor érnek át a hágón?
- Várhatóan, úgy dél felé.
- Jó! Nagyon jó!
- Hány embert hozott kegyelmed?
- Húszat!
- Az elég. Csak tíz kísérő lesz.
- És hány szekér?

- Öt.
- Akkor van még öt hajtó is.
- Azokkal nem kell számolni. Csak a lóhoz értenek. De ha netán kardot is tudnak forgatni, akkor is csak tizenöten vannak, mi meg húszan, kettőnket nem számítva.
- Kelmed is kijön a hágóhoz?
- Ki bizony. Ilyen fogást látni kell, ezt nem lehet kihagyni.

Egy nappal a karaván érkezése előtt, Sándor úr elindult a hágóhoz. Úgy beszéltek meg, hogy Swaitzer úr másnap délelőtt csatlakozik hozzájuk, és maga is hoz öt embert. A Duklai hágóhoz vezető kocsit szép komótosan emelkedett, szinte észre sem lehetett venni, hogy egyre magasabbra jutnak. Az út hol tisztásokon haladt át, hol meg mindkét oldalról sűrű fenyőerdő szegélyezte. Rövid keresgélés után rátaláltak arra a helyre, amit Sándor úr egy évvel korábban, alkalmasnak ítélt a karaván megtámadására. Az út itt erdőben vezetett, és az egyik oldalán meredek sziklafal határolta. Ráadásul volt benne egy éles kanyar. Ha a kanyaron túl állják útját a karavánnak, az két szempontból lesz előnyös. Egyrészt az utolsó pillanatban látják meg őket, másrészt Sándor úr legényei akkor már a hátukban lesznek. A sziklafal felé nem tudnak menekülni, marad az erdő, ott meg megint Sándor úr embereibe ütköznek. A támadást több alkalommal ki is próbálták. A harmadik próbát kicsit megzavarta az a dolog, hogy egy szekér bukkant ki a hágó felől a szurdokból, körülötte öt lovas legény. Az utolsó pillanatban még be tudtak húzódni az erdőbe. Biztos, hogy nem vették észre őket, mert gondtalanul, egymással beszélgetve haladtak el előttük. Még a lovaik sem érezték meg, hogy a közelben más lovak is vannak. Ilyenkor a lovak nyihogással szokták üdvözölni egymást, de most szerencsére, erre nem került sor.

Az éjszaka hideg volt, ráadásul Sándor úr meg megtiltotta, hogy tüzet gyújtsanak. Szerencsére mindegyik lovas hozott magával egy lószőrpokrócot. Másnap reggel Sándor előőrsöt rendelt a Délről a hágóra menő útra. Nem messzire, csak úgy lóval ötpercnnyire a táborhelyüktől. Éppen jókor, mert nem telt bele több mint egy fertályóra, az előőrs máris jelezte, hogy lovasok közelednek. Hat lovas. Swaitzer úr és kísérete volt.

Mikor az érkezők helyét is elrendelték, nem maradt más hátra, mint várakozni. Sándor úrnak gondja volt rá, hogy két legényt átküldjön a hágón, akiknek az volt a dolguk, hogy elsőként lássák meg a karavánt, és természetesen jelentsék is azonnal.

A Nap már a delelőn állt, de még mindég nem történt semmi. Sándor úr már kezdte azt hinni, hogy átverték, de Swaitzer úr megnyugtatta. Ő biztosan tudja, hogy jönnek.

FRANGEPÁN MÁRIA

Rudolf úr, azóta, hogy a városban megállt mellette az a bizonyos hintó, minden kocsit megfigyelt és meg is állt, abban reménykedve, hogy netán valamelyik lassítani is fog. Legalább másfél hét telt el így. Amikor már kezdett lankadni a figyelme, és kezdte feladni a dolgot, a sors megkönyörült rajta. Egy csütörtöki délutánon, már majd hogy nem szürkült, amikor valóban megállt mellette egy zárt hintó. A bakon egyedül ült a hajtó, de a hintó hátsó részén két szolga állt, az udvari szolgálknál használatos fényes uniformisban. Az egyikük lepattant és kinyitott az ajtót Rudolf előtt. Egy női hang kiszólt:

- Szálljon be!

Mária hangja volt. Rudolf gondolkodás nélkül fellépett a hintóra. Mária mellett egy idősebb férfi ült. Rudolfnak hirtelen az jutott az eszébe, hogy törbe csalták, de amikor a férfi bemutatkozott, a bizalma visszatért.

- Frangepán Mihály vagyok – mondta ékes magyar nyelven.
- Apámuram – fordult hozzá Mária – ez lenne az a bizonyos ifjú.

Rudolf úr próbált meghajolni, de a szűk hintóban ez csak félig sikerült.

- Pécskői Rudolf vagyok!

Frangepán úr kezet nyújtott, majd kopogott a kocsisnak, hogy mehetnek.

- Hová megyünk? – kérdezte Rudolf.
- Modrus várába! – válaszolta lakonikus rövidséggel Frangepán Mihály.
- Az nem éppen a szomszédban van.
- Semmi baj, ráérünk. Útközben majd megszállunk.

Rudolf kezdte kellemetlenül érezni magát.

Már éjfél is elmúlhatott, amikor megálltak egy fogadónál, és szobát kértek. A fogadós ismerhette Frangepán urat, mert nagyon készségesnek mutatkozott. A késői idő ellenére, vacsorával is szolgált.

Rudolf úr egyre bizonytalanabban kezdte érezni magát, annak ellenére, hogy Mária pillantásai biztatóak voltak, a következő napon is. Idefelé jövet, Frangepán Mihály, végig beszélte az utat, de arról egy szót sem ejtett, hogy miért is mennek Modrus várába. Mesélt a család történetéről, arról, hogy őket eredetileg nem Frangepánoknak, hanem Veglia szigetéről Vegliainak hívták. Mert, hogy már időtlen idők óta ott laktak, akár a Velencei Köztársaság, akár a horvát király volt az úr a szigeten. A grófi cím is ezekből az időkől származik. Aztán mesélt arról, hogy milyen gyönyörű az a sziget, mármint Veglia, amit amúgy a horvátok Krk szigetének mondanak. Ezt Rudolf, hiába próbálkozott vele többször is, nem tudta kiejteni. Nehezebbnek bizonyult, mint, Dömötör király neve, horvátul.

A helyzet, már ami Rudolf úr bizonytalanságát illeti, a következő napon sem változott. Frangepán Mihály továbbra sem mondta, hogy miért kell Modrus várába menniük. Amikor kora délután megpillantották a várat, Rudolf úrnak, szó szerint tátva maradt a szája. Modrus várát egy meredek dolomit kúp tetejére építették. Azt, hogy mikor kezdték építeni, azt Frangepán úr sem tudta. Ehhez képest Pécskő, ahogy mondani szokás, a fasorban sincs – állapította meg Rudolf magában. Ez a hegy egyrészt magasabb, másrészt nem csak egy csenevész torony van a tetején, hanem egy igazi vár. Mikor közelebb értek, akkor lehetett látni, hogy van egy alsó vár is, a hegy lábánál, meg egy megfigyelő torony az alsó váron belüli dombocskán. No, ez már a hasonlított a pécskői toronyra. Frangepán úr elmesélte, hogy a várat hívják Terzsánnak is, de néha emlegetik Siringrádnak, vagyis szélesvárnak, meg Trojangrádnak is, ami ugye hármast jelent. De azért leggyakrabban a Modrus nevet használják. A lovak bizony megizzadtak, amíg feljutottak a felső várig. Annak az udvarán aztán megállapodtak.

- No, fiam – mondta Frangepán úr – megérkeztünk volna.

Ez már önmagában is meglepő volt, mert korábban még meg sem kísérelte fiának nevezni.

- Akkor holnap lesz a dolog – folytatta sokat sejtetően.
- Milyen dolog? – kérdezte Rudolf.

- Milyen? Milyen? Pontban délre rendeltem ide az atyát.
- Az atyát?
- Igen, az atyát. Mert, hogy egy esküvőhöz pap is kell.

Mária, aki végighallgatta a beszélgetést, elnevette magát.

- Megijedt, mi?
- Nem vagyok én olyan ijedős.
- Aztán igent mondjon!
- Miért? Én vagyok a vőlegény?
- Hát, ki más lenne?
- Rendben, de ki lenne a menyasszony?
- Kis butus. Még ezt sem tudta kikövetkeztetni. No, gondolkozzon egy kicsit. Az nem árt néha.

Ekkor Rudolf úr már tudta mire megy ki a játék. Maga is ezt szeretne volna, de nem merte remélni, hogy ilyen hamar bekövetkezik.

- Ez itt Pécskői Rudolf úr, mama.

Rudolf kezét csókolt.

- Ő lenne az?
- Igen, ő.
- Szóval akkor róla beszélt Lam herceg úr.
- Igen anyácskám, róla.

Rudolf megint eltátotta a száját. Micsoda összeesküvés zajlik itt a háta mögött. Csak akkor kezdte megérteni, miért mondta neki a herceg, hogy nem kell keresnie Máriát.

A vacsora után, amely a fellegvár egy kisebb termében zajlott, a hölgyek elvonultak az ágyasházba, Rudolf úr ott maradt hármasban Frangepán Mihállyal, meg egy kupa borral.

- No, akkor kérdezz fiam, amit csak akarsz, mert látom tele vagy kételyekkel? – mosolygott rá Mihály úr Rudolfra.

A kérdezett szintén elmosolyodott, de az ő mosolyában volt némi kényszeredettség.

- A főbajom, hogy nekem most is Pólában kellene lennem, mert Lam herceg Salamon király oltalmába rendelt. Figyelnem kellene a lépteit.
- Ezt én is tudom, fiam. De először is, Salamon már csak névleg király, ezzel már legfeljebb csak csúfolni lehet. Másodszor, ami veled tegnap, meg ma történt arról Lam herceg galambpostával értesült. Az egyik lakáj, aki a hintó végében állt, az ő embere.
- Szóval akkor én figyelem Salamont, de közben engem is figyel valaki.
- Valahogy így van, fiam, de ez a dolgok rendje.
- És holnap valóban megtörténik az esküvőnk Máriával, apámuram? Már bocsánat az apámuramért, de ha ez valóság, akkor ez a megszólítás dukál.
- Az esküvő bizony meglesz. Lam herceg a lelkemre kötötte, hogy megtörténjen. Téged, nagyra tart fiam. Főként az őszinteséged és a hűséged miatt. Elárulom neked, hogy még valami grófi címen is gondolkozik.

Rudolfnak hirtelen az eszébe jutott a címer, amit a pécskői torony tetejére, a szálkakas díszítéseként tervezett. Van azon helye a koronának – gondolta – de ezt nem említette a leendő apósának.

- És ehhez mit szól Dömötör király? Mármint a házassághoz?
- Örül neki. Lam herceg vele is megtárgyalta.

Rudolf közel állt ahhoz, hogy megint tátva maradjon a szája, mert, hogy nem akárkivel fordul elő, hogy királyok és hercegek, no meg grófok egyengessék az útját.

- Csak azt nem értem, kedves apámuram, mitől van ez a nagy egyetértés a magyar és a horvát uraságok között. Ez nem éppen szokványos dolog. Ott van például a német meg a magyar. Az ő kapcsolatukról ilyesmit nem lehet elmondani.
- Ez már igaz, fiam. De ezek szerint te nem tudod, hogy a horvátok és a magyarok egymás rokonai. De így vannak ezzel a bulgárok is, meg a lengyelek is.
- De hiszen ezek a népek szlávul beszélnek.
- Ez már igaz, de valamiféle máig ismeretlen ok miatt történt nálunk egy nyelvcsere.

- Így jár az, aki korpa közé keveredik.
- Így is lehet mondani – mosolygott Mihály úr -, de az igazi okát ma már nem lehet tudni.
- Eredetileg a mi népünk a Tigris és az Eufrátesz völgyében élt, ott, ahol a magyarok is megfordultak. Aztán amikor jöttek az asszírok, a magyarokkal együtt északra húzódtunk az Aral tenger mellé, majd a Kaukázus északi lábaihoz. De a népek nagy országútján nem volt biztonságos végleg megtelepedni, ezért tovább vonultunk Nyugat felé. Elérve a Kárpátokat, a hegyeket észak felé akartuk megkerülni. Ekkor keveredtünk bele egy nagy szláv tömegbe, és valószínűleg itt veszítettük el a nyelvünket. Innen a Kárpátok északi karéjától, dél felé vándorolva értük el mai hazánkat.
- Ez mikor történt?
- Azt ma már nem tudja senki, fiam. A lényeg, hogy itt vagyunk, és már itt is maradunk.

Aznap este Rudolf nehezen aludt el. Még egy nap, és neki is lesz asszonya. Nem is akárcsi, nem olyan, mint Sándornak, a Filkor Mari, hanem egy grófnő.

A CSAPDA

A Duklai hágón a csapda készen állt, csak arra vártak, hogy a madár belerepüljön. Már kezdtek az árnyékok erősen hosszabbodni, amikor az egyik előre küldött legény hozta a hírt.

- Jönnék! – kiáltotta.
- Milyen messze vannak? – kérdezte Sándor úr.
- Úgy egy fertályóra múlva itt lesznek.

Sándor úr öt embert Felsővízköz felé küldött, a következő kanyar elé. Ez a kis csapat lesz a csali.

A feszült várakozásban nehezen teltek a percek. Jól mondta a legény, mert valóban, egy fertályóra múlva megjelent az első szekér az útkanyarban. Előtte két lovas, akik úgy tettek, mintha felderítők lettek volna. Igaz, akkor előbbre kellett volna menniük, de rá sem rántottak. Füttyörészve közeledtek az úton. Sándor úr hagyta, hogy elmenjenek előttük a szekerek, mind az öt. A mögöttük haladó lovasok is úgy viselkedtek, mintha kiránduláson lettek volna. Néhány pillanat múlva az elől haladók megláthatták Sándor úr előre küldött öt emberét. Még kurjongattak is egymásnak. Pécskői Sándor ekkor vezényelt indulást. A lovasok kiléptettek az erdőből és kezdték úgy követni a szekereket, mintha ők lennének az igazi utóvéd. A szállítmányt kísérő legények még mindég nem gyanakodtak. Mikor aztán Sándor úr emberei megállították a kocsisort, és a kísérők észlelték, hogy előttük is meg utánuk is lovasok vannak, nem is kevesen, egy pillanatra úgy tűnt, megadják magukat. De nem így történt. Igaza volt Swaitzer úrnak, mert amikor a hajtók meglátták, hogy a dolog komolyra fordul, befutottak az erdőbe, és úgy eltűntek, hogy kár lett volna az időt a keresésükre pazarolni. Gurálok voltak, jellegzetes halinanadrágban és díszes kalapban. Jámbor népség, nem éppen harcra termett. A kíséret azonban vadul védekezett. A túlerő ellenére is jól tartották magukat. De nem sokáig. Egy halott maradt az útszélen, meg négy sebesült. Egy ember megadta magát, a többiek meg látva a reménytelen harcot, bemenekültek az erdőbe. Ennek nem túlságosan örült Sándor úr, mert maradtak olyanok, akik hírét viszik a rablótámadásnak, és a hír hamarosan eljuthat a király fülébe is. A legnagyobb problémát az a legény okozta, aki megadta magát. Vele mi legyen? Először azt mondta, hogy Jerzsinek hívják, aztán mikor kissé megszorogatták, bevallotta, hogy ő nem Jerzsi, hanem Johann. Swaitzer úr megpróbált vele németül szót érteni.

- Ez bizony szász, nem bajor, nem balti német, ez szász. A kiejtése elárulja.
- Akkor most mi legyen vele? – kérdezte Sándor úr.
- Jó lesz hajtónak, aztán majd meglátjuk.
- És mi legyen a sebesültekkel?
- Szerintem, azokat hagyjuk itt. Holnap vagy még az éjszaka úgymint jön erre valaki, majd az segít rajtuk.

Sándor úrnak sem volt jobb ötlete, mit tehetett mást, rábólintott.

Így esett, hogy Sándor úr legényei a királyi szállítmány kísérői lettek. No, nem igazából, hanem csak úgy viselkedtek, mintha igazi kísérők lennének. Még Felsővízköz előtt egy tisztáson letáboroztak, de nem pihenés céljából. Meg akarták nézni, hogy mi van a szekereken. Sándor úrnak egyenesen káprázott a szeme attól, amit látott. Több láda is nyers borostyánnal volt tele. Nem apró-szeművel, hanem nagy medálnak való kövekkel. Volt közöttük néhány öklömnyi is. Az egyik ládában csiszolt borostyánt találtak, nyakláncnak, karkötőnek feldolgozva. Néhány medálban benne volt egy-egy bogár. Sándor úrnak ez okozta a legnagyobb fejtörést, mert, hogy tud egy bogár bebújni a kőbe, ráadásul ilyen átlátszó kőbe. Swaitzer úr csak mosolygott a dolgon. Ő már tudta, hogy a borostyán ősrégi fenyők gyantája, és, hogy vannak benne bogarak is, csak azt mutatja, hogy akkoriban, néhány millió évvel ezelőtt, bogarak már biztos voltak a földön. Gagátból csak csiszolt holmi találtak. Sándor úr elmélázott néhány arany és ezüst gyűrűnél, amelyekbe hatalmas csiszolt gagátot rakott az ügyes kezű ékszerész. Ami pedig az aranyeműt illeti, az egyenesen pompás volt. Annyi arany kelyhet rejtettek a ládák, hogy annyira még a nagy királyi lakomákon sincsen szükség. Az egyik ládában, szalma közé rakva, egy arany fityegővel

díszített püspöksüveget találtak, mellette egy gyönyörűen elkészített oltáriszentséget, telis tele ékkövekkel. Volt a ládában még egy püspöki pástortbot fej színaranyból, meg áldozati kelyhek, ostyatartó apró tálcácskák, szóval olyasmi, ami mondjuk, egy püspöki székesegyházhoz kell. Az ezüstneművel már nem is foglalkoztak, pedig abból is volt tisztességes mennyiség.

Az egyesség szerint a szállítmány egyharmada Swaitzer urat illeti, mert ő hozta a jó hírt. Kétharmad meg a Pécskői testvéreké. Az egyharmad részt átpakolták két szekérre. Ezekkel Swaitzer úr Felsővízköz után, nyugatra fordult, Bártfa felé, ahogyan ő mondta, Bartfeld felé. De ez az elnevezésbeli különbség nem akadályozta meg az urakat abban, hogy szívélyes búcsút vegyenek egymástól. Sándor úr nagy csodálkozására Swaitzer úr férfias öleléssel is búcsúzott a kézzorítás mellett. Nem hiába, tanulékony népség ez a német, bár Swaitzer úr nem németnek mondta magát, hanem cipszernek. Egykútya, legyintett Sándor úr, de ezt azért nem merte hangosan mondani. Szerencséjére Swaitzer úr, Johannt is magával vitte. Egy gonddal kevesebb – jegyezte meg magában. Gondból pedig még volt elég, mert ezzel a tömérdek kincessel el kellett jutni hazáig.

Gyorsan kiszámolta, hogy a szállítmány eltűnésének híre akkortájt jut el a király fülébe, amikor ők elérik Pécskőt. Feltéve persze, ha nem támadják meg rablók, a királyi szállítmányt. Minden esetre Sándor úr úgy viselkedett, mintha az ő feladata lenne a szállítmány őrzése. Már arra is gondolt, hogy ha netán híre megy a rablásnak és őket még útközben utóléri a király haragja, akkor majd azt fogja mondani, hogy azért őrzi a kocsikat, nehogy valaki megkívánja a király kincseit. Eljátszadózott a gondolattal, hogy ugyan ezt elhiszi-e majd László király.

Úgy tűnt, hogy Sándor úrnak szerencséje lesz. De Putnok előtt történt valami. A Sajó partján haladtak Dél felé, amikor egy Köwy nevű falu határában, ismeretlen martalócok megtámadták a három szekérből álló karavánt. Nem voltak sokan, talán hatan lehettek. Össze-vissza nyargalásztak a szekérsor körül, így nehéz volt megszámolni őket. A nyargalászástól a szekerek elé befogott lovak, kezdtek idegesek lenni, de a bakon ülő legények erősen fogták a gyeplőt. A falu fölött egy sziklaszirten egy fából készült őrtorony állt. Formára hasonlatos volt ahhoz, amit a Pécskő tetejére építettek, de ahhoz képest jóval gyengébb volt, mert csak fából készült. Sándor úr húsz legényéből három a bakon ült, ennek ellenére a hat martalócnak nem sok esélye volt tizenhét harcedzett katonával szemben. De mégis megpróbálták a lehetetlent. Azzal a taktikával éltek, hogy a nagy kavarodásban megpróbálták egy-egy embert leszakítani a karavánról, akit aztán többen is körülfogtak. Sándor úr azonnal felismerte, hogy mire megy ki a játék. Legényeivel körülfogta a martalócokat, és megkezdődött a küzdelem, mégpedig életre-halálra. Az őrtoronyban megszólalt egy kürt. A martalócokat hívta vissza. De akkor már kettő a földön feküdt. A megmaradt négy ugyancsak bátran küzdött, némelyikük még sebet is kapott, de a túlerővel nem bírhattak. Elmenekültek az őrtorony irányába. Sándor úr megtiltotta az üldözésüket. A földön fekvő két emberből az egyiknek már üvegesedtek a szemei, a másik még életben volt, és folyamatosan nyögött.

- Hagyjátok! – mondta Sándor úr, és indulást rendelt.

A karavánban semmi kár nem esett.

Innen már minden akadály nélkül haladtak Pécskő felé, és sikeresen meg is érkeztek. Amikor Filkor Mari a nyakába ugrott, ott volt mellette a kis Sámuel is. Ránézett Sándorra és csak annyit mondott:

- Apa.

Sándor úrnak könnyes lett a szeme.

VISSZA PÓLÁBA

A hintó már Póla határában járt. Ketten utaztak benne, Rudolf úr és neje, Frangepán Mária.

- A kolostorba viszlek, kincsem – mosolygott rá Rudolf úr Máriára.
- Már el is taszít engem az én uram? Én jobban szeretnék a fogadóba menni.
- Nem lehet kedves. Megbolydulna ott minden, ha egy ilyen szépasszony megjelenne. Éhes férfiszemek tapadnálak rád, engem meg beteggé tenne a féltékenység.
- De a kolostorban is férfiak vannak.
- Férfiak, férfiak, persze, hogy férfiak, de azok legalább úgy csinálnak, mintha észre sem vennék az asszonyszemélyt. A szent András kolostorba megyünk, és punktum!

Mária megpróbálta könnyekkel meglágyítani az ura szívét, de Rudolf hajthatatlan volt.

- Inkább gondolj arra kedves, hogy milyen szép, és meghitt dolog volt a mi esküvőnk. Még az atyának is könny szökött a szemébe, amikor meglátott minket, ünnepi ruhában. Ami pedig édesanyádat, Erzsébet asszonyt illeti, végig sírta az egész szertartást.
- Ez igaz, édes uram. Az édesapám is nagyon boldog volt, meg büszke arra, hogy ilyen veje lett. Mert nagy dolog a király barátjának lenni.
- Ugyan, már, egyszerűen csak ismerek két királyt. Ez olyan nagy ügy?
- Édes uram! Több az, mint egyszerű ismeretség. László király is, meg Dömötör király is, megbízik az én uramban. Erre én büszke vagyok.

A kapus fráter észrevehette, hogy megállt egy hintó. És amikor felismerte Rudolf urat, máris nyitotta a kaput.

- A perjel úr itthon van? – kérdezte Rudolf.
- Laudetur jesus christus! – köszönt a fráter. – igen nagyuram, itthon, a szobájában.

Rudolf úr ismerte a járást. A kopogtatásra, maga a perjel nyitott ajtót. Meglátva Máriát, csodálkozás látszott az arcán. Azt már tudta, hogy Frangepán Mária és Pécsköi Rudolf egybekeltek, de arra nem számított, hogy ilyen hamar felkeresik. Azt, hogy honnan tudta, azt jobb nem feszegetni. A lényeg az, hogy az egyháznak van olyan hálózata, amely minden új dolgot azonnal továbbít, annak, akit illet.

A főpap szívélyesen fogadta az ifjú párt, helyet kínált a vendégek kiszáradt torkát. Rudolf úr arra kérte a perjelt, fogadja be Máriát, amíg neki Salamon ügyében dolga van.

- Salamon, Salamon – legyintet a perjel – nem király az már. Második napja fekszik a cellájában és nem tud kijózanodni.
- Már megint a kikötőben járt?
- Valószínű. Valakik hazahozták. Magam sem tudom, kik voltak. Egyszerűen letették a kapu elé és elfutottak. A király, olyan merev részeg volt, hogy egyszerűen nem tudott magáról.
- És ez már a második napja így van?
- Sajnos. De hamarosan magához tér, és akkor úgy fog viselkedni, mint bármelyik testvér a kolostorban. Ismerem már, nem először csinálja. Két-három nap részegség, aztán négy-öt nap ájtatosság. És ez így megy szakadatlanul. De állítólag ennek már vége lesz.
- Miért?
- Bodon úr mondta, hogy már egy fillérjük sincs.
- Az a helyzet, atyám, hogy a pénzt én kezelem. Nekem kell adni, ha elfogyott, de csak módjával. A felséges úr képes arra, hogy pénz nélkül beüljön valamelyik csapszékbe, aztán amikor fizetni kellene, csak az üres zsebét mutogatná.
- Talán akkor agyon is vernék. Feltéve, hogy van még agya, mert már szerintem alig.
- Jól látja atyám. Tenni kell valamit.
- Van még egy baj, fiam.
- Mi lenne az?

- Rossz híret kelti a kolostornak. Képesek azt gondolni, hogy a Szent András kolostor korhelyek tanyája.

Mikor Salamont már eléggé kibeszélték, Rudolf újra előhozakodott a kérésével, hogy Mária asszony had maradjon itt, amíg a dolgok nem rendeződnek. A perjel nem ellenezte, de azt javasolta, hogy Rudolf úrnak is szorítanak helyet. Legalább így közelebb lesz a királyhoz. Rudolf megköszönte.

PÉCSKÖI SÁNDORT HÍVATJA A KIRÁLY

Még egy hét sem telt el az óta, hogy Sándor úr haza érkezett, amikor Pécskőn megjelent egy tízfős csapat. A királyi testőrség ruháját viselték.

- Pécskői Sándort hívatja őfelsége László király, mégpedig azonnalra adta át az üzenetet a hadnagy.

Sándor rosszat sejtett. Nem szólították nagyuramnak, de még uramnak sem. Azon kívül, nem kéreti a király, hanem hívatja.

- Azonnalra? – próbálta viccre venni a dolgot.
- Igen! Ha kelmed Pécskői Sándor, akkor máris indulunk. De még mást is üzent őfelsége.
- Mit?
- Minden, ami itt Pécskő hegyén, és a környező falvakban található, az a királyi kincstár tulajdona. Bárki, aki ezek közül bármit is eltulajdonít, halállal lakol.

Sándor ebből már tudta, hogy a Duklai hágónál elkövetett rablás híre eljutott a király fülébe.

- Mehetünk? – kérdezte a hadnagy.

Sándor úr bólintott. Amikor elindultak, Sándor még hallotta, hogy Sámuel kiált utána, hogy apa, apa, de nem fordult meg.

Pécskőn pedig teljessé vált a bizonytalanság. Leginkább az öreg Filkor érezte, hogy itt valami olyasmi fog történni, ami senkinek sem okoz örömet. Filkor Mari reggeltől estig sírt. A kis Sámuel nem tudta mire vélni a dolgot. Gyermeki agyában csak egy valami ragadt meg:

- Apa elment.

Amikor Sándor a kísérelével megérkezett az esztergomi várba, nem sokat kérdeztek tőle. Két marcona legény letuszkolta a pincébe. Olyan sötét volt odalent, hogy alig látott valamit. Fáklyafénynél belökték egy cellába, majd odaláncolták a falhoz. A cella vasrácsos ajtaja becsapódott mögötte. Csend lett. Pécskői Sándor hallgatta a szíve dobogását, meg azokat az apró neszeket, amelyeket egy-egy surranó patkány keltett. Egy idő után olyan érzése kerekedett, mintha nem lenne egyedül. Ez az érzés egyre jobban elhatalmasodott benne. Aztán a nagy csendet egyszerre csak megtörte egy hang.

- Kelmed az, nagyuram?

Sándor egyből megismerte a kiejtéséről.

- Swaitzer úr?
- Az volnék.
- Szóval akkor kiderült.
- Ki. Valamelyik legény árulhatott be minket, azok közül, akik elfutottak.
- Nem mindegy, hogy ki volt?
- Végső soron, most már mindegy.
- Kelmedet sem vitték a király elébe?
- Eddig még nem. Kezem, lábam megbilincseltek még Bártfán, úgy hoztak ide.
- Mióta van itt?
- Már két napja.
- És az étel milyen?
- Szörnyű. De ami ennél még szörnyűbb, hogy amikor hozzák azt a levesnek mondott lötytyöt, mindég azzal ijesztgetnek a legények, hogy visznek kínvallatásra. Meg, hogy ne egyek sokat, mert a csigázást, meg a tüzes vassal való sütögetést nehezebb tele gyomorral elviselni.
- De még nem vitték?
- Még nem. De én a kínpad nélkül is bevallok mindent.

A beszélgetés abba maradt, mert a börtönfolyosón valami mozgolódás támadt. Két legény állt meg a rács előtt.

- Melykőtök az a Sándor.
- Én volnék.
- No, akkor gyere!

SALAMONT ELÉRI A VÉGZET

Másnap Rudolf úr megoldotta az anyagi problémát Salamon körül, adott egy kis pénzt Bodon úrnak. Addigra a király is magához tért, de nem annyira, hogy Rudolfot meg is ismerte volna.

- Láttalak már valahol – nézett homályos szemekkel Rudolfra – ki vagy?

Rudolf úrnak nem volt új ez az állapot, találkozott vele már többször is, mióta itt van Pólában.

- Pécskői Rudolf vagyok, felség.
- No, mindjárt gondoltam. Pénzt hoztál?
- Igen felség.
- Akkor add ide, mennem kell, várnak a barátaim.
- Felséges uram, a perjel úr is várja.
- Az ki?
- A kolostor főapátja.
- Ja, mindjárt gondoltam. Imádkozni kell?
- Igen, felség, ma az ima napja van.

Némi rábeszéléssel Salamon belátta, hogy a józanodás után az ájtatosság napjai következnek. Ez így ment öt napon keresztül. A hatodik napon, még ebédig bírta valahogyan, aztán az ebédet követő zsolozsma végén már erőt vett rajta a mehetnék. Sorra vette a csapszékeket a kikötőben. Ilyen alkalmakkor mindenki az ő vendége volt, akár ismerte, akár nem. Fizetett is rendesen mindenütt. Ennek aztán az lett az eredménye, hogy egyre növekvő kísérettel vonult át a következő kocsmába és megint kijelentette, hogy mindenki az ő vendége. Azonnal felcsendült a nóta:

*A pólai kertek alatt
Három legény zabot arat
Zabot arat a fekete lovának
Szeretőt keres magának.*

A bor fogyott, a hangulat egyre forróbb lett. Salamon némi segítséggel felállt az egyik asztal tetejére és szónokolni kezdett. Arról beszélt, hogy ő egy híres király, és még híresebb lesz, mert hamarosan felül Dalmácia trónjára.

- Nem magas az neked? – kiabált be valaki a tömegeből.
- Ha ilyeneket mondasz komám, akkor te nem leszel az én udvarbíró. Legfeljebb csak főtengerész lehetsz. Van neked főtenger eszed?

Salamont természetesen megéljenezték, majd úgy egy fertályóra múlva, amikor már nagyon unták a sok dumát, lesegítették az asztalról.

- Akkor inkább énekeljünk! – rendelkezett.

*Iszok én még veletek
Ha veletek lehetek
Egy pohár bort.
Ha veletek nem lehetek
Jaj de bánom
Nem jó a magános élet
A világon.*

- Így van! Így van! Vivát! – kiabálták többen is, majd folytatódott a nóta:

*Ha ez mindig így volna
Ingem, gatyám se volna
Eszemadta.
Eszemadta, teremtette
Kis barnája
De sok csókot raktam reád
De hiába.*

A hangulat egyre forróbb lett. A bor fogyott, Salamon közönsége folyamatosan növekedett. Egy idő után megint megpróbált felállni az asztalra, de hiába segítették, nem sikerült neki. Csak imbolygott ott az asztalon, önállóan talpon maradni már nem tudott.

- Akkor kártyázzunk! – adta ki az új jelszót.

Salamon folyamatosan veszített.

- Semmi baj! – legyintett, és a játék folyt tovább.

Már éjjel is jócskán elmúlt, a kocsmáros is aludni akart menni, sőt mi több, már a hazamenős nótát is elénekelték, valahogy így, hogy:

*El kéne már haza menni,
Mit fognak otthon mondani,
Sötét az éjszaka,
Galambom kísérj haza,
Megszolgálom neked azt én valaha.*

De Salamon nem akart tudomást venni az idő állásáról. Aztán a kocsmáros is követelte a pénzt, meg kártyaparti nyertesei is. A vége az lett, hogy Salamon kénytelen volt belenyúlni a zsebébe, ahol azt a bőrzacskót tartotta, amelyben az aranyak lapultak. De hiába nyúlt, a zsebében nem talált semmit. Mikor már a zsebet is kifordította és akkor sem került elő semmi, kitört a patália. Elkezdődött a verekedés. Ez nem volt egy jó jel, mert ilyenkor előkerülnek a kések is, és az már halállal is járhat. Az ivócimborák próbálták védeni Salamont, de nem sok sikerrel, mert akik a pénzüket akarták, azok többen voltak. Székek, meg padok kezdtek röpködni a levegőben, némelyikük a kármentőt is eltalálta. Volt, aki beesett a pult mögé. Vendéglős teljes torokból üvöltött:

- Odakint tágasabb!

Hogy ettől-e, vagy azért, mert mások is rájöttek, hogy ilyen szűk helyen még egy jót verekedni sem lehet, kitódultak a csapszék elé. Salamon pártja kezdett oszladozni. Végül már alig maradt körülötte ember.

Rudolf úr ekkor ért oda. Őt egy ismeretlen ember riasztotta, olyan, aki úgy tűnt nem ivott egy kortyot sem. A helyzet már olyan komolyra fordult, hogy az eseményeket nem lehetett megállítani, de már befolyásolni sem. Salamon már annyira részeg volt, hogy a saját lábán megállni sem tudott. Már csak néhányan támogatták. A másik párt emberei előkapták a csizmaszárból a kést, és azzal közeledtek Salamon felé.

- A pénzüket akarjuk! – üvöltötték kórusban.

Igazság szerint, a kocsmáros is beállhatott volna közéjük, mert ő is hoppon maradt, de nem tette. Inkább a kárt próbálta felmérni. Azt, hogy hány késszúrás érte Salamont, azt már nem lehet megmondani. Összerogyott és több sebből vérzett. Az őt védelmezők elfutottak. Kiforgatták Salamon zsebeit, de nem találtak semmit. Valaki ellophatta a pénzes zacskót. Talán akkor, amikor felsegítették az asztalra, hogy szónokoljon.

A nagy kavarodásban Rudolf már valóban nem tehetett semmit. Még a közelébe sem tudott volna férkőzni Salamonnak. Csak azt látta, hogy Salamon testét bedobják a kikötő vizébe. Nagyot loccsant. Hogy volt-e még benne élet azt már soha sem lehet kideríteni. Valaki olyasmit kiáltott, hogy jön az őrjárat. Erre a késelők úgy szétfröccsentek, hogy nyomuk sem látszott. Ekkor furcsa dolog következett. Őrjárat az nem jött, de Rudolf számára ismeretlen emberek beugráltak a kikötő vizébe és kihalászták belőle Salamon testét. A mólón kiterítették. Akkor már biztosan nem volt benne élet. Rudolf odament hozzájuk. Nem küldték el. Egymás között magyarul beszéltek.

- Kik vagytok? – kérdezte Rudolf.
- Lam herceg emberei – szólta az egyik és hozzátette – erre volt parancsunk.

Rudolf ekkor döbrent rá, hogy nem csak ő volt egyedül a király mellett. Mások is követték minden lépését, méghozzá észrevétlenül.

- És most mi következik?
- Elhamvasztjuk, és a hamvait Esztergomba visszük.
- És én?

- Nagyuramnak is jönnie kell. Hozza Máriát is!

Rudolf megint csodálkozott. Ezek azt is tudják, hogy megnősült, sőt azt is, hogy kit vett el. Hát, még ha azt is tudta volna, hogy valójában ki a felesége, akkor, hogy csodálkozott volna. De erre is sor került.

Már virradt, amikor Rudolf visszaért a kolostorba. Ott már mindenről tudtak. Máriát a perjel, és Bodon úr társaságában találta. Komoly beszélgetésben voltak. Rudolf is bekapcsolódott. Hamarosan megtudta, amit eddig nem tudhatott. Lam herceg embereit, Mária irányította. A perjel azért kardoskodott, hogy Salamont itt Pólában, a Szent András kolostorban temessék el. Már a sírkövét is elkészítette.

- Nem hiszik? Tekintsék meg!

Egy üres cellába vezette őket, ahol a frissen készült márvány sírfedőt láttak, rajta a felirat:

„HIC REQUIESCIT ILLVSTRISSIMVS SALAMON REX PANNONIE”.

- És most mi lesz?- kérdezte Rudolf.
- Rátesszük egy üres sírra.
- De hiszen ez csalás – szólalt meg Bodon úr.
- Kegyes csalás, fiam. A Szent András kolostornak szüksége van egy szentre, és a hívek úgy tudják, hogy Salamon király szent volt.
- Ez már nem a mi dolgunk – szólalt meg Mária.

Bodon úr még aznap elintézte, hogy egy éppen akkor Pólában tartózkodó mester lefesse Salamon vízbedobásának eseményét, mint a király életének utolsó epizódját. Ez a kép egy hét alatt elkészült. Ez alatt Salamon elhamvasztása is megtörtént. Összeszedték a király csekély hagyatékát, a kardját, meg néhány ruhadarabját, és az urnával, meg a képpel elindultak Magyarország felé.

SÁNDOR A KIRÁLY ELŐTT

A két legény Sándor kezére meg lábára bilincset rakott, és úgy vezették a király elébe. Így összekötözött kézzel meg lábbal, Sándor hiába próbálkozott, nem tudta produkálni a féltérdre ereszkedést. A király levetette a lábáról a bilincset. A két kísérő legény ott maradt mögötte.

- No, hogy volt az a rablás? Halljam!
- Felséges uram, én nem raboltam el semmit. Én csak ...- kezdte volna Sándor a magyarázatot, de László király belefojtotta a szót.
- Ne tagadj, te átokfajzat! Az a német már mindent bevallott. Elmondta, hogy előre kiterveltétek a dolgot.
- Nem. Nem így volt felség, ő tervelt ki mindent.
- Adj neki egy pofont! – intett a király az egyik legénynek.

A pofon akkorára sikerült, hogy Sándor elterült a földön, mint egy zsák.

- Szóval, akkor hogy volt?
- Felséges uram, én tényleg ...
- Elég volt! Vigyétek! Csigázzátok meg egy kicsit.
- Felséges uram, kérem ne, én mindent bevallok.
- Állj! - intett a király a két legénynek, aztán Sándorhoz fordult. – Utoljára kérdlek, miért raboltátok el a karavánt.

Pécskői Sándor, a kemény katona, aki olyan könnyörtelen tudott lenni az ellenséggel, hogy párját ritkította, elkezdett sírni. Nem hangosan zokogott, ahogyan az asszonyok szoktak, hanem csak a könnyei hullottak.

- Ártatlan vagyok felség.
- No, most már elég. Az én türelmemnek is van határa. Lógassátok fel a gerendára a bilincsenél fogva.

A két legény máris indult volna, de László király megállította őket.

- A másikkal mi van? Segítettetek már neki az igazmondásban?
- Még nem felséges uram, de elmeséltük neki, hogy mi fog történni.
- Akkor próbáljátok szóra bírni, csigázzátok egy kicsit. Ez meg had lássa mi vár rá.

Sándornak gyorsan járt az agya. Szóval akkor még Swaitzer nem mondott semmit. A király csak lépre akarta csalni. Akkor még nincs veszve minden.

A két legény már nem a cellába vitte Sándort, hanem a kínzókamrába, vagy ahogyan a hóhér, meg a hóhérsegédek nevezték, az edzőterembe. Ide, külső fény nem jutott be. Csak néhány fáklya világított a fali tartókban. A kamra egyik oldalán egy kandalló-szerű tűzhely látszott, amelyben mindég égett a tűz. Ettől kellemes meleg volt a helységben, és az égő fa illata is kellemessé tette volna a levegőt, ha nem nyomta volna el a vérszag, meg az ürülék szaga. A mennyezet alatt néhány kormos keresztgerenda látszott, nagy vaskampókkal. Az egyikén egy kalitkaszerű alkalmatosság lógott, amelyben összekuporodva éppen elfér egy ember. A hóhér fogadta őket. Öreg volt már, túl a negyvenedik évén. Ez ugyan nem látszott rajta, de tény az, hogy a pallost, már nem kapkodta olyan könnyedén, mint fiatal korában. A haja is őszült, erősen. Viszont olyan ügyesen senki sem tudta megfenni a pallost, mint ő. Amúgy a hóhérmesterség az mindég egy megbecsült szakma volt. Kevés ember tudja egy csapással levenni valakinek a fejét. Mert olyan nem fordulhatott elő, hogy az első csapás után az elítélt még életben van, hiszen akkor kegyelem jár neki. A hóhér számára meg az a legnagyobb szégyen. Így aztán egyértelmű, hogy a hóhérmesterséget nem lehet megtanulni, hóhérnak születni kell. Péter mester, amikor meglátta Sándort, tüzetesen megszemlélte a nyakszirtjét.

- Nyakas egy ember, az biztos – dörögött az orra alatt.

Ez azt jelentette, hogy erős lendület kellene hozzá, hogy a csapás egyből sikeres legyen. Amúgy az „edzőterem”-ben folyó munkát nem nagyon kedvelte. Idegesítette a folytonos kiáltozás, meg a jajgatással vegyes könyörgés.

- Ezzel mit csináljunk? – kérdezte a két legénytől.

- A parancs az, hogy fel kell akasztani a gerendára a kézi bilincsénél fogva. Nekikezdték a munkának. Éppen elkezdtek volna húzni, amikor ez egyik hóhérsegéd megjegyezte.

- Közelebb kéne tenni a tűzhöz, nehogy fázzon.

A többiek tudták, mire megy ki a játék.

- Talppörkölést nem rendelt a király, húzzátok fel oda, ahol most van.

Sándor erősen nyögött, amikor a lába megemelkedett a földről. A bilincs belevágott a csuklójába és rettenetesen fájt. Üvölteni szeretett volna, de uralkodott magán.

- No, ez meg volna – dörzsölgette a tenyerét Péter mester – hozhatjátok a másikat.

- Azt csigázni kell – jegyezte meg az egyik legény.

Péter mesternek nem tetszett.

- Már megint üvöltést kell hallgatnom.

Swaitzer urat már nem idevezetni kellett, hanem idetámogatni. Szaporán hányta magára a keresztet, és fennhangon könyörgött az Istenhez. Amikor felkötötték a csigázó padra, egy kicsit el is ájult.

- Ez így nem lesz jó – jegyezte meg Péter mester – ha nem érzi, akkor minek fáradunk. Swaitzer úr, akit itt már nem szólított úrnak senki, magához tért attól a vödör hideg víztől, amit a fejére zúdítottak.

Még alig fordított egy kicsit a hóhérsegéd a keréken, Swaitzer már úgy ordított, mint egy fába szorult féreg.

- No, ez az, amit utálok – morgott Péter mester – ilyen zajban nem lehet dolgozni.

A látvány elég volt Sándornak ahhoz, hogy ő is elájuljon. De vele nem törődött senki. Swaitzer már egy arasznyival hosszabb volt, mint a tortúra előtt, de még mindég nem kérdeztek tőle semmit. Ekkor Péter mesternek a szemébe ötlött, hogy Sándor feje a mellére csuklott.

- Ez meg itten nem figyel – jegyezte meg az egyik hóhérsegéd.

- Adj neki!

A vödör víztől Sándor kinyitotta a szemét.

- Vallani akarok – nyögte – de senki nem törődött vele.

Swaitzert próbálták talpra állítani, de nem ment, az ízületei nem akartak visszatérni a helyükre. Nem csoda majdnem egy fejjel magasabb lett. Ájultan vonszolták végig a folyosón és bedobták a cellába.

- Ezzel itt mi lesz? – kérdezte Péter mester.

- Majd ha szól a király, levesszük, addig had himbálózzon.

Sándor már megint ájultan lógott. Újra nyakon öntötték.

- Hozzatok vizet! – adta ki a parancsot Péter mester – ha ez reggelig így megy, kiszárad a kút.

Már virradt, amikor jött a parancs, hogy Sándort leszedhetik. Az ébresztéshez megint kellett egy vödör víz.

SALAMON HAGYATÉKA

A Pólából indult csapat, gond nélkül érkezett meg Esztergomba. Egyedül a festménnyel volt egy kis baj. Keretre feszítve, bajos volt szállítani, ezért levették a vásznat és összetekerték. Így már nem okozott problémát. Mária is jól bírta az utat. Éjfél is elmúlt, mire átlépték az esztergomi vár kapuját. A jelentéstételre csak reggel kerülhetett sor.

Reggel, a fogadóteremben, a király mellett ott volt Lam herceg is. A tiszteletadás után Rudolf úr előre akart lépni, hogy jelentést tegyen, de Mária gyengéden félretolta. Ő lépett a király elébe. László király láthatóan elmosolyodott Rudolf zavarodottságán, mert, hogy egyből látszott, ki az úr a házban.

László király lábaihoz rakták Salamon csekélyke hagyatékát. A királynak leginkább az az agyagmécses tetszett, amit Salamon saját kezűleg csinált. Erős kontrasztként hatott az egykori király díszes kardja, az agyagmécses mellett. A felségek sokáig szemlélték a festményt. Lam herceg jó ötletnek nevezte, hogy megörökítették az eseményt.

- Rudolf fiam, a temetést te szervezed! – adta ki a parancsot László – a hamvait a visegrádi alsó vár tornya mellé kell temetni.
- Igenis, felség.
- A temetésre a nevemben meghívod Salamon egykori pártjának főembereit, a Hunt-Pázmán-Vencelin ivadékokat. elvárom, hogy mind itt legyenek.
- Ebben én is segíték – szólalt meg Lam herceg.
- Utána tort rendezel, a torony első emeletén a nagyteremben. Itt bemutatod nekik azt, ami hagyatékul maradt Salamon után.
- Igenis, felséges uram!

Rudolf azt hitte, hogy ezzel vége az audienciának, és nem értette, miért nem int a király, hogy elmehetnek. Pár pillanat múlva a király újra megszólalt.

- Rudolf fiam, te maradsz, a többiek elmehetnek.

Rudolf arra gondolt, hogy lám, lám mégiscsak őt tekinti a király a legfontosabb embernek és erősen csodálkozott, amikor megtudta, hogy a király nem ezért marasztalta.

- A testvéred, Pécskői Sándor itt van a tömlőcben!
- Sándor? Mit tett?
- Főbenjáró bűnt követett el.
- Mit tett az a szerencsétlen?
- Mit? Megtámadta, és elrabolta azt a karavánt, amely a nekem küldött értékes ajándékokat hozta Lengyelországból.
- De az ajándékok megvannak, ugye?
- Ez a szerencse, mert már az én embereim őrzik Pécskőn. Minden megvan, hiánytalanul. Sándor, meg az ő drágalátos cinkosa, az a bizonyos bártfai Swaitzer itt vannak a vár pincéjében.
- Ki az a Swaitzer? Én nem ismerek ilyen nevű embert.
- Nem is ismerhetsz, mert az után költözött Bártfára, hogy téged Horvátországba rendelvek. Egy szélhámos kereskedő.
- Felség, nagyon sajnálom.
- Ne sajnáld, örülj neki, hogy te nem keveredtél bele. A temetés után a te dolgod lesz, hogy a szállítmányt Pécskőről Esztergomba hozd.
- Igenis, uram.
- De van még valami.
- Mi?
- Porig rombolod az erődöt, amit Pécskő hegyére építtetetek. Ez lesz a mementó arra, hogy így jár mindenki, aki a király javaihoz nyúlni mer.
- És Sándorral mi lesz?
- Az ő sorsáról még nem döntöttem.
- Kegyelmezz neki uram!

A megadott napon, a Visegrádi alsó vár tornya mellett, egy árnyas fa alatt, sírgödört ástak. A megbeszélt idő előtt két fertályórával megjelent Lam herceg.

- Ófelsége, László király nem jön? – kérdezte Rudolf úr.
- Nem! Nem akar találkozni Salamon egykori párthíveivel.
- Igaza van a felséges úrnak. Elégedjenek meg azzal, hogy Salamon király tisztességes temetést kap. És nem kaparják úgy el, mint egy kutyát. Pedig megérdemelné.
- Azért ne légy vele ennyire szigorú. Királyi vérből való volt ő is. Árpád atyánk véreből.
- Az már igaz, csak, hogy felhígult az a vér a német császárok véréből.
- Pont te mondasz ilyet, fiam? Hiszen német vagy magad is.
- Ez már igaz, felség, de német és német között különbség van.

A beszélgetést nem folytathatták tovább, mert megérkeztek az első meghívottak. Látszott rajtuk, hogy bizonytalanok. Talán azt gondolták, hogy a meghívás nem más, mint egy csapda. Bizonytalanok voltak annak ellenére, hogy egy nagyon régi család sarjai, akik megbecsülést szereztek Magyarországon. Úgy mesélik, hogy őseik, Hunt és Pázmán testvérek voltak, és akkor érkeztek Sváborzából Magyarhonba, amikor még Szent István édesapja, Géza fejedelem uralkodott. Ő volt az, aki itt marasztalta őket. A két testvérnek jutott az a megtiszteltetés, hogy a Garam folyó partján magát Istvánt lovaggá üthették. Aztán amikor a szentéletű király Koppány ellen ment, őt támogatták. Ezért a király ajándékokkal halmozta el őket, amit később utódaik örököltek. Vencelin wassenburgi gróf, Hunttal és Pázmánnal együtt érkezett az országba, és ugyanúgy István király oldalán harcolt Koppány ellen, mint ők. Hogy most a vérük miatt, vagy valami másért álltak Salamon pártjára, azt nem lehet tudni, de László király volt olyan bölcs, hogy ezt a ballépést megbocsássa nekik.

Amikor elérkezett a temetés előre megüzent időpontja, és a király gyóntatója, Paulus atya is odaért, Lam herceg kinyitotta Salamon urnáját és a gyászolók megtekinthették, hogy az urna nem üres, hanem Salamon király hamvait hordozza. Az atya elvégezte az ilyenkor szokásos szertartást, majd a segédek az urnát az előre megásott sírgödörbe tették. Pillanatok alatt virágok takarták el. Még Lam herceg is beledobott a sírba egy szál búzavirágot, ami azt az üzenetet hordozta, hogy legyen mit a tejbe aprítania Salamonnak a mennyországban. Bár voltak, akik kételkedtek abban, hogy Salamon a mennyországba kerül, de abban mindenki egyetértett, hogy akár a tisztítótűzbe, akár a Pokolba jut, enni mindenütt muszáj.

Amikor a sírgödört betemették egy előre elkészített márványlapot tettek rá, amelyen a következő felirat volt olvasható: *SALAMON REX PANNONIE*. Mindez az Úr 1087. esztendejében történt.

A Salamontól búcsúzó emberek elfogadták Lam herceg meghívását a torra. A torony első emeleti nagytermében, középen egy kis asztal állt, rajta Salamon hagyatéka. Ahhoz nem kellett nagy hely. Egymás mellett hevert Salamon király díszes kardja és kontrasztként a saját kezével készített olajmécses. Ott volt még Salamon szakadt reverendája, amelyet akkor hordott, amikor az ájtatosság győzedelmeskedett benne, meg az a rongyos csavargóknak való öltözet is, amit a kocsmázások alkalmával viselt. Ezek most békésen megfértek egymás mellett, de jól mutatták azt a kettős jellemet, amely a királyba folyamatosan küzdött egymással.

A KARANCSI GRÓF

A temetés és a tor után Rudolf urat megint hívatta a király. Nem tudta mire vélni, hiszen már megkapta a parancsot az indulásra. Elcsodálkozott, amikor meglátta, hogy a fogadóteremben a király és Lam herceg mellett jelen van még Lampert herceg, a nádor, az országbíró és a kancellár is. A király látva Rudolf zavarodottságát, elmosolyodott, és úgy gondolta, megréfálja egy kicsit.

- Rudolf fiam, rosszalással vettük tudomásul, hogy engedélyünk nélkül címert készítettél magadnak. A tetejére koronát is tettél, holott arra semmi jogod nem volt.
- De fenség ...
- Még nem fejeztük be – vágott közbe a király – a címert még megbocsátjuk, de a koronát ...
- Felséges királyom ...
- Még mindég nem fejeztük be. Szóval ezt a hiányosságot pótlendő, úgy döntöttünk, hogy érdemeidre való tekintettel nem büntetjük szigorúan ezt a cselekedet, hanem...

Itt a király egy pillanatra elhallgatott, Rudolf úr meg már látta magát a várbörtönben a falhoz láncolva, de megszólalni nem mert.

Ekkor kitárult a fogadóterem kétszárnyú ajtaja, és Frangepán Mária lépett be rajta. Mosolygott. A király pedig folytatta:

- ... hanem szolgálataidat honorálandó, comes címet adományozunk neked. Ezután te leszel Karancs grófja, és birtokolod a Karancs körüli falvakat.

Rudolf úr most már a hallottaktól nem tudott megszólalni. Úgy vélte, hogy talán nincs is ébren, hanem álmodja az egészet. A király pedig folytatta:

- Ezt a döntésünket a kancellária, írásba foglalta, melyet a kancellár úr nyújt át neked.

A kancellár kezében valóban volt egy pergamentekercs, de Rudolf nagy zavarában nem tudta, hogy mit kell tennie. Előbb köszönje meg a kegyet, aztán vegye át az oklevelet, vagy fordítva. Mégis csak a királyt illeti az elsőbbség, gondolta. Előbbre lépett, és térdén állva megcsókolta a király feléje nyújtott kezét.

- Állj fel fiam – szólt a király – és fogadd az urak gratulációját!

Rudolf úr olyan boldog volt, hogy, hogy utólag már alig tudott visszaemlékezni rá, hogyan fogadta a jókívánságokat. A kancellár az oklevelet egy fából készült tokban adta át neki, és közölte, hogy ez az eredeti, a másolata pedig itt marad a kancellárián. Utolsóként Frangepán Mária lépett oda hozzá, pukedlivel tisztelte meg az urát és mosolyogva mondta:

- Gratulálok gróf úr, ezt ön nagyon is megérdemelte.

Rudolf úr arra gondolt, hogy Frangepán Mária már nem mondhat olyasmit, hogy rangon alul ment férjhez, hiszen most már nem csak az apja révén, hanem a férje révén is viselheti a grófnő címet. És ettől a gondolattól boldog lett. Már nem csak szerelmet tudott adni az asszonynak, hanem rangot is. Hirtelen eszébe jutott Sándor. Vele mi lesz? Hogy tudott olyan szörnyűséget elkövetni? Meglopni a királyt? Ez több mint felségárulás.

- Felséges uram – mondta, és térdre ereszkedett a király előtt – könyörögve kérem, kegyelmezzen az én Sándor testvéremnek!

László királynak tetszett, hogy ez az ember még ilyen örömteli pillanatban is a testvére, a tékozló fiúra, Sándorra gondol. De egy királynak nem szabad érzelgősnek lenni, gyengeséget mutatni.

- Aki bűnös, annak meg kell bűnhődnie – mondta - Pécskői Sándor meglopta a magyar királyt, és rajtunk keresztül Magyarországot. Ez nem csak felségsértés, hanem igazi hazaárulás. Meglátjuk, mit tehetünk.

Rudolf nem folytathatja, mert a király elhárító mozdulatot tett, ami azt jelentette, hogy erről most nem kíván beszélni.

Az ország új grófját egy kis pálinkával is felköszöntötték az urak. Rudolf meg arra gondolt, ami Pécskőn várja.

RUDOLF ÚR ÚJRA PÉCSKŐN

Rudolf úr, a királyi elit csapatok ötven katonájával érkezett Pécskőre. A hegyről már jóval korábban észrevették őket. Ki is tört a pánik, hogy kik ezek, akik ilyen rendezett sorokban Pécskő felé tartanak. Az öreg Filkor volt legjobban kétségbeesve, mert ugye az ő feladata volt a dolgokat Pécskőn kézbe tartani. Amikor elterjedt a hír, hogy valakik jönnek, elsőként az a seggbevállas Mátyás futott be az erdőbe, és elő nem jött volna onnan a világ minden kincséért sem. Nem is látták, soha többet.

Azok a királyi katonák, akik akkor maradtak itt, amikor Sándor urat elvitték, nyugodtak voltak, ők nyilván tudták valahonnan, hogy mi fog következni. Amikor az érkezők kürtjele elhangzott, a várból, az öreg Filkor utasítására azonnal reagáltak rá. Az összegyűlt népség örömmel látta, hogy a csapat élén Rudolf úr halad. Akkor bizony nem lehet valami nagy baj. Filkor Mari is ott nyüzsgött a tömegben a kis Sámuellel egyetemben. Amikor Rudolf úr elsőként, odaért, azonnal neki esett a kérdéssel:

- Hol van az én Sándorom?

De Rudolf se nem mosolygott, se nem válaszolt a kérdésére. Szigorú maradt az arca, és úgy nézett Marira, mintha nem ismerte volna. A kis Sámuelnek is kicsúszott a száján, hogy:

- Apa, apa ... - de amikor látta, hogy Rudolf nem foglalkozik vele, lemondóan állapította meg, hogy – nem apa.

Az itt hagyott királyi katonák hadnagya jelentést tett Rudolf úrnak. Rudolfot leginkább az érdekelte, hogy a rablott holmi, meg van-e hiánytalanul. Mikor a válasz, igenlő volt, odaállt az emberek elé, és felolvasta a király levelét. Azt még mindenki csendben hallgatta, hogy az ellopott karavánt a király visszaadni rendeli, de amikor azt olvasta Rudolf úr, hogy a várat le kell rontani, ez már egyáltalán nem tetszett. A levél végül azzal zárult, hogy aki ennek a királyi akaratnak ellenszegül, annak minden vagyona, beleértve a házáét, a lábasjóságait, de meg a főző edényeit is, a királyi kincstár tulajdonába mennek át. Ettől a mondattól csend lett, és az emberekből elszállt minden bizakodás.

- Hol van Sándor? – kérdezte az öreg Filkor.
- Esztergomban, a királyi vár tömlöcében.
- De hát, miért?
- Mert meglopta a királyt!
- És mi lesz a sorsa?
- Erről a felséges úr még nem döntött. Szóba jöhet ilyen, mint karóba húzás, kerékbe törés, de ha jó kedvében van a király, akkor csak felakasztják az első fára.

Filkor Mari hangos zokogásba kezdett. Sámuel ugyan nem tudta, hogy miért kell sírni, de ő is rázendített.

- Tudtam, tudta, éreztem – sikoltotta Filkor mama, és őt is elkapta a sírás.

A tömegben ott volt Tarjáni József is, és nagyon szomorú lett, amikor megtudta, hogy élete fő művét, ezt az igazi remekművet, a pécskői rablóvárat le kell rontani. De azt is tudta, hogy a királyi parancs az olyan, hogy nem lehet szembe menni vele. Aki ezt megpróbálja, az olyan sorsra jut, mint Sándor úr.

- Ott kezdődött a baj – jegyezte meg szomorúan -, amikor engem Sándor úr felfogadott.

De ezzel a megpróbáltatásoknak még nem volt vége. Rudolf úr meglátta őt a tömegben és ráripakodott:

- Kelmed még ma szerszámokat készített a falak lerontásához. Legyen egy nagy faltörő kos, meg feszítővasak. Rendben?

Mit lehetett erre válaszolni. Tarjáni Józsefnek sem jött ki a száján egyetlen szó sem, csak bólintott, hogy érti.

VALLATÁS

Ez alatt Esztergomban megkezdődött Sándor és Swaitzer hivatalos vallatása. Az „edzőterem”-be betettek egy asztalt és három széket, a kincstárnoknak, a kancellárnak és az írónak.

Először Swaitzert vették sorra. Nem ok nélkül. Neki az arcára volt írva, a félelem. Ráadásul megtapasztalta már milyen az, amikor széthúzzák az ízületeit az embernek. A hóhér és segédei készenlétben álltak, de még nem kellett semmit tenniük. Swaitzert úgy kellett támogatni, mert a csigázástól még nem működtek rendesen a lábai. Hellyel ugyan nem kínálták, de megengedték neki, hogy a csigázó pad szélére leülhet, legalább, ha szükség lesz a padra, hamarabb el lehet kezdeni a tortúrát. A kincstárnok, tekintettel arra, hogy kincstári vagyon ellopásáról van szó, ragaszkodott ahhoz, hogy Swaitzert fektessék fel a padra, készítsék fel a csigázásra. Ez meg is történt. Swaitzer meg sem várta a kérdéseket, azonnal elkezdte mondani, hogyan történt a dolog. Az írnok nem győzte írni. Kiderült az is, hogy kitől kapta a hírt a karaván érkezéséről, és ezért mennyit kellett fizetnie.

- A kétszékényi kincs meg van még? – kérdezte a kancellár.
- Igen, nagyuram.
- Biztos?
- Igen.
- Azért a biztonság kedvéért nézzük meg – mondta a kincstárnok.

A hóhér legény fordított egy kicsit a keréken. Swaitzer felüvöltött. A kancellár megismételte a kérdést:

- Szóval, biztos?
- Igen!

Visszaengedték a csigát.

Az írnok folyamatosan írt a pergamenre. Nem tudott olyan gyorsan írni, ahogyan Swaitzer beszélt, ezért néha meg kellett ismételtetni vele. Elmondta azt is, hogy Sándor egy évvel korábban már terepszemlét tartott a Duklai hágó innenső oldalán, és kiválasztotta az alkalmas helyet a támadásra.

- Szóval felkészült az a jómadár – súgta oda a kincstárnok a kancellárnak.
- Pedig én becsületes embernek gondoltam.
- Lehet, hogy az volt, de lehet az is, hogy a látszat csal.

Az írnok még mindig írt. A lúdtoll sercegett a pergamenen. Amikor a végére ért, a kincstárnok odaszólt Swaitzernek:

- Bűnösnek érzed magad?
- Igen, nagyuram.
- Biztos?

A hóhérsegéd már fogta a kart, hátha szükség lesz a kijelentés megerősítésre, de erre már nem került sor.

- Igen, biztos! – kiáltotta Swaitzer.
- Rendben – zárta le a beszélgetést a kancellár – hozzátok a másikat, ezt meg vigyétek innen.

És Swaitzert, szó szerint vinni kellett. Sándor a saját lábán jött. Őt is felfektették a csigázó padra. A hóhérsegédek éleszteni kezdték a tüzet és vaspálcákat raktak a parázsra. Sándor döbbenetlen nézte.

Az urak Sándort is kifaggatták, töviről hegyire. Pontosan úgy mesélte el a dolgot, mint Swaitzer. Nála nem kértek megerősítést, mert úgy tudták, hogy Pécskői Sándor nemes ember, akinek adni lehet a szavára. Szó, ami szó, Sándor nagyon is félt attól, hogy szóba kerül az ő nemessége, de hála Istennek, nem így történt. Fontosabb volt, hogy az elrabolt holmi megkerüljön, mint az, hogy van-e kutyabőrre vagy nincs. Azzal a családi címerrel, amit Rudolf rajzolt, még nem lett volna baj, hiszen akkoriban minden nemes ember olyan címert használt, amit kigondolt magának, de a kutyabőr hiánya már komoly bajt okozhatott volna.

Sándort is visszakísérték a cellájába. A kancellár, a kincstárnok, a kínzókamrából felment a kancelláriára, hiszen még volt egy nagyon fontos dolguk, mégpedig az ítéletre vonatkozó javaslat elkészítése.

- No, akkor milyen büntetést javasoljunk? – tette fel a kérdést a kincstárnok.
- Főbenjáró bűnről van szó – mondta a kancellár – itt csak olyanok jöhetnek szóba, mint a karóba húzás, a kerékbe törés, meg a lefejezés.
- Igen -, helyeselt a kincstárnok, - de a karóba húzás, meg a kerékbe törés csak Swaitzernél javasolható, nemes embernél, azért mégsem. Ott a legsúlyosabb a fővesztés.
- Mi lenne, ha mindkettőnél fővesztést javasolnánk – mondta a kancellár.
- Legyen úgy.

Az írnok máris írni kezdte. Mikor végzett, a két úr aláírkantotta a nevét.

- No, ezzel megvolnánk – dörzsölgette a kezét a kancellár.
- Meg.
- Akkor talán meg is ihatnánk az áldomást.

Az írnok tudta a dolgát. Előkerült a pálinkás üveg, meg a poharak.

- Ne a gyűszűket hozd! – szólt rá az írnokra kancellár.
- No, Isten, Isten!

Koccintottak.

PÉCSKŐ NAGY ROMLÁSA

Pécskőn elkezdődött a vár lerontása. Amíg legalul, a hegy lábánál a husángokból rakott kerítést bontották, addig a hegytetőn a faltörő kos elkezdte rontani a falakat. Ugyancsak ügyes jószágot csináltak a kovácsok, mert, a tornyot néhány óra alatt sikerült lebontani. A kövek magatehetetlenül gurulta le a hegyoldalon. Némelyikük megakadt a sáncnál, de a legtöbb eljutott az alsó kerítésig. A hegy tetején már csak a csupasz szikla maradt, néhol fehéren, ahol a mész megtapadt rajta. Rudolf emlékül magához vette a torony csúcsáról lekerült szélkakast, az általa megálmodott címerrel.

Amikor ezzel a munkával, mármint a torony lerontásával megvoltak, Rudolf indulást rendelt. A háromszekérnyi kincset, minden oldalról őrizték. Filkor Mari sírva búcsúzott Rudolftól.

- Mi lesz az én Sándorommal?
- Mindnyájan Isten kezében vagyunk – mondta nagy bölcsen Rudolf.
- És ha kivégzik?
- Ha kivégzik, azt tudni fogod, mert elhozzák a ruháját.

Filkor Mari már hangosan zokogott.

- Segíts neki, mégis csak a testvéred!
- Ígérem, én mindent megteszek, de a döntés a király kezében van.
- Kérek, beszélj a királlyal!
- Úgy lesz.

A kis Sámuel is sírt, és folyton csak azt hajtogatta, hogy: apa, apa.

Rudolf a király kincseivel baj nélkül megérkezett Esztergomba. Ott tudta meg, hogy Bártfáról is elhozták hiánytalanul azt a kétszekérnyi rablott holmit. Az egyik szekeret ugyanaz a Johann hajtotta, aki a Duklai hágónál fogságba esett. A király őt is meghallgatta. László király fejében akkor már az egész történet összeállt.

A következő napon a kancellár bevitte a királyhoz a Pécskői Sándorra és Swaitzerre javasolt ítéletet. Swaitzer ítéletét a király azonnal módosította. Akasszák fel az első fára, ne kelljen miatta köszörülni a pallos, annyit ez az ember nem érdemel meg. Pécskői Sándor ítéletén viszont még egy napot gondolkozott. Mérlegelte azokat a szolgálatokat, amelyeket Sándor a királyi családnak tett, például akkor, amikor Győrben aláírták Salamonnal a paktumot. A nap végén megszületett a döntés. Pécskői Sándor életben maradhat, de örökös száműzetésbe kell mennie Galíciába. Viheti a családját is. Bár Egedü másként jósolta a születésekor, a király bölcsessége folytán, Sándornak mégsem kellett erőszakos halállal meghalnia.

Így esett aztán, hogy Pécskői Sándor Filkor Marival, az öreg Filkorral, meg Filkor mamával a királyi testőrség kíséretével átkelt a Radnai hágón. Hogy aztán ott, mi lett velük, hogyan boldogultak, azt ma már nem lehet kinyomozni. Meséltek olyat is, hogy Sándor úr titokban visszajött, Pécskőre is eljött, de aztán megint nyoma veszett. A Karancsra is megtelepedett egy remete, akit sokan Sándor úrnak néztek. Csak egyetlen biztos dolog van a történetben, hogy Swaitzer úr testét visszavitték Bárfára és ott eltemették. De, hogy hová lett a sírköve, az már szintén nem lehet kinyomozni.

UTÓHANG

2011. novemberében a „Baglyaskő legendája” című könyvem bemutatója volt Baglyasalján, az Idősek Otthonában. A hallgatóság kérésre el kellett mesélnem, hogy milyen könyveket írtam addig és miről írok éppen. Mondtam, hogy írtam már Salgóról, Somoskőről, no meg Baglyaskőről, és jelenleg Zagyvafővel foglalkozom. A bemutató után egy idős úr odajött hozzám, és megkérdezte:

- Pécskővel mi lesz?

Próbáltam magyarázni, hogy Pécskőről nincs semmi írásos emlék, szájhagyományként is csak annyi maradt, hogy a hegytetőn egykor rablóvár bolt. De, hogy mikor, azt senki nem tudta megmondani. A gondolat azonban nem hagyott nyugodni, elkezdtem kutatni a múltat, eleresztettem a fantáziámat és megszületett ez a könyv. Köszönöm az idős úr ötletét, mert nélküle ez a munka talán sohasem készült volna el.

Gyermekkoromban és is számtalanszor jártam a Pécskő tetején, és arra gondoltam, hogy ha én lovag lennék, akkor biztos, hogy ide várat építenék. A kilátás lenyűgöző volt, és különösen széppé tette az a gondolat, hogy egykor innen lovagok gyönyörködtek a panorámában, és nekem most megadatott ugyanezt tennem. Hogy ezek a lovagok rablólovagok voltak, az még tovább mozgatta gyermeki fantáziámat.

Aztán még az én gyermekkoromban valóban vár kezdett épülni a Pécskőn, de annak ötletét egy őrült eszme szülte. Az ötvenes években, „önkéntes” munkával elkezdődött a Békebástya építése. Szerencsére ezt a hegy sem nézte jó szemmel, és ennek nyomait már csaknem teljesen eltüntette a természet.

A mai gyermekek jobb, ha nem is tudnak a békebástyáról, és helyette, inkább a rablólovagok várát képzelik a Pécskő csúcsára. Az még ma is meg tudja mozgatni az egészséges gyermek fantáziát.

TARTALOM

Beköszöntő	7
Gyermek születik	8
Királyok jönnek? Királyok mennek	9
A Pécskő és a limes	12
Ki tudja mi lesz	16
Rudolf úr szervez	21
Pécskői Sándor, meg a szerelemfertőzés	23
Mindenki azt csinál, amit akar	25
Csak nem akar béke lenni	28
A szerelem bolondja	30
Már megint nem lehet tudni, hogy ki a király	33
Zvonimir a horvát trónon	36
A lázító	39
Újra királyok jönnek? Királyok mennek	41
Pécskői Sándor esküvője	42
A portya	45
László király törvénykezik	52
Fut a király a halálba?	53
Rudolf úr elhatározása	55
Pécskői Rudolf feladatot kap	58
A sárosi kaland	60
A Dráva mellett	63
Befújta az utat a hó	66
Isztia	68
Póla	70
A kígyókirály koronája	72
A kolostor ájtatos lakója	76
Dáridó a csapszékben	78
Hírnök érkezik Bártfáról	80
Ki legyen a király Dalmáciában	81
Bártfa felé	83
Frangepán Mária	85
A csapda	87

Vissza Pólába	90
Pécskői Sándort hívhatja a király	92
Salamont eléri a végzet	93
Sándor a király előtt	96
Salamon hagyatéka	98
A karancsi gróf	100
Rudolf úr újra Pécskőn	101
Vallatás	102
Pécskő nagy romlása	104
Utóhang	105